

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2018-2020

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hana Kristková

**Resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody
ve Věznici Pardubice**

Praha 2020

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2018-2020

DIPLOMA THESIS

Hana Kristková

**Resocialization of convicted persons serving their sentences
in the Pardubice Prison**

Prague 2020

Diploma Thesis Work Supervisor:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze 3. 3. 2020

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D. za metodickou pomoc a podporu při vypracování této diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. V teoretické rovině práce představuje Vězeňskou službu s jejím posláním, cíli, organizační strukturou a právním zakotvením a vysvětluje základní pojmy používané v systému vězeňství. V dalších kapitolách, popřípadě podkapitolách, se věnuje, v současné době platnému, dokumentu Koncepce vězeňství do roku 2025 v souvisejících otázkách k danému tématu. Předkládá spojitost vězeňství a sociální andragogiky a z části se věnuje etickému kodexu v této oblasti. Teoretická část je postavena v širší rovině, ale navazující část praktická je již aplikována na konkrétní Věznici Pardubice. Seznamuje s použitou výzkumnou sondou formou dotazníkového šetření a cíleným rozhovorem s kompetentní osobou. Rozborem získaných podkladů vyhodnocuje a prezentuje zjištěné výsledky. Závěr diplomové práce je věnován kompletnímu shrnutí v souvislosti stanovených cílů a záměrem sepsání celé diplomové práce a korespondencí na hlavní teze.

Klíčová slova

Odsouzený, prizonizace, program zacházení, sociální andragogika, trest, vězení, Vězeňská služba ČR, výkon trestu odnětí svobody, vzdělávací aktivity.

Annotation

The thesis focuses on the issue of resocialization of convicted persons serving their sentences in a prison. At the theoretical level, the thesis introduces the prison service – its purpose, objectives, organizational structure as well as the legal basis, and explains the basic concepts used in the prison system. The following chapters and subchapters deal in thematic questions with the currently valid document, *The Prison Service Concept up to 2025*. The work presents the connection between the prison system and social andragogy and outlines the code of conduct in this area. While the theoretical part clarifies the general foundations, the subsequent practical part is focused on the Pardubice Prison. It introduces the research executed in the form of a questionnaire survey and targeted interviewing of a competent person. The obtained data were analysed, their results evaluated and presented. The conclusion of the thesis offers a complete summary reflecting the set objectives, including the correspondence supporting the main statements and explanation of the purpose of the entire thesis.

Keywords

Convicted, education activities, imprisonment, penalty, prison, Prison service of the Czech Republic, prisonisation, social andragogy, treatment programs.

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	13
1.1 Vězeňská služba jako nástroj státní správy a její organizační struktura.....	13
1.2 Právní zakotvení	15
2 VYMEZENÍ POJMŮ V SOUVISLOSTECH	19
2.1 Výkon trestu odnětí svobody a jeho účel.....	19
2.2 Resocializace ve všech svých podobách a programy zacházení.....	21
3 KONCEPCE VĚZEŇSTVÍ DO ROKU 2025	32
3.1 Program zacházení a SARPO	32
3.2 Resocializace propouštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpenitenciární péči.....	34
4 VĚDNÍ UKOTVENÍ VÝKONU TRESTU A VĚZEŇSTVÍ A JEJICH VZTAH K JINÝM DISCIPLÍNÁM	36
4.1 Penologie a penicentiaristika	36
4.2 Začlenění sociální andragogiky do oblasti vězeňství	39
5 PRIZONIZACE	42
6 VĚZNICE PARDUBICE	45
6.1 Pohled do historie věznice	45
6.2 Současnost věznice	47
PRAKTICKÁ ČÁST	51
7 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ	51
8 VÝZKUMNÉ CÍLE A STANOVENÍ HYPOTÉZ	53
9 VÝZKUMNÝ VZOREK S ČASOVOU ORGANIZACÍ	55
10 STANOVENÍ VÝZKUMNÉ METODY	57
11 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	59
11.1 Výsledky výzkumu pomocí grafů a tabulek	59

11.2	Rozhovor se zástupkyní vedoucí výkonu trestu odnětí svobody Věznice Pardubice.....	85
ZÁVĚR	.....	91
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	.....	94
SEZNAM ZKRATEK	.....	100
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	.....	101
SEZNAM PŘÍLOH	.....	103

ÚVOD

Současné tempo životního způsobu nám mnohdy nedává dostatečné množství času k uvažování a promýšlení odpovědí, což může ovlivňovat nadcházející situace člověka nejen po stránce ekonomické, sociální, pracovní, ale především společenského postavení a fungování. Dimenze životního způsobu je ovlivňována prostředím, ve kterém člověk tráví nejvíce času, tedy rodinným, sociálním, pracovním, volného času a z velké části je životní způsob ovlivněn vzděláním a výchovou, respektive nahodilými jevy postihující člověka během svého žití. Tedy lze říci, že člověk žije v prostoru působícím na něho svými podněty, ovlivňuje jeho vývoj, jeho reakce, postoje a chování. Prostor obklopující člověka co do velikosti se hovoří o mikroprostředí, což představuje prostor působící na člověka v intenzivní frekvenci, nejsilněji s postavením nejbližšího a přímého kontaktu s ním. Makroprostředí je označováno za prostor s působením již zprostředkovatelným – celospolečenským, avšak působící na nižší rovinu mikroprostředí. Na přelomu století se stále více začalo hovořit o prostředí globálním přerůstající charakter jedné společnosti. Globalizaci urychlil zánik bipolárního světa, rozmach mezinárodní spolupráce, mezinárodní doprava, rozvoj mezinárodní komunikace a kanálů, rychlé pronikání anglického jazyka a v nemalé řadě komputelizace ve všech oblastech lidského fungování. Stálé pronikání globalizace do suverénních států má za následek zvyšování nároků na občany tvořící společnost a s tím související životní styl, ovlivňování jejich úsudků, postojů a tím jejich chování a jednání. Mění se struktura společnosti s důsledky ve všech vývojových stupních jedince. Mění se úroveň vzdělání a vzdělávání se stále vyššími nároky. V současné době jedinec se základním vzděláním nemá téměř možnost si zajistit zaměstnání. Dopadem zůstává nezaměstnanost ba horší skutečnost – páchání trestné činnosti.

Otázkou člověka, prostředí, výchovy, vzdělání se zabývá hodně vědních disciplín. Každá má svůj vyčleněný předmět zkoumání a obraz ze svého úhlu pohledu. Diplomová práce se nebude zabývat jedincem jako takovým a jeho bytím v souvislosti s prostředím, výchovou a vzděláním či vzděláváním během jeho celoživotní evoluce, ale bude se snažit předložit časově omezené období osoby strávené ve výkonu trestu odnětí svobody, její možnosti reintegrace, její přístup k penitenciární péči v souvislosti s resocializací pomocí programů zacházení, a to v prostředí určující nejnižší rovinu

nejvíce působící na jedince. Snahou bude nahlédnout na postoje vlastního potencionálního uplatnění a začlenění se do plnohodnotného života ve společnosti po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Záměrem sepsání diplomové práce na téma Resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice se stala problematika s aktuálním a diskutabilním, mediálně nevyčerpaným a zkresleným námětem resocializace ve výkonu trestu odnětí svobody a bude cílem umožnit pohled do oblasti vězeňství a výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně ve Věznici Pardubice. Použita bude vlastní zkušenost dvanáctiletého zařazení v pracovním poměru u Vězeňské služby České republiky a téměř sedmiletá praxe na pozici sociálního kurátora pro dospělé zabývající se osobou po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v souvislosti s postpenitenciární péčí.

Cílem diplomové práce v rovině teoretické bude poskytnout vhled do oblasti vězeňství, vymezit základní pojmy vězeňské oblasti, zakotvení v právním systému, soustavu organizační struktury, globálně seznámit s rolí programů zacházení z pohledu resocializace s navázáním v nadcházející závěrečné kapitole věnující se dané tématice v konkrétní Věznici Pardubice. Kapitola Vědní ukotvení výkonu trestu a vězeňství a jejich vztah k jiným disciplínám prezentuje vědy zabývající se oblastí vězeňství a začleněnými sociálními prvky vědního oboru andragogikou potažmo sociální andragogikou. Cíle diplomové práce jsou postaveny na základě použití sekundárních a primárních zdrojů za použití odborné literatury jednotlivých autorů, koncepce, odborných časopisů, článků, informačních zdrojů a právních norem.

Podstatou a současně hlavním cílem diplomové práce v praktické části bude zmapovat způsob vnímání výkonu trestu odnětí svobody odsouzených ve výkonu trestu, co by přirozeném prostředí věznice s hledáním odpovědí na otázky jakým způsobem vnímají odsouzení penitenciární péči v kontextu programů zacházení, motivující faktory odsouzených při výběru vzdělávacích aktivit a zájmových aktivit a pohled odsouzených na účast v programech zacházení v souvislosti subjektivního přehodnocení postojů na vlastní život, vlivu, rozvoje a nápravu po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a následného zařazení do společnosti. Východiskem vlastního úsudku položených cílových otázek práce představí hypotézy, které budou prezentovány v okruhu vyhodnocení výzkumu a jejich záměrem je potvrdit či vyvrátit jejich tvrzení. Ověření

hypotéz a stanovených cílů diplomové práce vychází z kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice a kvalitativního výzkumu formou cíleného rozhovoru s kompetentní osobou věznice, kde hlavní bod rozhovoru se zaměří na dílčí výsledky z dotazníkového šetření. Zakončení smíšeného výzkumu bude spočívat na základě vyhodnocení výzkumu dotazníkovou formou a rozhovorem.

Před projektem samotného výzkumu byl proveden předvýzkum s cílem shromáždit informace potřebné k uskutečnění šetření zadáním dotazníků na konkrétní Věznici Pardubice s oslovením 10 respondentů formou zkušebních otázek. Respondenti byli požádáni o krátké vyjádření ke srozumitelnosti a jasnosti otázek v dotazníku.

Diplomová práce je rozvržena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část ve svém schématu tvořeným několika kapitolami a podkapitolami seznamuje se základními pojmy z oblasti vězeňství, s dokumentem Koncepce vězeňství do roku 2025, s organizací a zakotvenými právními normami a dalšími otázkami problematiky resocializace odsouzených. Postupným textem se diplomová práce dostává k vědnímu ukotvení a představuje souvislosti vězeňství s andragogickou disciplínou a podává vysvětlení prizonizace. Závěr koresponduje konkrétní Věznici Pardubice, v jejíchž prostorách byl proveden výzkum dotazníkovou metodou k danému tématu diplomové práce.

Praktická část diplomové práce interpretuje samotný výzkum v souvislosti s přípravou a sběrem dat, analýzu získaných dat a následné vyhodnocení, doporučení a návrhy získaných výstupů a cílů korespondentům z oblasti vězeňství, uvádí práce v samotném závěru.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY

1.1 Vězeňská služba jako nástroj státní správy a její organizační struktura

Vězeňská služba České republiky (dále jen „Vězeňská služba“) patří k nástrojům státní správy jako ozbrojený bezpečnostní sbor řízený Generálním ředitelstvím České republiky jako ústředním orgánem (dále jen „Generální ředitelství“), v jehož čele stojí generální ředitel jmenovaný a odvolávaný ministrem spravedlnosti řídící resort Ministerstvo spravedlnosti České republiky, kterému je podřízena Vězeňská služba. Generální ředitel Vězeňské služby je odpovědný za kompletní činnost Vězeňské služby¹.

Organizační strukturu Vězeňské služby tvoří Generální ředitelství, které je postaveno v hierarchickém uspořádání hned za stěžejním Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Generální ředitelství v současné době spravuje 35 věznic a vazebních věznic rozmístěných na celém území České republiky (dále jen „ČR“), z tohoto počtu dva detenční ústavy při Věznici Opava a Vazební věznici Brno. Do Vězeňské služby je zahrnuta Akademie Vězeňské služby České republiky a Střední odborná učiliště.

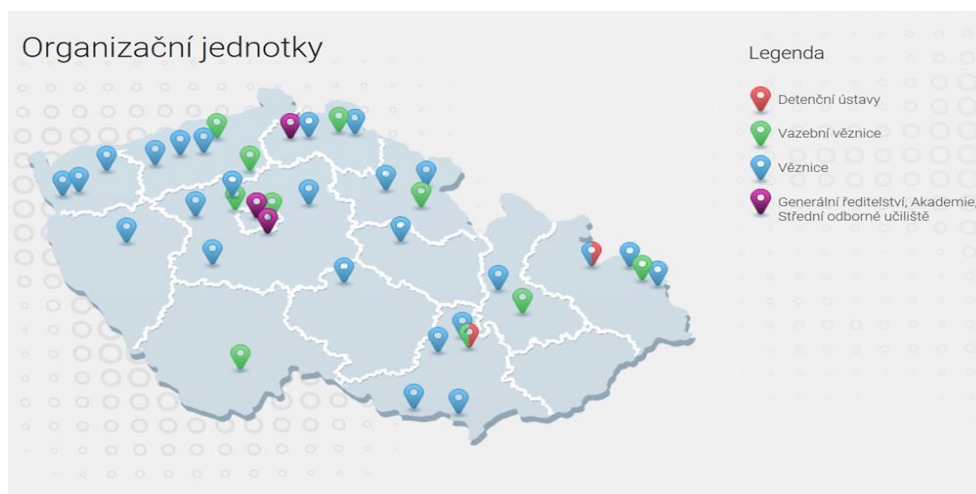
Generální ředitelství, jak již diplomová práce uvádí, nese odpovědnost za veškerou činnost Vězeňské služby, koordinuje, metodicky řídí a kontroluje organizační jednotky spadající pod jeho sekci. V organizační struktuře Vězeňské služby vystupuje Akademie Vězeňské služby se statutem centrálního resortního vzdělávacího zařízení s působností v ČR. Zabezpečuje celoživotní vzdělávání (základní kvalifikaci pro výkon služebních a pracovních povinností a zvyšování odborných kompetencí) pro příslušníky a zaměstnance všech organizačních jednotek z celé ČR a zároveň zprostředkovává spolupráci v mezioborové a meziresortní sféře na úrovni výměny zkušeností a účelově

---

¹ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Zákon České národní rady ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky* [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/555_1992.pdf

participuje na růstu vědecké a výzkumné činnosti v odvětví penologie a penitenciaristiky². V rámci Vězeňské služby fungují Školská vzdělávací střediska, ve kterých mohou odsouzení navštěvovat učební obor Elektrotechnické a strojně montážní práce (Heřmanice, Všehrady), Práce ve stravování (Pardubice, Všehrady, Kuřim), Strojírenské práce (Plzeň), Obráběč kovů (Rýnovice, Stráž pod Ralskem, Valdice), Šití prádla, Provozní služby (Světlá nad Sázavou) a Dřevařská výroba (Všehrady)³. Absolvováním učebního oboru odsouzený získá výuční list a vysvědčení o závěrečné zkoušce se státním znakem, podpisem a razítkem ředitele středního odborného učiliště. Z vysvědčení není zřetelné, že příslušná osoba studium získala ve výkonu trestu odnětí svobody. Výkonem zabezpečovací detence se sleduje ochrana společnosti, jsou zavedeny léčebné, psychologické, vzdělávací, pedagogické, rehabilitační a činnostní programy. Do výkonu zabezpečovací detence se osoby umísťují jen na základě soudem nařízeného výkonu zabezpečovací detence⁴. (viz Obrázek 1)

Obrázek 1: Rozmístění organizačních jednotek Vězeňské služby ČR

Zdroj⁵

² VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. [online]. ©2020 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/akademie-vs-cr/o-nas/>

³ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. [online]. ©2020 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/stredni-odborne-uciliste/o-nas/zakladni-informace/>

⁴ Zákony pro lidi: Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2020 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-129>

⁵ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. [online]. ©2020 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/>

Vězeňská služba vlastní své zotavovny, kde zaměstnanci mohou v rámci svého jak psychického, tak fyzického zdraví relaxovat a nabrat nové síly pro zvládnání náročné povolání.

Tabulka 1: Aktuální stav počtu vězněných osob k 3. 2. 2020

	Muži	Ženy	Mladiství	Cizinci	CELKEM
Počet osob	19 135	1 719	77	1 792	21 115

Zdroj⁶

1.2 Právní zakotvení

Vězeňská služba jako velice propracovaný a důkladný systém podléhá právnímu řádu ČR a je prvkem trestní justice s respektováním Listiny základních práv a svobod a Doporučení Rady Evropy. Podstatu tvoří zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Vězeňská služba podle uvedeného zákona zajišťuje výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a jejich střežení, předvádění či eskortování vězněných osob, správu detenčních zařízení a dále do její sekce spadá zajišťování bezpečnosti a pořádku v objektech soudů, státních zastupitelstvech a ministerstva spravedlnosti. Mezi další úkoly a poslání Vězeňské služby lze zařadit provozování hospodářské činnosti s cílem zaměstnávání odsouzených osob, popřípadě osob obviněných nacházejících se ve výkonu vazby. K perspektivním

---

⁶ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. [online]. ©2020 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/rychla-fakta/>

úkolem patří výzkum v oboru penologie, jehož efektivní výsledky najdou uplatnění v praxi⁷.

Portál justice uvádí, že za výrazný úspěch posledních let našeho zákonodárství v trestní rovině lze považovat přijetí nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., s účinností od 1. ledna 2010, který velmi podstatným způsobem změnil české trestní právo a svým postavením vystřídal trestní zákon č. 140/1961 Sb., který na scéně působil takřka 50 let⁸. Pádem totalitního režimu v listopadu 1989 nastalé hluboké změny po stránce ekonomické, politické a sociální působily na celý okruh společnosti, z tohoto důvodu bylo jasné, že původní trestní zákon v demokratických podmínkách společnosti a tržního hospodářství je nevyhovující a zastaralý a zároveň koncem 20. století bylo nezbytností kompatibility českého trestního práva s mezinárodními úmluvami a práva realizovaného v Evropské unii⁹.

Výkon a účel trestu odnětí svobody ve věznicích a vazebních věznicích upravuje zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Předkládá hlavní zásady a způsob výkonu trestu, který: „*respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti*“¹⁰. A zároveň: „*S odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem*“¹¹. Mezi další obecná ustanovení zákona patří přijímání odsouzených do výkonu trestu, umísťování odsouzených, typy a zařazování odsouzených do těchto typů věznic a jejich přeřazování a další. Mimo obecná ustanovení zákon upozorňuje na práva a povinnosti odsouzených a omezení a zbavení

---

⁷ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Zákon České národní rady ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky* [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/555_1992.pdf

⁸ JUSTICE: Ministerstvo spravedlnosti. [online]. ©2017 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/trestni-legislativa1>

⁹ DŮVODOVÁ ZPRÁVA I. OBECNÁ ČÁST. *Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného vztahu k rovnosti mužů a žen* [online]. [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: https://www.kacr.cz/data/Methodika/Legislativa/Dokumenty%20k%20připomínkám/TrZ%20do%20připomínek_důvodová%20zp.%20k%20návrhu%20zák.pdf

¹⁰ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Zákon ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů* [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/169_1999.pdf

¹¹ (Tamtéž)

některých práv a svobod, programy zacházení, taxativně vymezené odměny a kázeňské tresty odsouzených a další výchyty ustanovení tohoto zákona. Zároveň z normy vyplývá: „Pro každou věznici stanoví její ředitel se souhlasem generálního ředitelství Vězeňské služby vnitřní řád věznice, kterým se stanoví denní rozvrh chodu věznice, činnost odsouzených a jejich podíl na řešení otázek souvisejících se životem ve věznici“¹². K právní úpravě zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů je zavedena prováděcí vyhláška Ministerstva spravedlnosti číslo 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. K dalším právním normám, kterými se Vězeňská služba řídí náleží zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby a stejně tak jako k zákonu o výkonu trestu odnětí svobody spadá prováděcí vyhláška, tak zákon o výkonu vazby disponuje vyhláškou, kterou se vydává řád výkonu vazby. Protiprávního jednání dětí mladších patnácti let a mladistvých se řídí zákonem č. 218/2003, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Do souhrnu nejdůležitějších zákonů a vyhlášek vztahující se k výkonu vězeňství je podstatné připomenout trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním) a zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Výkon zabezpečení detence v ústavech upravuje zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů.

Než diplomová práce přejde k další kapitole, a představí některé pojmy v oblasti vězeňství, určitě stojí za připomenutí velmi starý, ale stále výstižný citát reformátora vězeňství a katolického kněze Františka Josefa Řezáče (1819-1879) na poslání Vězeňské služby a jeho personálu: „*Trestní ústav se svými zařízeními a se všemi lidmi v něm - toť celý nový svět trestancův. Učiňme, aby neviděl v něm zla a nepravostí, nýbrž aby tu stále cítil zušlechťující dobrý vliv vážné životní opravdovosti, čestnosti, svědomitosti, lidskosti. Ať pozná v úředníku muže sice přísného, ale dobrého a spravedlivého, ať setká se s učitelem laskavým a pečlivým, ať z každého slova knězova svítí mu očistující a povznášející naděje v možnost lepšího života, ať je mu vězeňský lékař vzorem ušlechtilého lidumila. Dozorce je stejně důležitým činitelem pro výchovu*

---

¹² VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. Zákon ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/169_1999.pdf

a nápravu trestance jako kdokoli z jmenovaných úředníků...Kulturní význam dozorce v trestním ústavu lze vystihnout dvěma slovy: dobrý příklad“^{13!}

---

¹³ KÝR. A. Odkaz Františka Josefa Řezáče nejen českému vězeňství. *Historická penologie. Časopis Institutu vzdělávání -Kabinetu dokumentace a historie VS ČR pro historickou penologii.* Praha 2003, roč.2003, č. 2, s.5-7.

2 VYMEZENÍ POJMŮ V SOUVISLOSTECH

2.1 Výkon trestu odnětí svobody a jeho účel

Významu sousloví výkon trestu odnětí svobody se předpokládá jeho porozumění z velké části lidské populace. Název výkon trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS“) nasvědčuje o částečném zbavení osoby svobody, a to hlavně po stránce svobodného pohybu a pobytu. Výkon trestu v současnosti plní funkci represivní, ale zároveň i funkci preventivní. Ze širšího spektra účel výkonu trestu odnětí svobody spočívá v ochraně společnosti před pachateli a zároveň je zde představováno hledisko prevence a výchova pachatele¹⁴. Aktuální trestní zákoník v sobě nevymezuje explicitní označení účelu výkonu trestu odnětí svobody, jak tomu bylo v dřívějším trestním zákoně v ustanovení § 23 odst. 1: „*Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti*“¹⁵. Přesto principy, způsoby a prostředky podílející se na nápravě odsouzeného v průběhu výkonu trestu a jeho následná integrace do společnosti jsou průřezem zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a k němu prováděcí vyhlášce¹⁶. Trestní zákoník hlava V oddíl 4 uvádí výčet trestů, které může soud uložit za spáchaný trestný čin. Trest odnětí svobody vykonávaný ve věznicích je označován za trest nepodmíněný a uložen by měl být jedině za předpokladu, že účel trestu nelze dosáhnout uložením jiného trestu¹⁷ vymezeného trestním zákoníkem¹⁸, neboť jak již bylo uvedeno, výkonem trestu odnětí

¹⁴ ZDRAŽILOVÁ, P. Plní výkon trestu odnětí svobody již „pouze“ funkci ochrany společnosti? *Sociální práce: Sociální práce s pachateli trestných činů: odborný časopis*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2012, roč. 12, č. 2, s. 50. ISBN: 1213-6204.

¹⁵ (Tamtéž, s. 50)

¹⁶ (Tamtéž, s. 50)

¹⁷ Zákon č. 40/2009, Sb., trestní zákoník udává další tresty, které lze soudem uložit: „*a) odnětí svobody, b) domácí vězení, c) obecně prospěšné práce, d) propadnutí majetku, e) peněžitý trest, f) propadnutí věci, g) zákaz činnosti, h) zákaz pobytu, i) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, j) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání, k) ztrátu vojenské hodnosti, l) vyhoštění*“. Zákon č.40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 365. Dostupné z: ASPI, § 52

¹⁸ Zákon č.40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 365. Dostupné z: ASPI, § 52, § 53

svobody dochází k podstatnému zásahu do základních lidských práv, což představuje omezení svobodného pohybu a pobytu osoby, označované za osobu odsouzenou.

Poměrně stejné stanovisko k účelu VTOS, jak uváděl dřívější trestní zákoník s rozšířenou myšlenkou, vychází z kriminologické analýzy výkonu trestu odnětí svobody Marešové a kol., kde je uvedeno: „*Účelem výkonu trestu odnětí svobody je prostředky stanovenými zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti. Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti*“¹⁹. Při uvažování a rozboru jednotlivých popsanych účelů výkonu trestu odnětí svobody vyplývá, že přímým působením na kladné i stinné stránky účinnými resocializačními podněty během omezené doby strávené za zdmi věznice by si měl odsouzený uvědomit svou vlastní zodpovědnost se snahou vést řádný život v právní společnosti po jeho propuštění z výkonu trestu. Odsouzený v období výkonu trestu odnětí svobody by svým zamyšlením měl dospět k závěru a uvědomění si co spáchal, vyrovnat se s pocitem viny a přijmout za svůj spáchaný čin odpovědnost se všemi vyplývajícími důsledky.

Účelu trestu odnětí svobody může být teoreticky dosaženo prostřednictvím a zprostředkováním správného programu zacházení s cílem resocializovat odsouzeného, aby došlo k žádoucím změnám. Tématem diplomové práce je zmapovat efektivitu a účinnost resocializace odsouzených, z toho důvodu bude věnována další podkapitola z velké části danému pojmu i se souvislostmi s programy zacházení, které se váží na samotnou resocializaci. Bude, zajisté, zmíněn pojem socializace jedince, který je zrcadlem kontrastu.

---

¹⁹ MAREŠOVÁ, A. a kol. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 14. ISBN 978-80-7338-8.

2.2 Resocializace ve všech svých podobách a programy zacházení

Nahlížením na pojem resocializace a socializace je možné předložit, že resocializace má vztah se socializací a jejího procesu, u něhož dochází k prisvojování společenských pravidel pomocí výchovy, učení, nápodobou, což se odehrává ve společenských skupinách i komunitách, ve kterých se jedinec pohybuje. Zároveň v průběhu socializačního procesu dochází k procesu resocializačnímu, a to učení se novým rolím v sociálním postavení, akceptování dalších pravidel a hodnot (např. mateřská, rodičovská, zdravotní, náboženská, politická, profesní role). Podle Jůzla se v tomto případě jedná o přirozenou resocializaci²⁰.

Podle Nakonečného k hlediskům socializace se v základu řadí přivlastnění zásadních kulturních návyků lišící se v samostatných kulturách (základní hygiena, stolování, oblékání, slušné chování), mateřský jazyk, komunikace ve všech formách, základní znalost o přírodě a společnosti, adaptace sociálních rolí s orientací ke společenským normám a hodnotám a stupňovitý vývoj sebeovládání a volní řízení chování a postupná změna osobnosti od přirozeného dětského egoismu k základům morální hodnotové orientaci a pozitivním sociálním kompetencím – tedy k základům prosociálního jednání²¹. Normy, které člověk přijímá se stávají pevnými, stabilními, avšak v průběhu života se mohou proměňovat, a to zejména působením prostředím obklopující jedince. Z této myšlenky lze předpokládat, že i změna prostředí v průběhu VTOS působící na odsouzeného a vyvolává přeměnu v jednání jedince.

Veteška rozeznává socializaci primární, sekundární socializace, která navazuje na primární a člověk se připravuje na nové role vyplývající ze společnosti a je spojena s pojmem enkulturací = záměrné či nezáměrné osvojení kultury a konečně terciální (permanentní) socializace, probíhající celý život jedince²². Veteška dále uvádí, že člověk: „Přijímá nové role a zároveň některé staré zapomíná, neboť jsou v daném čase již nefunkční či nepotřebné. Lidskou osobnost tvoří na jedné straně osobní individualita, která jedince odlišuje od ostatních. Má ale i sociální charakter, který mezi

---

²⁰ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s. 303. ISBN 978-80-7452-131-7.

²¹ NAKONEČNÝ, M. *Lexikon psychologie*. Praha: Vodnář, 1995, s. 278. ISBN: 80-85255-74-X.

²² VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015 s. 22-24. ISBN 978-80-7478-898-7.

sebou udržují všichni členové jedné společnosti či společenství, sdílející společné zájmy, myšlenky, hodnoty, normy apod“²³. Tento výrok autora lze předjímat v působení procesu resocializace ve VTOS v požívání nástrojů programů zacházení, kdy odsouzený nevědomě sdílí právě uvedené společenské zájmy, myšlenky, hodnoty, normy a další vězeňské komunity, která se pro něho na čas stala jeho společenstvím.

Resocializací ve směru dosažení účelu výkonu trestu odnětí svobody se podle Jůzla jedná: „o přímé působení na odsouzeného prostřednictvím programů zacházení, dochází k pozitivním změnám jejich chování, aktivací zodpovědností, vytváření kladných sociálních návyků a postojů, vztahu k práci, odstranění sociální nepřizpůsobivosti a špatných návyků, vytvoření reálných životních perspektiv“²⁴. Nadějí do života po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody lze předpokládat změnu životního způsobu/stylu jako celku, oproti životnímu způsobu/stylu vedenému před výkonem trestu. Pojem životní způsob/styl²⁵ vychází ze sociologie a lze je chápat jako synonyma nebo souhrn možností, které poskytuje společnost a je na každém jedinci jakou možnost si zvolí, jaký si zformuje vlastní život a jakou roli v něm bude hrát. Uvedený autor resocializaci pro dnešní pojetí chápe jako: „proces opětné socializace, „znovusocializaci“. Ta musí nastat u jedince, jehož je zapotřebí z pohledu všech oblastí speciální pedagogiky znovuzačlenit do společnosti, tj. socializovat jej = socializační proces“²⁶. Socializací tedy lze také rozumět, a to v širším pojetí, jako začleňování jedince do společnosti od novorozence až po osobu uvědomující si sebe samu s orientací vlastní kultury a způsobilosti nezávisle jednat a myslet²⁷.

Veteška dále k resocializaci ve VTOS uvádí, že Sochůrek ve svém díle aplikuje v penitenciárním okruhu pojmy korektivní socializace nebo penitenciární resocializace.

---

²³ VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015 s. 24. ISBN 978-80-7478-898-7.

²⁴ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s. 14. ISBN 978-80-7452-131-7.

²⁵ Kolesárová ve své publikaci uvádí: „Životní způsob a životní styl mají společné znaky a znaky, které je odlišují. Oběma kategoriím je společné, že je tvoří soubor ustálených aktivit, které jsou provázané a strukturované a vycházejí z hodnotového systému, s důrazem na formu, uspokojování potřeb a zájmů. V obou kategoriích se jedná o průsečík svobodné volby a společenské danosti. Při takovéto úrovni obecnosti bychom mohli přijmout totožnost kategorií. Při další analýze a vymezení vidí u obou kategorií rozdíly“. KOLESÁROVÁ, K. *Životní styl v informační společnosti*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016, s. 35-36. ISBN: 978-80-7452-119-5.

²⁶ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s. 303. ISBN 978-80-7452-131-7.

²⁷ GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. s. 39, 60. ISBN: 80-7203-124-4.

Používání dvou jiných pojmů resocializace Veteška vidí v objasnění rozdílu během resocializace u jednotlivce mající potíže s nedostačující socializací, což nemusí představovat vyústění v páchaní trestné činnosti²⁸. Veteška dále soudí, že resocializace ve vězeňských praktikách tedy představuje korektivní či druhotnou socializaci jednotlivce, u kterého nebyla během vývojových cyklů socializace zdařilá z možného důvodu nerespektování nebo neosvojení společensky uznávaných norem, ať již se jedná o deviaci či deficitu²⁹.

Podle Netíka je záměrem při procesu resocializace odsouzených:

- přímým působením dosáhnout přeměny v počínání odsouzeného s cílem odstranit jeho lehkovážnost a nezodpovědnost ve smyslu sociálních návyků, pracovních návyků, vlastních postojů
- zvýšit sociální způsobilost a najít cestu ke změně v jeho společenské nepřizpůsobivosti
- odstranit možné patologické návyky jako např. drogovou závislost, alkoholismus, gamblerství³⁰.

Možné uvedené změny, nové návyky, nápravy v chování, přehodnocení vlastních postojů, je hlavním úsilím resocializačního působení na odsouzeného. Zásadní pro resocializaci v kontextu VTOS je zbavení se zažitých návyků a vzorců chování a nastoupení vzorců nových, které jsou adekvátní pro podmínky po propuštění z VTOS do občanského života. Celou problematikou resocializace odsouzených podle Henrycha panuje úzus, který představuje: „*pokus o komplexní změnu osobnosti vězně, jenž by znamenala, že takový jedinec by se zdržel v budoucnosti antisociálního jednání a počal svou existenci řídit společenskými normami, tedy již s vyloučením další trestné činnosti*“³¹.

Otázka resocializace pohledem svého objektu zkoumání je posuzována mnoha vědními disciplínami (psychologie, sociologie, pedagogika, speciální pedagogika, sociální pedagogika, andragogika, penologie, penitenciaristika a další).

---

²⁸ VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2016. s. 147–148. ISBN 978-80-262-1026-9.

²⁹ (Tamtéž, s. 148)

³⁰ NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D. a S. HÁJEK. *Psychologie v právu*. Praha: C. H. Beck, 1997. s. 109. ISBN 80-717-177-6.

³¹ HENRYCH, I. *Vybrané kapitoly z penologie*. Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010. s. 21. ISBN 978-80-7248-574-1.

Práce v následujícím textu představí prezentaci z oboru forenzní psychologie. Přední forenzní psycholožka Čírtková předkládá ve své publikaci poznatky z provedené analýzy pokusů, že působením psychoterapie zavedené do programů zacházení na odsouzené s recidivou nepřineslo zásadní změnu. Z poznatků výchovných účinků vychází spíše pozitivně odsouzení, kteří si jsou vědomi své viny a cítí výkon trestu jako dopad svého neprávnického činu³². Tudíž se dá vyvodit, že k nápravě osobnosti může dojít pouze u odsouzených prvně ve výkonu trestu, bez recidivy, se stále trvajícím rodinnou vazbou a předpokladem opětovného zařazení do pracovního procesu po propuštění. U recidivující osoby s přetřhanými vazbami mimo zdi věznice stejný psychoterapeutický přístup nelze aplikovat. V současné době jsou aplikovány programy zacházení zaměřené přímo na osobu odsouzeného vycházející z poznání jeho osoby, příčiny selhání, vlastních postojů ke spáchané trestné činnosti, motivačních prvků a dalších kritériích, což lze hypoteticky říci by mohlo být s přiložením snahy o nápravu ze strany odsouzeného, považováno za prvotní kladný resocializační stavební kámen. Resocializační proces jako celek je souhrnem činností probíhajících od nástupního oddělení k oddělení výstupnímu, odkud odsouzení již opouští bránu věznice. Podílejí se na něm zaměstnanci věznice ať již v přímém nebo nepřímém působení, ale především speciální psycholog, sociální pracovník, pedagog volného času, vychovatel, dozorcí a lékař.

Nepochybně stojí za připomenutí ve společné hierarchii průsečík pojmů resocializace, reintegrace³³, reedukace³⁴ popřípadě náprava, kde společným bodem střetu pojmů se dá v širším slova smyslu označit jako převýchovou osobnosti.

Uskutečňováním jádra programů zacházení, jak již termín diplomová práce několikrát zmínila, spočívá v procesu resocializace. Resocializace je v současné době

---

³² ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. s. 106-107. ISBN 80-86473-86-4.

³³ MAŘÁDEK charakterizuje situaci reintegrace jako: „*Propuštěncův stav se dá označit ocitnutím se v začarovaném kruhu. Tam, kde se měl sociálně integrovat ho nechtějí a tam, kde by se neměl sociálně integrovat, ho naopak chtějí a navíc si přináší po propuštění s sebou další negativní reintegraci (ve smyslu jeho nedávného pobytu ve vězeňské subkultuře)*“. MAŘÁDEK, V., *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 94. ISBN 80-7368-002-5.

³⁴ MAŘÁDEK se k pojmu vyjadřuje metaforicky: „*Převýchova je rekonstrukcí špatně postaveného domu. Tento dům rekonstruujeme někdy pouze výměnou oken, střechy či dílčí přestavbou, ale velmi často dokonce jeho zbouráním či novým postavením od samotných základů. Nezřídka je nutné přestavět samotné základy. Z jednoduché analogie plyne, že převýchova je vždy obtížnější než výchova. Převýchovou musíme rozbít staré a na nových základech vybudovat nové*“. MAŘÁDEK, V., *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 92. ISBN 80-7368-002-5.

v oblasti penitenciaristiky spíše používán jako termín pracovní. Víceznačný pojem programy zacházení, dříve nazývané resocializačními programy, je zastřešen v zákoně č. 169/1999, Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů a dále se jimi věnuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „ŘVTOS“). Z uvedené právní úpravy a nařízení generálního ředitelství vězeňské služby jednotlivé věznice sestavují vlastní vnitřní řád, ve kterém mimo jiné je soustředěna činnost v rámci programů zacházení. Tato kapitola, která popisuje charakteristiky základních pojmů, se bude dále věnovat právnímu vymezení termínu programů zacházení a vymezení tohoto pojmu očima některých autorů.

Právní úprava zákona o výkonu trestu odnětí svobody říká: „*Program zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení cíle a způsob a četnost hodnocení. Pravidelnou součástí programu zacházení je určení způsobu zaměstnávání odsouzeného, případně jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti, směřující k vytvoření předpokladů pro jeho soběstačný život v souladu se zákonem. Pokud u odsouzeného přichází v úvahu více variant programu zacházení, umožní se mu výběr*“³⁵. Programy zacházení uskutečňují v rámci svých kompetencí většinou odborní pedagogičtí pracovníci Vězeňské služby.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává ŘVTOS ve svém znění v § 36 klasifikuje program zacházení na aktivity pracovní, vzdělávací, speciálně výchovné, zájmové a oblast utváření vnějších vztahů³⁶.

Pracovní aktivity představují zaměstnávání odsouzených, kam se řadí činnost nezbytná ke každodennímu chodu věznice. Odborní zaměstnanci Vězeňské služby České republiky (dále jen „VS ČR“) v rámci pracovních aktivit, což představuje také pracovní terapie, jejichž cílem je obnovení či získání pracovních návyků, rozvážnost vlastní ekonomické stránky. Pracovní aktivity jsou zaměřeny zejména na získání

---

³⁵ Zákon č.169/1999 Sb. ze dne 3. srpna 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999, částka 58, s. 3178. Dostupné z: ASPI, § 41 odst. 3

³⁶ Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb. ze dne 30. prosince 1999, kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999, částka 110, s. 7575. Dostupné z ASPI, § 36

denních zvyklostí tzv. denního řádu, jenž je téměř u všech přicházejících odsouzených osob postrádající komponentou.

Z pohledu vzdělávacích aktivit se odsouzení mohou ve VTOS vzdělávat v řetězci základních, středních, vyšších odborných i vysokých škol ČR, a to k získání či rozšíření svého vzdělání pro dosažení, udržení či růst a rozvoj stávajících dovedností, zkušeností a znalostí a znovu osvojení hodnot morálních a sociálního postavení.

Speciálně výchovné aktivity provádí, jako např. terapie sociálního výcviku, psychoterapie, pohybová terapie nebo sociálně právní poradenství a mnoho dalších vycházejících z vnitřního řádu jednotlivé věznice, vysokoškolští odborníci z pozic speciální pedagog, sociální pracovník se zaměřením na jednotlivce nebo skupinu.

Zájmové aktivity jsou zaměřeny na různé činnosti k využívání volného času formou individuální či skupinovou. Nejzásadnější cíl zájmových aktivit vedených pedagogem volného času očekává správné využití volného času s rozšířením rozvoje svých osobních zájmů a zálib.

Nezanedbatelnou část programů zacházení, je udržení navázaných mezilidských vztahů z vnějším okolím a navazovat vztahy nové. Odsouzený po dobu VTOS by neměl být odpoután od vnější společnosti, a proto oblast utváření vnějších vztahů, obzvlášť u vězňů s delšími tresty, se tato oblast zaměřuje především na schopnost jednat s okolím např. při vyřizování různých žádostí na úřadech, při jednání se sociálním kurátorem či s úředníky probační a mediační služby.

Program zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného metody zacházení s odsouzeným směřují k dosažení cíle a způsob a četnost hodnocení. Pravidelnou součástí programu zacházení je určení způsobu zaměstnávání odsouzeného, popřípadě jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání, a nebo jiné náhradní činnosti směřující k vytvoření předpokladů pro jeho soběstačný život v souladu se zákonem (§ 40 a § 41 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů). Programy realizují zejména odborní pedagogičtí pracovníci Vězeňské služby.

Z hlediska penologického, kriminologického i psychologického se dají považovat pachatelé trestného činu a následně odsouzení značně heterogenní, a proto nelze působit totožnou metodou. Vypracování diferencovaných metod zacházení s odsouzenými v rámci programů zacházení odpovídá jednotlivým specifickým skupinám vězňů

podstatné pro resocializaci stinných stránek osobnosti³⁷. Negativní stránky jednotlivce jsou výsledkem celkové penitenciární diagnózy při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody a během jeho pobytu ve věznici aktualizovány a metody zacházení upravovány.

Podle Jůzla jsou programy zacházení podstatou penitenciární pedagogiky, v nichž probíhá transformace komponentů (základní složky výchovy – výchova rozumová, výchova mravní, výchova pracovní, výchova estetická, výchova tělesná) a výchovy do penitenciární práce, která se odehrává resocializací a reintegrací vězně. Jsou takovou základnou zamýšlené resocializace, jejichž cíl spočívá v úspěšné resocializaci, tedy bez následné recidivy, ale ne vždy se to zdaří. Při sestavování programu zacházení je stále ve středu zájmu individuální přístup k jednotlivci představující správnou motivaci, využívání dovedností, zájmů a schopností odsouzeného³⁸.

Popelka označuje program zacházení s odsouzenými za jasný a cílený program a při jeho sestavování je brán zřetel na typ věznice, kam je zařazen rozhodnutím soudu, délka uloženého trestu, případná recidiva. Zároveň by měl program zacházení vyzdvihovat kladné a žádoucí stránky vězně a v průběhu resocializace použitých metod programu zacházení potlačovat ty negativní, které jej přivedly za brány věznice³⁹.

Sochůrek k tématu programů zacházení s odsouzenými ve své knize zmiňuje, že se jedná o vzájemnou spolupráci psychologa, pedagoga, vychovatele, sociálního pracovníka, popřípadě lékaře a dále uvádí, že podle Černíkové se jedná o diferencovaný přístup ke každému jednotlivému odsouzenému s možností výběru pracovních, vzdělávacích, terapeutických a zájmových aktivit, které věznice umožňuje. Nevybere-li si odsouzený ze žádných možných programů je zařazen a účastní se minimálního programu stanoveného vnitřním řádem věznice.

Štěrba definuje resocializační programy, v současnosti používaný termín programy zacházení, jako: „*Resocializační programy jsou souborem pracovních, vzdělávacích, speciálně výchovných a zájmových aktivit s diferencovaným přístupem k jejich*

---

³⁷ MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V. a J. KUČHTA. *Základy penologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 1995. s. 46-47. ISBN 80-210-1248-X.

³⁸ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s. 363. ISBN 978-80-7452-131-7.

³⁹ POPELKA, J. *Penologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 81. ISBN 978-80-244-2932-8.

realizaci⁴⁰. Jedná se o komplexní činnosti cíleně sestavené na individuálního odsouzeného zaměřené na všechny jeho složky osobnosti. Takto sestavený program, kterého se každodenně osoba ve VTOS účastní by měl podle Čírtkové působit komplexně, diferencovaně, což předpokládá použití odlišných způsobů zacházení s odlišnými povahovými typy individuální osoby odsouzeného. Působení na odsouzené musí předpokládat absolutní dvaceti čtyřhodinový rozsah⁴¹. Bajcura nemluví o resocializačním programu jako o diktátu, ale faktem by mělo být, že: „*Resocializační program není míněn jako diktát, ale jako dohoda potvrzená smlouvou mezi vězněm – klientem a personálem*“⁴², což je předpoklad účasti na shodném programu zacházení odsouzených zařazených i v jiném typu věznice, kteří se vyznačují stejnými znaky osobnosti, se shodnými zájmy, potřebami, stupněm zodpovědnosti, postoji k trestné činnosti a dalšími.

Porovnáním pohledů uvedených autorů vychází z realizace programu zacházení s odsouzenými zásadní cíl, a to kompletní připravenost osoby k životu na svobodě, nicméně fakt, který uvádí Biedermanovou: „*Dospělého odsouzeného nelze „převychovat“, nemáme prostředky ho „vyléčit“. Avšak můžeme cílenými postupy snižovat některá rizika, kterých je odsouzený nositelem a která by ho pravděpodobně vedla k opětovnému páchání trestných činů, pokud zůstávají neošetřena*“⁴³, bude platit i pro další naše generace.

Každý člověk se vyznačuje svojí osobitostí, která bývá v počátcích výkonu trestu vždy narušena. Pokud se jedná o osobu prvně ve výkonu trestu nemá vlastní představu o pobytu za mřížemi a zde by měla nastupovat pozitivnější komunikace ze strany vězněného k přijímači představující zaměstnance věznice a naopak. Zdravá interpersonální komunikace na úrovni odsouzeného a vězeňského personálu je prvním předpokladem žádoucí motivace po stránce psychologické i sociologické a posléze možná i úspěch dosažení cíle programu zacházení. Komunikace není jenom předávání informací, ale jde o celkové působení, vzájemné ovlivňování. V kontextu odsouzeného

---

⁴⁰ ŠTĚRBA, V. *Penologie*. 1. vyd. Praha: Armex, 2007, s. 106. ISBN 978-80-86795-485.

⁴¹ ČÍRTKOVÁ, L. a F. ČERVINKA. *Forenzní psychologie: psychologie pro soudce, advokáty, státní zástupce, vyšetřovatele, kriminalisty, policisty a pro všechny, kteří se v souvislosti s trestným činem dostanou do kontaktu s policií a soudy*. 1. vyd. Praha: Support, 1994, s. 142.

⁴² BAJCURA, L. a T. VACÍNOVÁ. *Práva vězně: od vazby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 1. vyd. Praha: Grada Pub., 1999, s. 111. ISBN: 80-716-9555-6.

⁴³ BIEDERMANOVÁ, E. a M. PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství KURF s.r.o., 2011, s. 11. ISBN: 978-80-7338-115-8.

a personálu věznice ve vzájemném ovlivňování (interpersonální komunikace) je strana personálu ta direktivní a vůdčí se zásadami vycházející z kodexu profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby, vycházející z Ústavy České republiky, Listinou základních práv a svobod a dalších právních předpisů a evropských předpisů, kterými je Česká republika vázána. Zaměstnanec je profesionál a chová se svědomitě, nestranně, ctí lidskou důstojnost a princip rovného zacházení. Zaměstnanec svoji práci odvádí na vysoké úrovni, zvyšuje si svoji klasifikaci a odbornost, při plnění úkolů dbá na to, aby Vězeňské službě nevznikaly bezdůvodné náklady, dbá na důvěryhodnost s vyloučením projevů diskriminace. Zaměstnanec bývá vždy upraven a čistě a vhodně oblečen, bývá zdvořilý, jeho chování se neshoduje s jakýmkoliv korupčním jednáním, nepřijímá dary, dodržuje zásady ochrany osobních údajů, mlčenlivosti a při svém povolání se chová podle kodexu a svých povinností vůči Vězeňské službě⁴⁴. (viz Příloha A)

Zajisté stojí za připomenutí jako podstatný přínos k programům zacházení prediktivní nástroj na hodnocení rizik a kriminogenních potřeb odsouzených program SARPO (Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených) založený na validitě. Program SARPO obsluhují kompetentní zaměstnanci věznic a jehož hlavním úkolem je hodnotit podle stanovených kritérií pravděpodobnost znovu selhání odsouzeného. Kritéria v sobě obsahují kriminální činnost a zjištěná rizika v časovém úseku z minulosti do přítomnosti. V případě aktuálních rizik se bere v úvahu odhad způsobené újmy oběti a propojení kriminálního děje pachatele. Budoucnost program zaměřuje na kriminogenní faktory podněcující a přispívající páchání trestné činnosti. Mezi další kritéria patří motivace a autoevaluace (sebehodnocení) odsouzeného a vyhodnocení protektivních faktorů, které napomáhají růstu požadované změny nebo ovlivňují nežádoucí směr⁴⁵. V praxi to znamená, že na každou nově nastupující osobu do VTOS je vypracována komplexní zpráva, ve které se zohledňuje délka trestu, profil tedy charakteristika osobnosti a zdroje trestné činnosti. Na komplexní zprávě se podílí psycholog, speciální pedagog a sociální pracovník, společně s vychovatelem a jeho

---

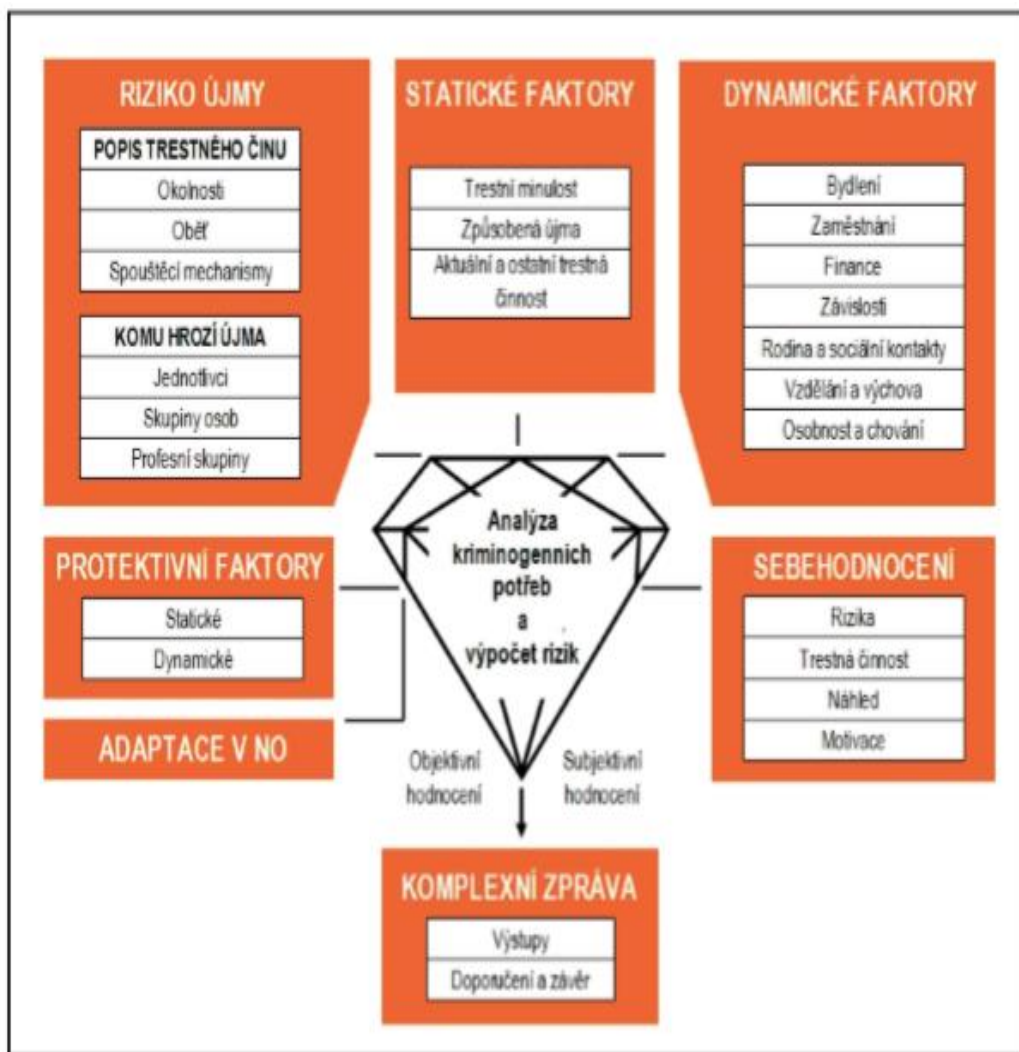
⁴⁴ VS ČR: Generální ředitelství *Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby České republiky* [online]. ©2020 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/07/Kodex-profesn%C3%AD-etiky-zam%C4%9Bstnance-a-p%C5%99%C3%ADslu%C5%A1n%C3%ADka-VS-%C4%8CR_2018.pdf

⁴⁵ PETRAS, M., HŮRKA, J. *Základní aspekty hodnocení odsouzených*. In: *České vězeňství*, 2006, 6, s. 13.

zprávou o chování odsouzeného v průběhu pobývání na nástupním oddíle. Na základě výstupu komplexní zprávy je zpracován program zacházení pro odsouzeného. Před spuštěním systému na hodnocení rizik ve věznicích a vazebních věznicích dne 1. listopadu 2012 nebyl žádný ani obdobný systém používán⁴⁶.

Pro představu postupu před výstupem komplexní zprávy odsouzeného je použito schéma struktury prediktivního nástroje SARPO. (viz Obrázek 2)

Obrázek 2: Schéma struktury prediktivního nástroje SARPO

Zdroj⁴⁷

⁴⁶ DRAHÝ, F., HŮRKA, J. a M. PETRAS. *SARPO. Charakteristiky odsouzených v českých věznicích*. Vězeňská služba České republiky, 2018. s. 7–8. ISBN: 978-80-270-5197-7.

⁴⁷ (Tamtéž, s. 17)

Závěr druhé kapitoly diplomové práce se prozíravě věnuje výjimečnému dílu výjimečného a proslulého francouzského filozofa Foucaulta, jenž ve své unikátní knize *Dohlížet a trestat* představuje čtenáři text o zrodu vězení (možná se se dá i říci cestu ke zrodu moderního vězeňství). Sedm základních principů, které v díle uvádí jsou aktuální dodnes. Představuje princip korekce, jehož základním cílem je napravení odsouzeného a jeho znovuzařazení do společnosti. Princip klasifikace vidí v rozdělení odsouzených podle věku, pohlaví, stupněm delikvence a další. V souvislosti s projevem iniciativy odsouzeného aplikovat možnost modifikace trestů, což na dnešní poměry vězeňství předpokládá přerazení vězně do nižšího typu věznice. Mezi další princip řadí princip práce jako povinnosti a jako právo, předpokladem zůstává i možnost učení se novému řemeslu, takže vzdělávání odsouzených. Pátý princip představuje princip vězeňské výchovy, pod nímž si lze představit dnešní působení programů zacházení. Následující princip kontroly techniky věznění očima soudobého vězeňství prezentuje správné zacházení s vězni ze strany personálu s dodržováním jeho důstojnosti, možnosti zdravotní péče a možnosti konzultace se sociálním pracovníkem či dalšími odborníky. K poslednímu ze základních principů spadá princip doplňkových institucí představující pomoc a podpora po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, kam se v současné době zahrnují např. neziskové organizace, sociální kurátor pro dospělé, institut Probační a mediační služby, jedná se o tzv. postpenitenciární péči⁴⁸. Z uvedených představených principů, které jsou téměř dostačující pro očekávané výsledky působení během výkonu trestu moderního vězeňství se prolínají soudobou právní úpravou v podobě hlavních zásad, chodu věznice, účelu a funkci trestu.

---

⁴⁸ FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení*. ©Éditions Gallimard, 1975 Translation © Čestmír Pelikán, © Dauphin, 2000. s. 372-374. ISBN 80-86019-96-9.

3 KONCEPCE VĚZEŇSTVÍ DO ROKU 2025

V předchozích kapitolách práce měla za cíl seznámit s nejdůležitějšími pojmy v souvislostech s uvedením do tématu pomocí názorů několika autorů. Samostatná kapitola pod názvem *Koncepce vězeňství do roku 2025* předloží seznam pouze některých strategických cílů do roku 2025, které se věnují zejména otázkám resocializace odsouzených, programům zacházení a systému souvisejícím s penitenciární péčí a postpenitenciární péčí. Globálním cílem koncepce je: *„Vytvořit dobře fungující, efektivní, mezinárodní standardy dodržující vězeňství propojené s prevencí kriminality, postpenitenciární péčí, sociální sférou a vzdělávacím systémem a směřující k reintegraci pachatelů trestné činnosti do společnosti. Plnit úkol nápravy odsouzených osob na základě individuálních postupů za účelem předcházení recidivě kriminálního chování a izolace opakovaně recidivujících pachatelů nezávažnější násilné trestné činnosti od společnosti s cílem zajistit bezpečí občanů. Pomocí širokého komplexu opatření docílit existence moderního systému vězeňství, odpovídajícího 21. století a srovnatelného s dalšími vyspělými demokratickými státy“*⁴⁹. Z celkového hlavního cíle vycházejí specifické cíle zaměřené na oblasti vzdělávání, programy zacházení a SARPO, drogy a jiné závislosti, resocializace propouštěných vězňů s návazností na prevenci a postpenitenciární péči, financování vězeňství, legislativní změny a další. Diplomová práce se z důvodu kvantitativní úrovně však bude věnovat jen těm co bezprostředně souvisí s daným tématem.

3.1 Program zacházení a SARPO

Koncepce předkládá nedostatek vzájemné provázanosti programů zacházení s odsouzenými, a to zejména u zaměstnaných vězňů a vězňů navštěvující učiliště. Zaměstnaný odsouzený bojuje s nedostatkem času na terapii a odsouzený navštěvující učiliště bývá většinou nezaměstnaný. Komplexní program zacházení se pak může mít

---

⁴⁹ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. s. 3. [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

účinkem. Stav odsouzených ve věznicích stále roste, i když blízká budoucnost by v počtu vězňů měla stagnovat, i tak se vězeňská služba již delší dobu potýká s nedostačujícím množstvím zaměstnanců na pozici vychovatele. Dále koncepce připomíná promyšlenou úvahu potřebnosti účelového využití přemíry volného času odsouzených a volný čas obohatit např. pracovními, vzdělávacími, rekvalifikačními či dalšími aktivitami. Výhled do roku 2025 je spatřován ve sdílení dat uložených v SARPO s institucemi pracujícími s vězněnými osobami, a to před nástupem VTOS nebo po jejich propuštění (sociální pracovníci obce, orgány sociálně-právní ochrany dětí, probační a mediační služba, sociální kurátor pro dospělé možná i Policie České republiky). SARPO může poskytnout informace i pro další penitenciární výzkum⁵⁰.

Text koncepce předkládá nástroje k dosažení cílů v oblasti programu zacházení a SARPO:

- *„provést personální audit a restrukturalizaci dosáhnout zvýšení počtu odborných zaměstnanců a vychovatelů (případně navrhnout zvýšení počtu systemizovaných míst sboru s žádostí o přiměřené zvýšení rozpočtu)*
- *vytvořit standardy pro stanovení počtů systemizovaných míst zaměstnanců ve správě vězeňských zařízení⁵¹*
- *personálně zajistit realizaci standardizovaných programů podle skutečných potřeb vězeňské populace*
- *prohloubit spolupráci s Probační a mediační službou*
- *v rámci restrukturalizace personálu zvýšit počet vychovatelů, speciálních pedagogů, terapeutů, psychologů, sociálních pracovníků a duchovních*
- *podpořit penologický výzkum efektivity programů zacházení, do výzkumných aktivit více zapojovat odborné pracovníky z věznic“⁵².*

---

⁵⁰ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. s. 44-51. [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z:

<https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

⁵¹ (Tamtéž, s. 54)

⁵² VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. s. 57. [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z:

<https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

3.2 Resocializace propouštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpenitenciární péči

Jeden ze zásadních aspektů ovlivňující celou oblast vězeňství v celé jeho kontinuitě představuje otázka recidivy. Pojetí recidivy lze uchopit ze tří rovin, jako kriminologická recidiva (opakované páchaní trestného činu bez zřetelu pachatelova odsouzení či stíhání), trestně-právní recidiva (spáchání nového trestného činu, za který byl již pravomocně odsouzen) a penologická nebo také penitenciární recidiva (jedna a ta samá osoba byla již vězněna)⁵³. Z úvahy koncepce lze chápat, že z řetězce výzkumů celkového rozsahu recidivy se situace jeví jako nepříznivá, což znamená, že většina osob se dopouští trestných činů opakovaně. Příčinou bývá nestabilní rodinné zázemí, ekonomické problémy, problémy s bydlením, nezaměstnanost, zadluženost a mnoho dalších aspektů.

K dosažení cíle koncepce v oblasti resocializace propouštěných vězňů, návaznost na prevenci a postpenitenciární péči je nutné podtrhnout klíčový předpoklad úspěšné provázanosti široké oblasti práce s odsouzenými a následně propuštěnými osobami nejen ve věznici pomocí programů zacházení, ale především ve sféře postpenitenciární péče, programů prevence kriminality a zajisté i v sociální politice státu, tak jako ve spolupráci se státním i nestátním sektorem. Ze strategických cílů vyplývá snížení recidivy trestné činnosti pomocí účinné práce s odsouzenými a propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody a vytváření prostředí k jejich úspěšné reintegraci do společnosti; vytvoření komplexního systému propojení penitenciární péče, postpenitenciární péče a programů prevence kriminality, a to na meziresortní a multidisciplinární základu⁵⁴. K úspěšné realizaci těchto cílů mohou napomoci pilotní intervenční programy⁵⁵ zaměřené přímo na konkrétní skupinu odsouzených, a které jsou každý rok vyhodnocovány a cíleně rozšiřovány počty absolvujících odsouzených či rozšiřovány

---

⁵³ ZOUBKOVÁ, I. et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

⁵⁴ (Tamtéž, s. 125-126)

⁵⁵ ZDRAŽILOVÁ uvádí, že: „*Dalším programem je program GREPP, který je určen pro pachatele trestných činů spáchaných na dětech – týrání dětí, sexuální zneužívání včetně komerčního zneužívání dětí. Program TP 21 Junior je určen pro mladistvé odsouzené muže a má minimalizovat násilné projevy odsouzených snížením jejich aktuální, situačně podmíněné hladiny agresivity*“. ZDRAŽILOVÁ, P. *Plní výkon trestu odnětí svobody již „pouze“ funkci ochrany společnosti?* Sociální práce: Sociální práce s pachateli trestných činů: odborný časopis. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2012, roč. 12, č. 2, s. 50. ISBN: 1213-6204.

do dalších věznic nebo vazebních věznic. Koncipovanost programů s cílem dosáhnout změněného chování a účinnosti odvracet recidivě je orientována na konkrétní odsouzené podle jejich potřeb. Jeden z programů 3Z – „Zastav se, Zamysli se, Změň se“, k jehož cíli patří směřovat odsouzené k postoji na trestnou činnost a zamyslet se nad svým jednáním, které vedlo až za zdi věznice. Program je postaven motivačně k získávání nových nebo dříve naučených sociální dovedností a k nezločinnému a nezávislému způsobu života po propuštění.

Nová Koncepce vězeňství do roku 2025 jako dokument představuje cíle a úkoly v rámci celého vězeňství, návrhy na opatření, ambice pro zdokonalení a vylepšení systému vězeňství v časovém horizontu deseti let, aby nedošlo ke stagnaci či úpadku tohoto systému. Cílem dokumentu je se přiblížit či se vyrovnat modernímu komplexu vězeňství vyspělých demokratických států 21. století. Uvedený dokument bude rozpracován do jednotlivých ročních až pěti letých akčních plánů se stanoveným harmonogramem plnění a s možností svižné reakce na nepředvídatelné skutečnosti⁵⁶.

V textu práce jsou zmiňovány dva termíny jako penologie a penitenciaristika, které mají k sobě velmi blízko a prolínají se. Následující kapitola se bude věnovat pojetí těchto samostatných věd pohledem některých odborníků a bude se je snažit přiblížit, ač se jedná o velmi rozsáhlou problematiku. V další podkapitole kapitoly 4 Vědní ukotvení vězeňství a výkonu trestu odnětí svobody se jedná o uchopení pohledu kontextu vězeňství a výkonu trestu odnětí svobody s andragogikou, její aplikovanou vědou sociální andragogikou.

---

⁵⁶ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. s. 161-162. [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

4 VĚDNÍ UKOTVENÍ VÝKONU TRESTU A VĚZEŇSTVÍ A JEJICH VZTAH K JINÝM DISCIPLÍNÁM

4.1 Penologie a penitentiariстика

Doposud panují mezi odborníky neshody v otázce zařazení vědní disciplíny penologie. Pokud se uváží, že pojem penologie je složením latinského slova poena – trest, pokuta a řeckého slova logos – slovo, nauka učení lze předpokládat formu volně přeloženou jako nauka o trestech. Slovník sociální patologie považuje penologii jako vědu o trestech a trestání a jeho účincích, kam lze zařadit i okruh alternativních trestů. Hledá alternativy k uvěznění, přinášející oběma stranám jak pachatelů, tak celé společnosti pozitiva. Pohledem z užšího smyslu se již orientuje na výkon trestu faktický i s jeho ochrannými opatřeními. Dále uvádí povahu transdisciplinární, tedy shromažďuje a dále rozvádí vědění jiných disciplín zvláště kriminologie i trestního práva, psychologie i psychiatrie, pedagogiky, sociální práce a další⁵⁷. Černíková oproti Bělíkovi a kol. více rozvádí, že penologie je: „*naukou o trestu a trestání a jejich účincích. Zkoumá efektivnost všech druhů trestu, ale obzvláště výkon trestu odnětí svobody, • studuje vývoj penologických myšlenek, penologických koncepcí, • zkoumá sociálněpsychologické procesy, jevy, vztahy a zákonitosti, které vznikají v důsledku aplikování trestu, zkoumá fyzickou a psychosociální realitu pachatele (jeho zdravotní stav, nemoci, úrazy, ... jeho sociální zázemí, věk, dosažené vzdělání, ...), • zkoumá, ověřuje a koncipuje přístupy výchovného zacházení s odsouzenými, aby bylo dosaženo co nejefektivněji účelu trestu, • zkoumá systém institucí a jejich funkcí při realizaci zákonného postihu, • zkoumá, hledá i jiné sankce, které by účinně ovlivňovaly chování pachatelů trestných činů: ochranná opatření, alternativní tresty*“⁵⁸. Jestliže však diplomová práce nahlédne do Sochůrkových textů, zjistí, že ke správnému pochopení základu je třeba zdůraznit otázku lidské svobody, lidského bytí, jenž se nalézají již v matce věd, filozofii. Zdravá lidská existence představuje určité hodnoty, názory, postoje, sebepojetí a uvědomění si svých činů. Proměnné lidské existence po materiální,

⁵⁷ BĚLÍK, V. a kol. *Slovník sociální patologie*. Vydání 1. Praha: Grada, 2017. Pedagogika. ISBN 978-80-271-0599-1.

⁵⁸ ČERNÍKOVÁ, V. et al. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. s. 10-11. ISBN: 978-80-7380-138-0.

sociální, pracovní, psychosociální i zdravotní stránce mohou způsobit změnu chování a jednání a vyvolat negativismus k sobě samému, nejbližšímu okolí nebo i celé společnosti. Sochůrek uvádí: „že jednou z příčin zločinnosti je i existence lidí, kterým je cesta přesahu existence zatarasena⁵⁹“, z citovaného lze odvodit, že přesah může znamenat celkové existenční problémy v pyramidě potřeb. Penologie přímo neřeší, co bylo s odsouzeným před nástupem do VTOS, ale zkoumá účinnosti ovlivňování koncipovanými přístupy výchovného zacházení vězňených osob a vyhledává možné další přístupy vedoucí k účinné změně svébytného chování, jednání, postojů a názorů.

Jůzl se přiklání k názoru, že: „penologie je dnes již samostatnou, společenskou a multidisciplinární vědou, s vlastním předmětem zkoumání“⁶⁰, který se nachází v metodách zacházení s pachateli trestných činů, představují je tresty a způsob jejich výkonu, a zároveň se zabývá: „mimo jiné i účinkem trestu na pachatele, tj. vymezuje kritéria účinnosti trestu“⁶¹ : předejití páchaní trestné činnosti, změnu osobnosti k pozitivnímu bodu a sociální přizpůsobení, tak aby po propuštění z VTOS se jedinec zařadil do normální společnosti jako řádný občan.

Sochůrek udává, že penologie pohlíží na trest a trestání odlišným pohledem jak trestní právo, protože:

- „trest je zakotven v právních normách, zejména trestním zákoně a je základním atributem trestní politiky ve vyspělých společnostech
- trest má kvalitativní stránku, která spočívá v zákonnosti uloženého trestu, respektování ochranné i preventivní funkce trestu a adekvátnosti uloženého trestu ke spáchanému skutku
- trest má kvantitativní stránku – délka trestu jako specifická forma nebezpečnosti pachatele a tím potřebná délka ochrany společnosti před ním
- vlastnosti osobnosti pachatele – jsou obtížně definovatelnou množinou fenoménů, které se postupně projeví

---

⁵⁹ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. s. 12-13. ISBN 978-80-7372-203-6.

⁶⁰ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s. 11. ISBN 978-80-7452-131-7.

⁶¹ (Tamtéž, s. 14)

– *morální profil pachatele – tvoří míra morálního odsouzení jeho kriminálního chování*⁶².

Součástí penologie je penitenciaristika zabývající se výkonem trestu odnětí svobody, jeho efektem a možností znovuzачlenění jedince do normální společnosti. Jůzl uvádí, že: „*Oblast penologie zaměřená na nepodmíněný trest odnětí svobody se nazývá penitenciaristika = vězeňství*“⁶³ a zároveň považuje nejvíce přibližujícímu výkladu dnešní penitenciaristiku k výrazu: „*trestnost, z ní plynoucí lítost a nakonec pokání = náprava*“⁶⁴. Jako vědu žalární penitenciaristiku nazval v roce 1852 její zakladatel rakouský (tedy český) páter a velmi vzdělaný člověk a vlastenec František Josef Řezáč. Penitenciaristika jako disciplína je relativně mladá vznikající kolem 60. až 70. let minulého století. Od devadesátých let minulého století do současnosti přispěli svými znamenitými díly přední penitenciaristé jako např. Jan Sochůrek, Jana Paukertová, Aleš Kýr, Lubomír Bajcura a další k vzestupu tohoto oboru. Dnešní penitenciární koncepce představují jednak praxi a z nichž vycházející teorii, která je právě aplikovaná do koncepcí vězeňství⁶⁵. Zásadní místo zaujímá penitenciární pedagogika nacházející se někde mezi pedagogikou a penologií, ale i další obory, o který již práce hovořila.

Názory odborníků se nemohou shodnout na definování vztahu penitenciaristiky a penologie týkající se vězeňství. Obě představují charakter společenský a multidisciplinární. Někteří zastávají tvrzení, vzhledem vlastnosti předmětu, o upřednostňování penologie a druzí označují zase penitenciaristiku jako samostatnou vědu, a to díky specifickým prvkům a rozpětí oboru⁶⁶. Nejvýstižnější vyjádření vztahu penologie a penitenciaristiky se jeví vyjádření, že se: „*penologie zabývá všemi druhy trestů, kdežto penitenciaristika se orientuje výlučně na trest odnětí svobody*“⁶⁷. Významným dílem k pochopení přiměřeného, možná rozdílu, mezi těmito příbuznými

---

⁶² SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. s. 5. ISBN 978-80-7372-203-6.

⁶³ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s.20. ISBN 978-80-7452-131-7.

⁶⁴ (Tamtéž, s. 19)

⁶⁵ UNIVERZITNÍ LISTY. *České vězeňství se nemá za co stydět, v mnohém Evropu již předběhlo, říká docent Miloslav Jůzl*. Zpravodaj Univerzity Jana Amose Komenského Praha, č. 1/2019. Praha: UJAK, 2019, č. 1, s. 12-13. ISSN: 2464-7225.

⁶⁶ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s.12. ISBN 978-80-7452-131-7.

⁶⁷ (Tamtéž, s. 19)

vědami, s provázaností historického, filozofického, pedagogického i etického pohledu, je možné nalézt v ojedinělém díle Jůzla „Penitenciaristika jako věda žalární“.

Jak již bylo uvedeno penologie a penitenciaristika mají charakter multidisciplinární a mají blízko nejen ke kriminologii, etopedii, psychologii, psychiatrii, sociologii, sociální práci a samozřejmě pedagogice a jejím aplikovaným disciplínám, či specifickým vědám. Jejich problematika je velice rozsáhlá, ale jaké místo v penologii a penitenciaristice zaujímá andragogika, či její aplikovaná věda sociální andragogika?

4.2 Začlenění sociální andragogiky do oblasti vězeňství

Oblast zájmu andragogiky představuje: „*doprovázení člověka při jeho cestě za vzděláním, poznáním a pochopením světa*“⁶⁸ a zároveň se andragogika podle Palána dá považovat za: „*vědu o vzdělávání dospělých, výchově, a péči o dospělé, respektující všestranné zvláštnosti dospělé populace a zabývající se jejich rozvojem ve všech fázích jeho životní dráhy*“⁶⁹. Doprovázení člověka nebo také vedení člověka k pochopení světa se považuje za vedení profesní, kulturní, a pro téma diplomové práce nejvýznamnější, sociální. S pojmem sociální se váže také průběh socializace a resocializace, hovoří se o sociálním formování člověka a jeho kultivaci. Veteška říká, že sociální problematiku v sobě zahrnuje sociální andragogika, která představuje aplikovanou disciplínu a jejím klíčovým cílem je: „*zlepšovat sociální vztahy, vytvářet adekvátní interpersonální vztahy a napomáhat dospělým při plnění sociálních rolí a respektování sociálních norem*“⁷⁰. Sociální andragogika se pokládá za relativně mladou vědu, která se v zahraničí vyvíjí na základech sociální práce, zrcadlí reakcemi na aktuální společenské situace a jejich dopady na kvalitu života dospělé populace. Všeobecný cíl sociální andragogiky vede k pomoci zlepšení sociálních vztahů a vztahů interpersonálních, k hodnotnějšímu plnění sociálních rolí s prohloubením spolupráce

---

⁶⁸ BENEŠ, M. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s.11. ISBN: 978-80-247-4824-5.

⁶⁹ PALÁN, Z. a T. LANGER. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008, s. 37. ISBN: 978-80-86723-58-7.

⁷⁰ VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2016. s. 49. ISBN: 978-80-262-1026-9.

a soudržnosti. Věnuje se otázkám sebevýchovy a sebevzdělávání, což předpokládá zvyšování životní úrovně. Dále se věnuje otázkám adaptace sociokulturním a ekonomickým, které přináší soudobá postmoderní společnost. Sociální andragogika je edukativně zaměřená se socializačním a resocializačním působením v penitenciární a postpenitenciární oblasti na dospělé jedince⁷¹.

Z uvedeného lze usoudit, že cílovou skupinu pro sociální andragogiku tvoří dospělý jedinec ve své životní dráze se všemi souvislostmi problémových situacích, do kterých se může dostat. Sociálního andragoga ze své profese lze spatřovat v pomáhajících profesích jako kurátora pro dospělé, probačního úředníka, pracovníka v sociálních službách, ale také jako výchovného pracovníka ve vězeňském zařízení. Kompetence⁷² odborně postavených zaměstnanců věznice na pozici speciálního pedagoga, speciálního psychologa, sociálního pracovníka, vychovatele, pedagog volného času, popř. terapeuta, představují v širším pohledu pozici sociálního andragoga, ač název by hypoteticky zněl penitenciární andragog. Možnost odůvodnění vyplývá ze slov Vetešky, který o nekonstituovaných andragogických disciplínách jako např. resocializační andragogika, penitenciární andragogika, andragogika volného času uvádí, že: „*mají tendenci prosadit se v rámci systému andragogických disciplín. Potíž ovšem spočívá v nedostatečném odlišení předmětu zkoumání od stávajících ustálených disciplín*“⁷³.

---

⁷¹ HATÁR, C. *Sociální pedagogika, sociální andragogika a sociální práce – teoretické, profesijné a vztahové reflexie*. 2. vyd. Praha: Educa Service ve spolupráci s Českou andragogickou společností, 2009. s. 48-55. ISBN: 978-80-87306-01-7.

⁷² Pojem kompetence pochází z latinského výrazu „competere“ a jeho význam lze přeložit jako „příslušet“ nebo „být příslušný“, ale zároveň podle zahraniční autorky Seema Sanghi tento výraz lze přeložit jako oprávněný/kompetentní hodnotit. HAVLÍČKOVÁ, D. a K. ŽÁRSKÁ. *Kompetence v neformálním vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. s. 22. ISBN 978-80-87449-18-9. SEEMA, S. *The Handbook of Competency Mapping. Understanding, Designing and Implementing Competency Models in Organizations*. Third Edition: India: SAGE Publications India Pvt Ltd., 2016. s. 8. ISBN 978-93-8598-516-4.

Podle Vetešky a Tureckiové se může pojem kompetence definovat „*jako jedinečnou schopnost člověka úspěšně jednat a dále rozvíjet svůj potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů a životních situací, spojenou s možností a ochotou (motivací) rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost*“. VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 27. ISBN 978-80-247-1770-8.

Jiný zahraniční zdroj ke kompetencím uvádí, že kompetencí lze považovat schopnost jednotlivce se chovat tak, aby splňoval požadavky pracovní pozice v prostředí organizace s požadovanými výsledky. Do souhrnu kompetencí patří znalosti, dovednosti a přístup se zahrnutím jedincových znalostí a dovedností jej přenášet z jedné oblasti do druhé. R K SAHU. *Competency Mapping*. First Edition: New Delhi, 2009. Excel Books India, 2009. s. 3. ISBN 978-81-7446-745-4.

⁷³ VETEŠKA, J., *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2016. s. 41. ISBN: 978-80-262-1026-9.

V souhrnu celé kapitoly lze uvést, že jak penologie, penitenciaristika, andragogika i sociální andragogika ve svém předmětu zkoumání zahrnuje své metody, své edukační prostředky působení na jedince s cílem dosáhnout změny či korektní navedení správné cesty vnímání, chování, jednání, postojů a náhledu na vlastní život jedince. Uvedené, že: „osoba, která má problémy, je současně osobou, která má zdroje potřebné k jejich řešení⁷⁴“ je výstižné a bylo, je a bude stále pravdivé.

Pátá kapitola diplomové práce přináší vysvětlení prizonizace a jejího procesu ve VTOS.

Obrázek 3: Sociální andragogika jako průnik praxe sociální práce a teorie vzdělávání dospělých

Zdroj ⁷⁵

⁷⁴ HARTL, P. In: VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. s. 46. ISBN: 978-80-7478-898-7.

⁷⁵ VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015 s. 47. ISBN 978-80-7478-898-7.

5 PRIZONIZACE

Při nástupu do VTOS a během něho se odsouzený setkává s mnoha zátěžovými situacemi, které přináší vypětí působící zejména na uspokojování osobních psychických i tělesných potřeb. Nejen, že dochází k určité ztrátě svobody a některých lidských práv, odsouzený téměř přichází o stávající společenské a sociální role, o přetrhání osobních, sexuálních, ale především rodinných vztahů. Vězeňské prostředí se vyznačuje svými normami a pravidly. Je přirozené, že adaptace a orientace na dočasný „nový domov“ není snadná. Odsouzení vědomě i nevědomě vstupují do procesu prizonizace⁷⁶. Podstatné změny v řazení a upřednostňování svých potřeb a hodnot v procesu prizonizace mnohdy vedou ke ztotožnění s kriminálním chováním. Z tohoto důvodu je adaptační průběh odsouzených ve VTOS zaměstnanci věznice důkladně sledován, průběžně kontrolován a ovlivňován⁷⁷. Kalina k prizonizaci jako procesu zesílené adaptace na život v uzavřeném objektu věznice a jeho podmínkách uvádí, že: „*Tento proces má dvě složky. První složkou je institucionalizace, která představuje adaptaci na vysoce organizovaný vězeňský život spojený se ztrátou aktivity a iniciativy, na život ze dne na den, bezpodmínečnou poslušnost atd. Druhou složkou prizonizace je ideologizace. Ideologizace představuje přijetí subkulturní vězeňské ideologie včetně přijetí vězeňských norem života a vězeňského jazyka*“⁷⁸. Ztotožnění s vězeňským prostředím představuje pro jedince určitou podporu, a to převážně pro ty jedince nemající sebereflexi nebo zázemí v okruhu blízké rodiny či známých. Odsouzený tedy podléhá nejbližšímu prostředí, a to vězeňskému, přijímá vězeňský argot, který je považován za jeden ze znaků prizonizace. Argot nebo také hantýrka tvoří výrazy, které jsou reakcí na změnu jejich dosavadního způsobu života a představují určité ochranné mechanismy.

Příklady vězeňského argotu: amina→amnestie; apartmá→cela; bengo→dozorce; bonzák→udavač, udávat, zařízení pro přivolání ostrahy; bronx→vězení;

---

76 Zavedení pojmu prizonizace se datuje na 30. léta minulého století americkým sociologem Donaldem Clemmerem.

77 FISCHER, S. a J. ŠKODA. *Sociální patologie Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 1.vyd. Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

78 KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 288. ISBN 978-80-247-1411-0.

díra→samovazba; házet si to→nudit se; holub→dopis bez cenzury; oddělanej→označení proosobu v nebezpeční např. za udavačství; řemínky→pouta a mnoho dalších výrazů⁷⁹.

Z hlediska etopedie⁸⁰, jak uvádí Fischer, Raboch a Žukov, je proces ideologizace, tedy ztotožnění se vězeňskou subkulturou, obzvláště nežádoucí. Odsouzený během procesu může přijmout skutečnost v podobě vlastního odůvodňování, že za jeho chování, které mělo následky v podobě odsouzení k trestu odnětí svobody, zapříčinilo okolí ba i celá společnost⁸¹. Netík se pak přiklání k názoru, že adaptovaný jedinec trávící delší dobu ve VTOS (soudem nařízený dlouhý trest) přijímá výhodnější vzorce chování a časem postupně odchází potřebné chování k přizpůsobení se životu mimo věznici. Taková osoba se vyznačuje silnou prognózou a podstatně vyšší možností recidivujícího chování⁸². Dá se říci, že někteří vězňové mohou až ztratit vlastní podnět k životu v normální společnosti a za normální svět berou svět za mřížemi, protože se již neumí přizpůsobit společenským normám a pravidlům životu před branami věznice.

Prizonizace, dá se předpokládat, postihuje téměř 100% odsouzené populace, proto je důležitým úkolem jak příslušníků, tak občanských pracovníků Vězeňské služby a převážně odborníků zamezovat či snižovat vlivy a následné důsledky tohoto jevu. Jedná se především o působení programů zacházení sestavovaných individuálně přímo na jednotlivce, podle jeho zjištěných potřeb, hodnot, chování a jednání, přístupu k výkonu trestu, zdravotnímu stavu a dalších kritérií. Této problematice byla věnována kapitola Resocializace ve všech svých podobách a programy zacházení.

Závěrem k procesu prizonizace stojí za připomínku, že jedinci ve VTOS většinou ztratí společenské návyky a bohužel si to uvědomí až v realitě po propuštění.

---

⁷⁹ FISCHER, S., *Etopedie v penitenciární praxi*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-772-9.

⁸⁰ „Etopedie je samostatná disciplína speciální pedagogiky, vyčlenila se v roce 1969 z psychopedie. Etopedie se zabývá edukací, resocializací, intervencí a otázkou životních perspektiv jedinců s poruchami chování a emocí či s dispozicemi k těmto poruchám“. A dále se uvádí, že: „Cílovou skupinu tvoří děti a mládež s poruchou chování či s rizikem vzniku poruchy (Vojtová, 2013) nebo obecně jedinci s poruchami chování (Fischer, 2006)“. BĚLÍK, V. a kol. *Slovník sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0599-1.

⁸¹ FISCHER, S., RABOCH, J. a I. ŽUKOV. *Analýza struktury hodnot a potřeb odsouzených v průběhu uvěznění*. Časopis pro psychologickou teorii a praxi. Praha: Československá psychologie, 2008. ISSN: 388-396.

⁸² NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D. a S. HÁJEK. *Psychologie v právu. Úvod do forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997. ISBN 80-7179-177-6.

Sociolog Clemmer hovoří o prizonizaci jako o procesu asimilace, ve kterém vězni přijímají podřízený status, učí se vězeňský argot, přijímají návyky jiných vězňů, angažují se v různých formách deviantního chování, jako je homosexuální chování a hazardní hry, rozvíjejí antagonistické postoje k strážím a seznamují se s vězněnými dogmaty a dalšími. Clemmer cítil, že když se vězni přizpůsobili vězeňskému životu, začali se vzdávat své individuality a stali se závislými na systému⁸³. Proto důležitou a nepostradatelnou stránku života po propuštění hraje tzv. postpenitenciární péče, kterou představuje pomoc sociálních kurátorů, pracovníků Probační a mediační služby (dále jen „PMS“), popřípadě neziskových organizací jako je Armády spásy a další. Postpenitenciární péče však představuje další rozsáhlou oblast pomoci a péče, a to nejen pro skupinu propuštěných z VTOS, které se diplomová práce nevěnuje.

Pozornosti Věznici Pardubice bude věnována závěrečná kapitola teoretické části diplomové práce, která nastíní historii věznice v průběhu důležitých společenských etap. A v další podkapitole bude přiblížen současný stav věznice, její charakteristika a představeny budou programy zacházení, které představují nejdůležitější část práce s odsouzenými.

---

⁸³ SIEGEL L. J. a C. BARTOLLAS. *Corrections Today*. 3rd ed. Boston: Cengage Learning, 2015. ISBN 978-1-305-46548-0.

6 VĚZNICE PARDUBICE

6.1 Pohled do historie věznice

Souhlas ke stavbě účelové budovy výhradně pro vězeňství se datuje 5. lednem 1888, kdy byl dán souhlas ke zřízení stavbě Zemské donucovací pracovny v Pardubicích. Ústav byl určen pro muře. Prvních dvacet káránců bylo ubytováno v listopadu 1891. Donucovací pracovna v té době byla definována jako veřejné ústavy a umístění zde byli osoby způsobilé, ale odmítající práci. K nařízené pravidelné práci byli ubytovaní přinucováni, a to vzdělávacím, výchovným a náboženským působením. Záměr pobytu vězně vyplýval z cíle dosáhnout u nich schopnost žít se řádnou prací a vést řádný život po svém propuštění.

Po vzniku Československa v roce 1918 nadále zůstávají v pravomoci zemských úřadů pod vedením ministerstva vnitra. V roce 1921 se veškeré dosud působící donucovací pracovny staly majetkem ministerstva spravedlnosti. Skladba vězňů zůstávala nadále stejná s umístěním osob nedodržující podmínky podmínečného propuštění nebo policejního dohledu.

V období 2. světové války v letech 1939 – 1945 budova sloužila jako místní úřadovna gestapa a část byla vyčleněna jako věznice gestapa. Po válce jedna z budov sloužila k zadržování Němců a českých zrádců a kolaborantů pod názvem internační tábor, který po svém uzavření převzal název kárný tábor. Objekt byl uzavřený pod neustálým dohledem ostrahy, a proto po roce 1949 sloužil a byl prohlášen za tábor trestní. V roce 1950 se z budovy stal zvláštní útvar nápravného zařízení pro ženy. Komunistická strana zde umísťovala ženy pro politické delikty, třídní nepřátelé, funkcionářky lidové strany, členky církevních řádů a občanky se společenskými, kulturními a demokratickými názory. Od roku 1957 tábor převzal název nápravně výchovný ústav. Odsouzené byly zařazovány podle nového zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, do tří nápravně výchovných skupin. V Pardubicích byly ženy zařazeny ve II. nápravně výchovné skupině. V dalších dvou desetiletích zůstala profílance věznice nezměněna. V nápravném ústavu vykonávali trest odnětí svobody ženy ve II. nápravně výchovné skupině a ženy mladistvé a malá část mužů zařazených v I. nápravně výchovné skupině.

Po roce 1989 nápravně výchovný ústav změnil název na Ústav pro výkon trestu odnětí svobody a nově v roce 1992 ústav v Pardubicích začal sloužit pro nově zavedený prvek výkonu vazby pro obviněné ženy i pro ně se spádových oblastí Východočeského kraje a později i Středočeského kraje. I v té době bylo hlavním úkolem představitelů věznice určovat a zaměstnávat co nejvíce, což byl a dosud problém zůstává a nejvíce možností zaměstnávat ženy a muže ve výkonu trestu do režie ústavu, nyní věznice, a na vlastních výrobních provozech.

Otevřením nové ženské Věznice ve Světlé nad Sázavou došlo ke změně profilace Věznice Pardubice. Přeměna ženské věznice na věznici mužskou trvala prakticky 4 roky. Dne 6. května 2004 byla ukončena historická etapa a začala nová jako Věznice Pardubice s odsouzenými muži. V té době bylo přáno Věznici Pardubice, aby se dobře prezentovala po stránce humánní a bezpečnosti a byla moderní a fungující věznicí⁸⁴.

Obrázek 4: Pohled na budovu Zemské donucovací pracovny ze stávající Husovy ulice

Zdroj⁸⁵

---

⁸⁴ KALÁBOVÁ, K. a V. KALÁB. *Historie Zemské donucovací pracovny a Věznice pro ženy v Pardubicích*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2005. s. 2-43.

⁸⁵ (Tamtéž, s. 47)

6.2 Současnost věznice

V kontextu aktuální zákonné úpravy je Věznice Pardubice zařazena do kategorie věznic pro VTOS odsouzených s ostrahou s oddělením se středním a vysokým stupněm zabezpečení s plánováním zařízení oddělení s nízkým stupněm zabezpečení. Ve věznici jsou zřízeny specializované oddíly pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných ve středním a vysokém stupni zabezpečení a zvláštní oddělení pro výkon trestního opatření odnětí svobody mladistvých. Dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu provádí krajské státní zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává⁸⁶. Stav ubytovací kapacity při 4 m²/osoba je 467 odsouzených a skutečný stav odsouzených se rovná počtu 763, což předpokládá využitelnost na 117,93 %; celková průměrná využitelnost věznic a vazebních věznic představuje 105,88 %⁸⁷. (viz Příloha B)

Věznice Pardubice jako každá jiná věznice či vazební věznice v ČR je organizačním článkem v podřízenosti Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR, které řídí, metodicky vede a zároveň kontroluje. Věznice má svůj organizační řád a každoročně sestavuje Vnitřní řád pro odsouzené, reaguje na nařízení generálního ředitelství, na metodické pokyny, kterými se řídí a na jejich základě vypracovává nařízení ředitele věznice či nařízení samotných oddělení.

Pro účel diplomové práce je podstatný Vnitřní řád pro odsouzené vypracovaný v souladu s § 14 zákona č. 169/1999, Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Vnitřní řád aprobuje Generální ředitelství Vězeňské služby. Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Pardubice se skládá ze tří částí:

---

⁸⁶ VS ČR Věznice Pardubice. *Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Pardubice, ze dne 12. 12. 2019, č. j.: VS-50281-4/ČJ-2018-800033-VŘ*. s. 1.

⁸⁷ VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. Správní odbor. Týdenní statistické hlášení [online]. ©2020 [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/02/TSH-14.-2.-2020.pdf>

1. „Způsob naplňování některých práv odsouzených
2. Vybrané druhy ubytovacích prostor – oddíly
3. Výkon trestu jednotlivých kategorií odsouzených⁸⁸“.

V každé ze tří částí vnitřního řádu jsou popsány články, které přesně vystihují tu problematiku, jenž se název článku týká. Vnitřní řád upravuje přemísťování odsouzených, eskorty odsouzených, propuštění z VTOS, vystrojování a výměnu prádla, stravování, korespondenci, přijetí balíčku, zdravotní péči, vycházky, užívání telefonu, návštěvy, kulturní a duchovní služby, nákup potravin, kázeňský pořádek, odměny, kouření a další v podstatě se jedná o každodenní činnosti osoby, avšak v postavení řádu věznice. Zajisté za zajímavou část odsouzení považují článek hovořící o jejich podílu na organizaci života ve věznici v souvislosti řešení otázek s jeho životem ve věznici, a to i účasti setkání odsouzených se zaměstnanci věznice nebo v rámci vykonávání programu zacházení či pověřením zabezpečení denního chodu na oddílu nebo oddělení, z kterého ovšem neplynou žádné pravomoci ve vztahu k ostatním odsouzeným. Odsouzený a jeho činnost je organizována a řídí se časovým rozvrhem dne od budíčku do večerky, rozvrhem aktivit programu zacházení a nařízení, pokyny zaměstnance⁸⁹.

Koncepce práce s odsouzenými prochází neustálým vývojem. Za výchovný prostředek působení na odsouzeného je považován program zacházení vedoucí k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin, ke snižování nebezpečí recidivy kriminálního chování a k přípravě na soběstačný život v souladu se zákonem po propuštění. Tímto je naplňován stanovený účel výkonu trestu. Program zacházení se skládá z cílů, které jsou v jednotlivých oblastech podporovány konkrétními aktivitami v návaznosti na výstupy z komplexní zprávy a skladbu odsouzených. Seznam aktuálně platných aktivit je vydaný ředitelem věznice. Cílem programu zacházení je příprava odsouzeného na soběstačný život v souladu se zákonem po propuštění z výkonu trestu. Účel výkonu trestu je stanoven v ustanovení § 1 odst. 2 ZVTOS. Program zacházení, jež sestavuje vždy speciální pedagog, vychází z poznatků komplexní zprávy o odsouzeném. Odsouzenému je stanoven základně druh programu a jsou mu ve spolupráci s ním stanoveny konkrétní aktivity. V průběhu výkonu trestu se aktivity a cíle programu

---

⁸⁸ VS ČR Věznice Pardubice. *Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Pardubice, ze dne 12. 12. 2019, č. j.: VS-50281-4/ČJ-2018-800033-VŘ.* s. 2-16.

⁸⁹ (Tamtéž, s. 1-20.)

zacházení podle potřeby a ve spolupráci s odsouzeným aktualizují. Průběžné vyhodnocení programu zacházení prováděné vychovatelem je celkové vyhodnocení všech jeho oblastí, včetně plnění cíle v příslušných intervalech pro daný typ a stupeň zabezpečení věznice a kategorii odsouzených. Vyhodnocení je podkladem pro rozhodování o odsouzeném v průběhu výkonu trestu a pro komplexní hodnocení naplňování účelu výkonu trestu pro potřeby soudu při jednání o podmíněném propuštění či o přerazení do jiného typu věznice. Program základního motivačního zacházení pro odsouzeného, který odmítne stvrdit stanovený program zacházení svým podpisem, klade důraz na dodržování pořádku a bezpečnosti a na pracovní aktivity k zajištění každodenního provozu věznice. Program zacházení nebo jeho část není vyhodnocována jako neplněná v případě, nemůže-li být do konkrétní aktivity nebo standardizovaného programu odsouzený zařazen z kapacitních důvodů nebo z jiných závažných překážek na straně Vězeňské služby. Informace o nabídce aktivit programu zacházení poskytne speciální pedagog⁹⁰. (viz Příloha C)

Vnitřní řád dále upravuje specializované oddíly pro odsouzené trvale pracovní nezařaditelné. Zacházení s odsouzenými je diferencované se zřetelem věku a psychických či fyzických zvláštností s uplatňováním individuálního přístupu, s možností VTOS v klimatu nepůsobící na zhoršení zdravotního stavu. Do oddílů pro odsouzené trvale pracovní nezařaditelných spadají kategorie jako např. odsouzení starší 65 let, pokud sami nepožádají o zařazení do práce, odsouzení ve III. stupni invalidity, a jejich snížení pracovní schopnosti neumožňuje pracovní zařazení, o které však musí sami požádat. Vnitřní řád dále upravuje oddíl bezdrogové zóny, krizový oddíl a výstupní oddíl se specifickými programy zacházení a pravidly pro vyřazení odsouzeného při jejich porušení⁹¹.

Školské vzdělávací středisko Pardubice bylo zřízeno ministerstvem spravedlnosti s nabídkou dvouletého učebního oboru Práce ve stravování ukončeného závěrečnou zkouškou a vydáním výučního listu, z kterého není patrné, že učební obor byl absolvován ve VTOS. Školské vzdělávací středisko zároveň nabízí odsouzeným, mimo učebního oboru, neakreditované vzdělávací kurzy, jejichž absolvováním odsouzený

---

⁹⁰ VS ČR Věznice Pardubice. *Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Pardubice, ze dne 12. 12. 2019, č. j.: VS-50281-4/ČJ-2018-800033-VŘ.* s. 19-20.

⁹¹ (Tamtéž, s. 28-31)

získá pouze potvrzení. Na dokonalém chodu vzdělávacích aktivit participují odborníci z praxe. (viz Příloha D) Kromě uvedené nabídky vzdělávacích aktivit provozovaných Školským vzdělávacím střediskem Pardubice se nachází nabídky mimo kompetenci těchto středisek jako např. Všeobecně vzdělávací klub – zeměpisný kroužek, přírodovědný kroužek, akvaristika, mluvíme a píšeme správně česky a další. (viz Příloha E)

Důležité místo v průběhu výkonu trestu odnětí svobody zaujímá zaměstnávání odsouzených jak ve vnitřní režii věznice např. na pracovištích kuchyně, úklidu, výdejního skladu a údržbě, tak na střežených či nestřežených pracovištích mimo areál věznice. Zaměstnanost odsouzených mimo areál věznice se odvíjí od množství zakázek firem a firem soukromých. Vedení věznice vynakládá v této oblasti velké úsilí, neboť účelem pracovní činnosti odsouzených spočívá v osvojení pravidelného režimu a odpovědnosti za sebe i okolí s návyky využitelnými po propuštění z VTOS a lepšího zařazení do společnosti jako řádný nezávislý občan. (viz Příloha F)

Teoretická část se zaměřovala uvedením do tématu problematiky vězeňství a jeho souvislostí, problémů, povinností, postavení. Praktická část je volným navazováním na část teoretickou s čerpáním z průřezu získaných teoretických zkušeností a výzkumného šetření s využitím v části empirické.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ

Jednotlivé etapy společnosti jsou tváří kulturní, sociální, ekonomické i vědní stránky jejího vývoje či ustrnutí. Ustrnutí v tomto směru je chápáno metaforicky, jako stagnace vytvořená důsledkem nemožnosti lidské společnosti se angažovat pod nadvládou např. jedné strany. Naše vězeňství také prošlo určitou stagnací, které se dá datovat na sedmdesátá a osmdesátá léta minulého století. Teprve po roce 1989 dochází k myšlenkovému a odbornému postupu cílených změn pohledem humanizace. Na světlo se dostala nová koncepce vězeňství s moderními programy zacházení s odsouzenými, penitenciární i postpenitenciární péče. Účel výkonu trestu má spočívat v návycích nových vzorců chování s odstraněním nežádoucího chování a jednání a uvědomění si svých přešlapů, které vyústily v trestnou činnost. Působením prostředky, jako jsou programy zacházení, formovat jednotlivce a vzbudit v něm snahu, záměr motivace a pracovní návyky pro opětovné a bezproblémové zařazení do společnosti.

Záměrem praktické části je představit reálnost celkového prožívání výkonu trestu odnětí svobody odsouzených během svého pobytu ve věznici, kde si odpykávají nepodmíněčné tresty nařízené soudem. Z řad odsouzených někteří i po několikáté. Jedná se o tzv. recidivisty, kteří se vracejí zpět za mříže za opětovné páchaní trestné činnosti, což o jedincích vypovídá, že z předcházejícího výkonu trestu si neodnesli žádná ponaučení, ani sebehodnocení vlastní osoby a znovu se nechávali ovlivňovat kriminogenními faktory podněcující a přispívající dopouštění se trestné činnosti. Další hledisko záměru spočívá ve snaze odhalení pohledu odsouzených na programy zacházení a zachycení motivačních prvků při jejich výběru a vlivu na subjektivní přehodnocení vlastních postojů na důsledek neoprávněného jednání, které je přivedlo opět za zdi věznice. Všeobecně diskutovaná problematika na téma vězeňství či výkon trestu odnětí svobody v laické veřejnosti se stále jeví jako zkreslená s dávkami okrajových informací, což přispělo k dalšímu momentu záměru napsat diplomovou práci s praktickým rozbořem tématu resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody.

Smysl praktické části spočívá v rozboru získaných informací pomocí smíšeného výzkumu a konfrontací vlastních hypotéz.

V nadcházejících kapitolách praktická část předloží formulaci hlavního cíle diplomové práce společně se stanovenými hypotézami. Následný text přiblíží výzkumný vzorek popisem subjektu výzkumu a zvolenou výzkumnou metodiku v časovém rozvrhu.

8 VÝZKUMNÉ CÍLE A STANOVENÍ HYPOTÉZ

Myšlenkou vypracování diplomové práce bylo přiblížit vnímání výkonu trestu odnětí svobody odsouzenými s návazností na programy zacházení. Cílem představit činnost, právní ukotvení, účel, hlavní pojmy jako programy zacházení a podoby resocializace, koncepci vězeňství do roku 2025, vztahy vědního ukotvení k jiným disciplínám a proces prizonizace bylo ztvárněno v teoretické rovině. Smyslem vycházet z teorie navazuje praktická část s vymezením hlavního výzkumného cíle v empirické části. V rovině teoretické stojí hlavní cíl na zmapování způsobu vnímání výkonu trestu odnětí svobody odsouzených ve výkonu trestu, co by přirozeném prostředí věznic s kladenými dílčími otázkami, které byly stanoveny v souvislosti s hlavním výzkumným cílem:

1. Jakým způsobem vnímají odsouzení penitenciární péči v kontextu programů zacházení?
2. Jaké faktory motivace upřednostňují odsouzení při výběru vzdělávacích aktivit a zájmových aktivit?
3. Jaký je pohled odsouzených na účast v programech zacházení v souvislosti subjektivního přehodnocení postojů?

Odpovědi na dílčí otázky budou hledány pomocí smíšeného výzkumu kvantitativního a kvalitativního formulací dotazníkového šetření a rozhovoru s kompetentní osobou na pozici zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu. Popis výzkumné metodiky je součástí další navazující kapitoly praktické části.

Před samotným výzkumem s hledáním odpovědí na dílčí otázky podle vlastního úsudku částečně ovlivněný praxí z bývalého zaměstnání u Vězeňské služby a pracovním zařazením na pozici sociální kurátor pro dospělé byly stanoveny hypotézy, v jejichž charakteristice je možné hledat právě vlastní empirické poznatky:

Hypotéza č. 1: Odsouzení penitenciární péči v kontextu programů zacházení vnímají jako proces, který je součástí VTOS.

Hypotéza č. 2: K nejsilnějším faktorům motivace se řadí využití trávení volného času ve věznici s účelovostí lepšího hodnocení své osoby.

Hypotéza č. 3: Čím vyšší četnost trestů, tím snaha na účasti programu zacházení změnit postoj mizí.

Vyhodnocení hypotéz a cílů práce bude interpretováno v samostatné kapitole s konfrontací získaných závěrů z rozhovoru s kompetentní osobou a podány výsledné závěry výzkumu s potvrzením či vyvrácením stanoveného cíle v podobě předložených shod nebo případných rozdílů.

9 VÝZKUMNÝ VZOREK S ČASOVOU ORGANIZACÍ

Charakteristiku výzkumného vzorku, jejichž nositelé údajů představují odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice, tvoří mužskou populaci věkové kategorie od 18 let. Profilace věznice je zaměřena jako věznice pro VTOS odsouzených s ostrahou s oddělením s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Věznice zabezpečuje specializované oddíly pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve středním a vysokém stupni zabezpečení a zvláštní oddělení pro výkon trestního opatření odnětí svobody mladistvých. Na dodržování právních předpisů dohlíží a dozor provádí krajské státní zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává. Kapacita Věznice Pardubice představuje 647 míst. Nachází se východním směrem a postavena byla již v letech 1889 – 1891. V té době se jednalo o velmi moderní budovu. Vchod do budovy je původní od založení budovy z Husovy ulice s velmi dobrou dopravní dostupností. Více informací o věznici lze získat v teoretické části v kapitole 6.

Vlastnímu výzkumnému šetření formou dotazníků v měsíci lednu 2020 předcházela v konkrétní věznici předvýzkum a následně proběhl vlastní výzkum. Vychovateli věznice bylo náhodně osloveno 10 respondentů (odsouzených) s předáním anonymní zkušební varianty s požádáním o vyplnění a uvedení stručného komentáře srozumitelnosti sepsaných otázek. Předání dotazníků vychovatelům probíhalo elektronickým podáním se 100 % návratností. Otázky v daném dotazníku byly dobře a jasně formulovány a tázající respondenti otázkám rozuměli. Dílčí závěry zkušební verze sloužily výlučně k možným úpravám definitivní varianty dotazníku, a nejsou začleněny do finálové varianty dotazníkové šetření.

Srozumitelnost sestavených otázek se stala impulzem začátku hlavního výzkumného šetření, které se uskutečnilo bezprostředně po vrácení a vyhodnocení předvýzkumu, a to během měsíce ledna 2020 se zahrnutím náhodně vybraných odsouzených vychovatelem oddílu v celkovém počtu 80 respondentů. Do výzkumného šetření formou dotazníků byli zapojeni respondenti z řad odsouzených vykonávající trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou s oddělením se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Oddělení s nízkým stupněm zabezpečení nebylo zahrnuto, neboť v inklinovaném čase docházelo k jeho otevírání. Dotazníky v papírové podobě

byly do věznice doručeny prostřednictvím zaměstnance věznice a následně předány respondentům. Respondenti vzali na vědomí anonymitu a účelnost dotazníku. V průběhu dotazníkového šetření 9 oslovených respondentů odmítlo dotazník vyplnit. Z důvodu devíti odmítnutí vyplnění se dá návratnost dotazníků vyčíslit na 88,75 %.

Výzkumné šetření formou nestrukturovaného (cíleného) rozhovoru bylo provedeno v měsíci únoru 2020 s příslušnicí Vězeňské služby vykonávající službu na místě zástupkyně vedoucí VTOS ve Věznici Pardubice na doporučení ředitele věznice. Rozhovor se konal, vzhledem ke specifickému zařízení se svými pravidly, mimo prostory věznice s předem sjednaným místem, dnem a hodinou konání. Hovor nebyl pro nesouhlas dotazované osoby nahráván a byl zaznamenán v písemné podobě. Detail písemné podoby rozhovoru diplomová práce předkládá v kapitole Vyhodnocení výzkumu.

10 STANOVENÍ VÝZKUMNÉ METODY

Záměrem praktické části je představit pohled odsouzeného na vnímání času stráveného ve výkonu trestu odnětí svobody s ovlivňujícími faktory motivace při výběru aktivit v rámci programu zacházení a působení programu zacházení na pozitivní vliv s možností subjektivního přehodnocení celkového postoje. K získání účelu výzkumného šetření byla použita kvantitativní forma společně s formou kvalitativní tedy smíšený výzkum, který je kombinací obou forem. Fáze předvýzkumu byla použita se záměrem zjistit případné nesrozumitelnosti ve formulaci položených otázek, aby před samotným výzkumem mohlo dojít k jejich opravám či doplnění.

Podle Hendla je smíšený výzkum definován jako: „*obecný přístup, v němž se mísí kvantitativní a kvalitativní metody, techniky nebo paradigmata v rámci jedné studie*“⁹². Kvantitativní výzkum je více strukturovaný než kvalitativní výzkum s použitím množství metod a předem určuje co bude středem jeho pozorování a všímání. Kvalitativní výzkum uplatňuje důsledné studium jednotlivých případů různými formami rozhovoru a pozorování. Většinou probíhá v přirozeném prostředí, okolnosti napomáhají jeho proměnám a přizpůsobení se⁹³. Odborníci se nemohou shodnout na správnosti rozdílu mezi oběma přístupy, avšak Miovský popisuje, že: „*Podstatné je tedy kritérium adekvátnosti výzkumných metod a plánu vůči zkoumanému předmětu, bez ohledu na to, zda v dané studii více dominuje jeden či druhý přístup*“⁹⁴. Předvýzkum či orientační výzkum bývá používán z pravidla tam, kde se výzkumník stětvává s nedostatky možných informací nebo předvídá, že může v průběhu výzkumu k těmto nedostatkům dojít. Jak uvádí Vojtíšek: „*Předvýzkum je vlastně test výzkumných nástrojů, ověření toho, zda v praxi budou fungovat tak, jak jsme zamýšleli. Díky odhaleným nedokonalostem je možné provést dílčí úpravu technik (formulace otázek, technika kódování, apod.)*“⁹⁵.

---

⁹² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 60. ISBN 80-7367-040-2.

⁹³ (Tamtéž, s. 62)

⁹⁴ MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. s 21-22. ISBN 80-247-1362-4.

⁹⁵ VOJTÍŠEK, P. *Výzkumné metody: Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní, 2012. s. 39. ISBN 978-80-905109-3-7.

Předvýzkum byl realizován z důvodu zjištění srozumitelnosti a pochopení obsahu sestavených otázek, aby v případě nepochopení stylizace otázky, byla provedena náprava.

Vzhledem separaci respondentů v uzavřeném a střeženém prostoru ve věznici a komplikovanosti sběru dat pomocí pohovoru bylo použito kvantitativní výzkumné šetření. Zvolenou metodou pro kvantitativní výzkum při sběru primárních dat byla použita nejfrekventovanější metoda v současné době na vysokých školách forma strukturovaného dotazníku. Dotazníková forma byla aplikována pro vhodnost získání velkého počtu dat na jednom místě s předpokladem více jak polovinou návratnosti. (viz Příloha G)

Volba použití kvalitativní strategie výzkumu formou nestrukturovaného (cíleného) rozhovoru spočívala v záměru, zjistit subjektivní poznatky, názory, postoje kompetentního odborného zaměstnance s mnohaletou zkušeností a praxí s uzavřenou vězeňskou populací. Podle Sklenáka: „*Nestrukturovaný (cílený) rozhovor se výrazně neliší od běžné odborné konverzace. Po všeobecném úvodu následuje série předem připravených otázek na specifické téma; celý rozhovor je ukončen krátkým shrnutím pokryté tematiky*“⁹⁶. Autor nestrukturovaný (cílený) rozhovor řadí do verbálních technik elicitace znalostí⁹⁷.

V této části se práce věnovala seznámení s použitými metodami aplikovaných na výzkumné strategii a další část představí již zjištěné výsledky výzkumu pomocí jednotlivých grafů s jejich popsáním a následným rozborem zjištěných dat. Demonstrován bude cílový rozhovor provedený s expertem Věznice Pardubice. Interpretace a diskuse výsledků získaných prostřednictvím aplikovaného smíšeného výzkumu bude hlavním úsekem celé kapitoly.

---

⁹⁶ SKLENÁK, V. a kol. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 128. ISBN 80-7179-409-0.

⁹⁷ (Tamtéž, s. 128)

11 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

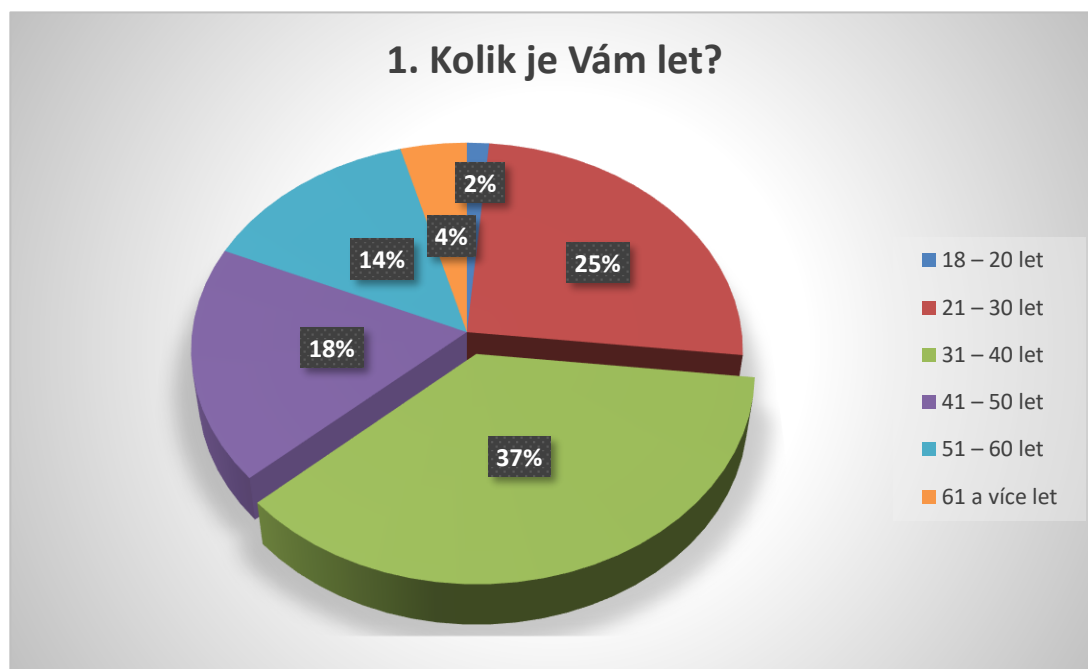
11.1 Výsledky výzkumu pomocí grafů a tabulek

Vyhodnocení výzkumu probíhalo rozborem získaných dat smíšeného výzkumu a představuje podklad pro zjištění stanovených cílů s porovnáním hypotéz. Kvantitativní výzkum spočíval v dotazníkové podobě za použití základních typů otázek: otevřených a uzavřených, otázka č. 5 a č. 12 představují kombinaci obou předchozích – polouzavřená. Získaná data v číselné řadě jsou zaznamenána a prezentována pro snadnější a rychlejší představivost ve výšečových grafech s vyznačením procentní hodnoty zjištěného počtu odpovědí k jednotlivým nabízeným možnostem. Každý graf je součástí slovního rozboru jednotlivých otázek a na ně získaných dat.

Otázka č. 1

Kolik je Vám let?

Graf 1: Věkové kategorie odsouzených

Zdroj⁹⁸

⁹⁸ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 2: Věkové kategorie odsouzených

Otázka č. 1	Počet	%
18 – 20 let	1	2
21 – 30 let	18	25
31 – 40 let	26	37
41 – 50 let	13	18
51 – 60 let	10	14
61 a více let	3	4
Σ	71	100

Zdroj⁹⁹

Otázka č. 1 je pokládána za orientační z důvodu určení procentní částky věkové kategorie odsouzených, která se podílela na dotazníkovém šetření. Ze získaných údajů bylo zjištěno, že z celkového počtu 71 respondentů je téměř 1/3, v počtu 26 respondentů představující 37 %, věkové kategorie mezi 31 - 40 lety, která odpovídá období dospělé zralosti.

Otázka č. 2

Jste otcem?

Graf 2: Otcovství ve Věznici Pardubice

Zdroj¹⁰⁰

⁹⁹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹⁰⁰ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 3: Otcovství ve Věznici Pardubice

Otázka č. 2	Počet	%
ano	42	59
ne	29	41
Σ	71	100

Zdroj¹⁰¹

Mezi orientační část je řazena otázka č. 2, avšak v souhrnném vyhodnocení výzkumu její výsledné zjištění bude uvedeno jako jedno z kritérií ovlivňující stanovené cíle diplomové práce. Z dílčího vyhodnocení dat vyplynulo, že 42 odsouzených jsou otcové, což představuje 59 %; ve spojitosti s věkovou kategorií vyhodnocenou otázkou č. 1, je možná domněnka: věková kategorie 31 - 40 let jsou otcové.

Otázka č. 3

Jaké máte vzdělání?

Graf 3: Dosažené vzdělání respondentů

Zdroj¹⁰²

¹⁰¹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹⁰² Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 4: Dosažené vzdělání respondentů

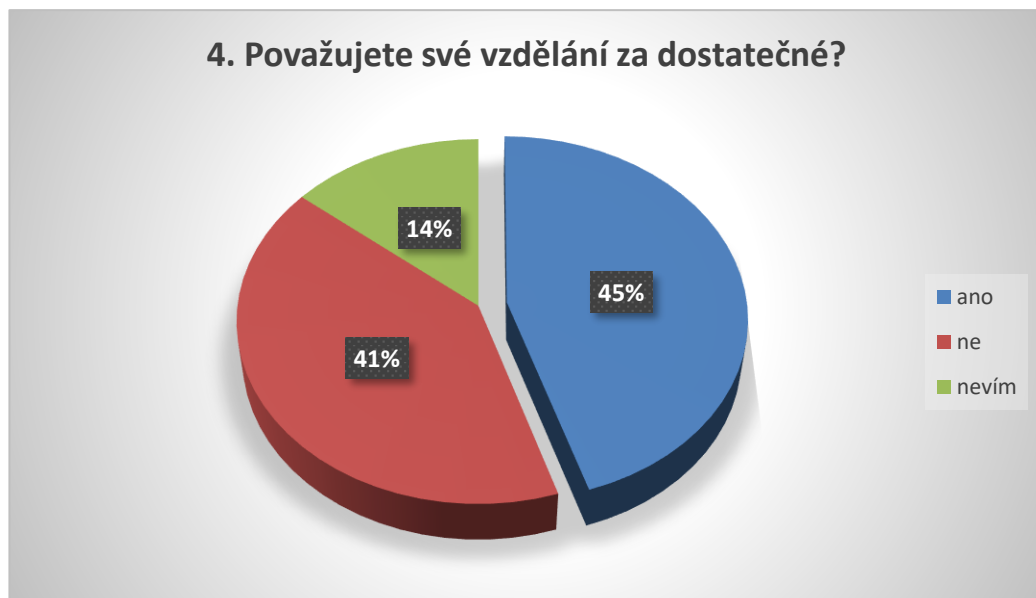
Otázka č. 3	Počet	%
nedokončené základní vzdělání	10	14
základní vzdělání	19	27
vyučen (výuční list)	28	40
střední vzdělání s maturitou	8	11
vyšší odborné vzdělání (DiS.)	1	1
vysokoškolské vzdělání	5	7
Σ	71	100

Zdroj¹⁰³

Otázka č. 4

Považujete své vzdělání za dostatečné?

Graf 4: Úsudek respondentů o svém stávajícím vzdělání s návazností na graf 3

Zdroj¹⁰⁴

¹⁰³ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹⁰⁴ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 5: Úsudek respondentů o svém stávajícím vzdělání s návazností na tabulku 4

Otázka č. 4	Počet	%
ano	32	45
ne	29	41
nevím	10	14
Σ	71	100

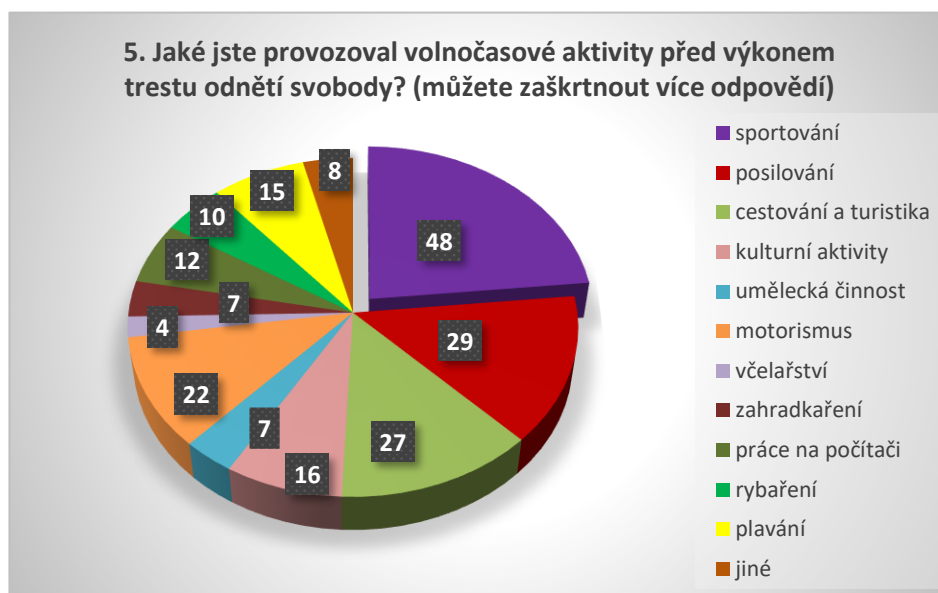
Zdroj¹⁰⁵

Třetí a čtvrtá otázka v pořadí spolu souvisí ve věci dosaženého vzdělání a sebekritičnost na jeho dostatečnost. Až 40 % respondentů získalo výuční list, což představuje 28 dotazovaných a pokud sumarizace otázky č. 4 vykazuje, že ze svých dosaženým vzděláním je spokojeno 45 % (32 respondentů). Dílčí závěr z uvedených otázek zní, že více jak polovina respondentů je se svým dosaženým vzděláním vyučen s výučním listem spokojeno.

Otázka č. 5

Jaké jste provozoval volnočasové aktivity před výkonem trestu odnětí svobody? (můžete zaškrtnout více odpovědí)

Graf 5: Volnočasové aktivity před výkonem trestu odnětí svobody

Zdroj¹⁰⁶

¹⁰⁵ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹⁰⁶ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Rozbor volnočasových aktivit respondentů před nástupem do VTOS zobrazuje následující graf. V jeho schématu jsou uvedeny počty respondentů, kteří se uvedené aktivitě věnovali. Nejvíce aktivity respondenti prokazovali ve sportování a posilování, ve větším počtu se věnovali cestování a turistice a motorismu. Do jiných činností 8 tázaných zařadili: 3 respondenti = houbaření; 2 respondenti = plachtění; 1 respondent = tanec a 1 respondent horolezectví.

U rozboru otázky je velmi pozoruhodné, že respondenti k odpovědi přistupovali zodpovědně a nebyly uvedeny žádné bizarní aktivity (kouření marihuany, krádeže a jiné).

Otázka č. 6

Byl jste zaměstnán před výkonem trestu odnětí svobody?

Graf 6: Zaměstnanost před výkonem trestu odnětí svobody

Zdroj¹⁰⁷

¹⁰⁷ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 6: Zaměstnanost před výkon trestu odnětí svobody

Otázka č. 6	Počet	%
ano	51	72
ne, ani jsem nebyl v evidenci ÚP	14	20
ne, ale byl jsem v evidenci ÚP	6	8
Σ	71	100

Zdroj¹⁰⁸

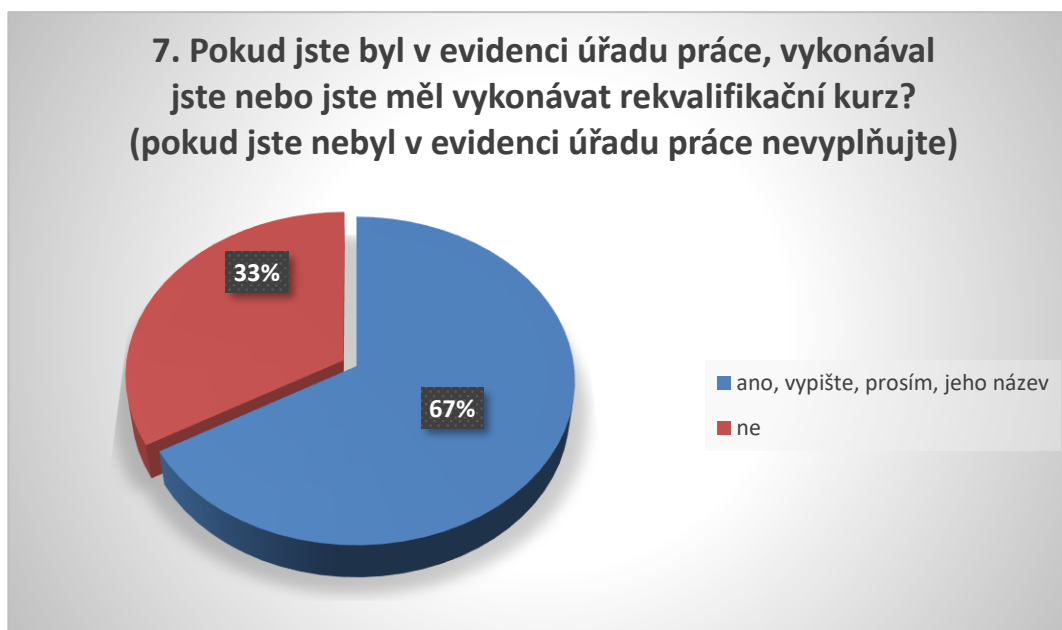
Záměrem položené otázky zaměstnanosti respondentů před VTOS bylo porovnání s účastí respondentů na zájmových aktivitách či kroužku zapojených ve výkonu trestu. Porovnání otázky č. 6 a otázky č. 12 s názvem *Do jakých zájmových aktivit či kroužků jste v současné době ve věznici zapojen*, popř. otázky č. 14, bude provedeno následně. Z dotazníkové recenze v souvislosti s otázkou zaměstnanosti před VTOS bylo z řad tázaných respondentů zaměstnaných až 72 %, což představuje téměř ¾ z celkového počtu tázaných (51 respondentů); překvapivě vysoký počet. Pravděpodobnost vysokého počtu může zkreslovat fakt, že respondenti zaznamenávali do odpovědi *ano* i zaměstnání tzv. na černo, bez pracovní smlouvy, dohody o provedení práce, či dohody o provedení činnosti. Zbývající část 28 % tvoří nezaměstnaní, což odpovídá počtu 20 respondentů (20 % evidovaných na úřadech práce = 6 respondentů a 8 % nezaměstnaných a bez evidence = 14 respondentů).

Otázka č. 7

Pokud jste byl v evidenci úřadu práce, vykonával jste nebo jste měl vykonávat rekvalifikační kurz? (pokud jste nebyl v evidenci úřadu práce nevyplňujte)

¹⁰⁸ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Graf 7: Využití rekvalifikačních kurzů nabízených úřadem práce

Zdroj¹⁰⁹

Tabulka 7: Využití rekvalifikačních kurzů nabízených úřadem práce

Otázka č. 7	Počet	%
ano, vypište jeho název	4	67
ne	2	33
Σ	6	100

Zdroj¹¹⁰

Polo uzavřená otázka navazovala na předcházející uzavřenou a byla formulována tak, aby bylo možné vyčíst druhy rekvalifikací. Otázka č. 6 rozbořem vydala 6 respondentů evidovaných úřadem práce a těchto 6 dotazovaných uvedlo, že v počtu 4 prostřednictvím úřadu práce docházeli na rekvalifikační kurz (3x rekvalifikační kurz jako obsluha vysokozdvížného vozíku a 1x profesní průkaz k řidičskému průkazu) a v počtu 2 se rekvalifikačního kurzu neúčastnilo – otázka nezkoumala důvody neúčasti.

¹⁰⁹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹¹⁰ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 8

Jste ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé?

Graf 8: Zastoupení respondentů ve VTOS poprvé a vícekrát

Zdroj¹¹¹

Tabulka 8: Zastoupení respondentů ve VTOS poprvé a vícekrát

Otázka č. 8	Počet	%
ano	23	32
ne (prosím, o uvedení po kolikáté jste ve VTOS)	48	68
Σ	71	100

Zdroj¹¹²

Výsledek grafu 8 procentuálně prezentuje zastoupení respondentů ve VTOS poprvé a vícekrát. Zastoupená skupina představující 32 % jsou respondenti ve VTOS poprvé a o zbývající část 68 % se dělí respondenti ve VTOS více jak jedenkrát. Sumární počet odpovídající 32 % zastupuje 23 respondentů a sumární odpovídající 68 % zastupuje 48 respondentů. Otázka zároveň zkoumala recidivu, což se dá obecně vyjádřit jako návrat k něčemu. V tomto případě se mluví o návratu do VTOS za pravomocné odsouzení soudem za další spáchání trestného činu – představuje graf 9; přehlednější

¹¹¹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹¹² Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

představu značí tabulka 10 (počty respondentů vyjádřené v procentech). Po druhé se do VTOS vrátilo 19 dotazovaných, po třetí se vrátilo 17, po čtvrté 5 dotazovaných, po šesté, po deváté a po desáté po 1 respondentovi. Jedná o 48 respondentů. Z výzkumného šetření lze usoudit, že recidiva náhodně vybraných respondentů je větší jak polovina z celkového počtu. Recidiva respondentů představuje více jak 50 % dotazovaných, což ohledně náhodně vybraných je poměrně vysoké procento.

Graf 9: návratnost do VTOS – kriminální recidiva

Zdroj¹¹³

Tabulka 9: návratnost do VTOS – kriminální recidiva

Otázka č. 8	Počet	%
VTOS podruhé	19	39,58
VTOS potřetí	17	35,42
VTOS počtvrté	5	10,42
VTOS popáté	4	8,34
VTOS pošesté	1	2,08
VTOS podeváté	1	2,08
VTOS podesáté	1	2,08
Σ	48	100

Zdroj¹¹⁴

¹¹³ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹¹⁴ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 9

Jaká výše trestu odnětí svobody Vám byla uložena?

Graf 10: Znázornění uložené délky trestu odnětí svobody

Zdroj¹¹⁵

Tabulka 10: Znázornění uložené délky trestu odnětí svobody

Otázka č. 9	Počet	%
do 1 roku	6	8
do 3 let	21	30
do 5 let	24	34
do 10 let	14	20
více	6	8
Σ	71	100

Zdroj¹¹⁶

Graf a tabulka znázorňují data vycházející z rozboru otázky *Jaká výše trestu Vám byla uložena?* Z grafu lze vyčíst, že v provedeném výzkumu náhodně vybraných respondentů v celkovém počtu 71 je nejvíce obsazena odpověď *do pěti let* představující 34 % tázaných, 30 % je obsazena odpověď *do tří let*, 20 % odpovídalo na uvedenou otázku odpovědí do 10 let, což je poměrně vysoké procento a další rozbor ukázal,

¹¹⁵ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹¹⁶ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

že 8 % respondentů odpovídalo do *1 roku* a stejné procento odpovídalo *více*, což bylo myšleno více jak 10 let. Pro úplnější přehled počtu respondentů vychází z tabulky, kde se nachází ke každému výslednému procentnímu vyměření jednotlivé odpovědi také vztahující se číselná suma.

Otázka č. 10

V jakém oddělení věznice vykonáváte svůj trest odnětí svobody?

Graf 11: Porovnání profilace

Zdroj¹¹⁷

Tabulka 11: Porovnání profilace

Otázka č. 10	Počet	%
oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení	38	54
oddělení s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení	33	46
Σ	71	100

Zdroj¹¹⁸

¹¹⁷ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

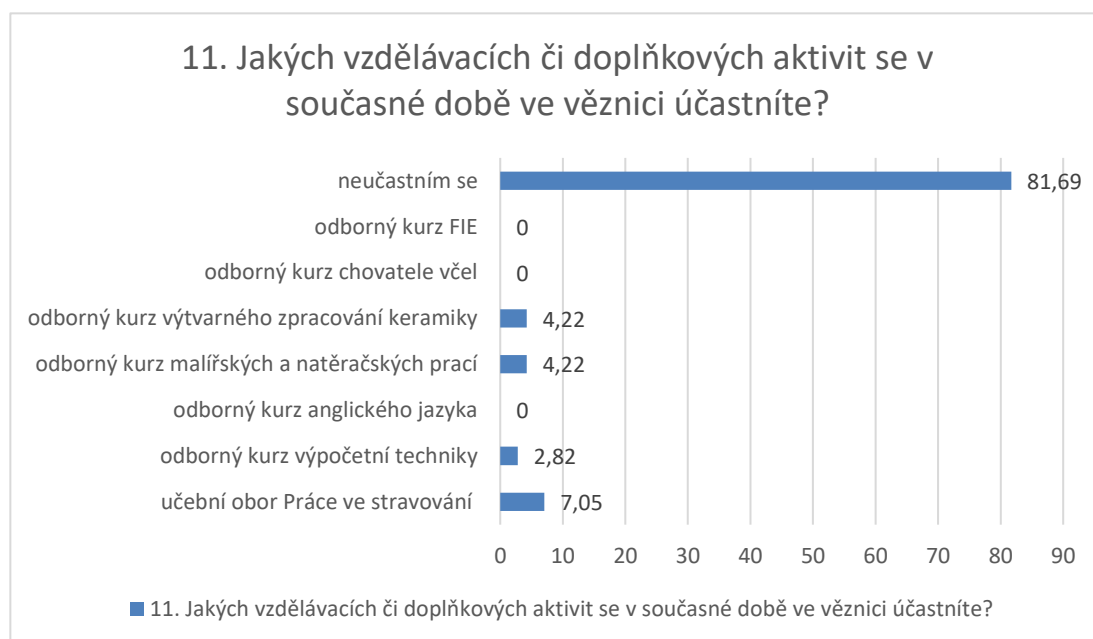
¹¹⁸ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Do výzkumného šetření byli zapojeni pouze respondenti z řad odsouzených vykonávající trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou s oddělením se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Prakticky nebylo možné provést výzkum z řad odsouzených se zařazením na oddělení s nízkým stupněm zabezpečení, neboť v daném čase docházelo k jeho začínajícímu naplňování odsouzenými. Data vycházející z rozboru zobrazují 54 % (38 respondentů) vykonávajících VTOS na oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení a 46 % (33 respondentů) vykonávajících VTOS na oddělení s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení. Porovnání rozboru stávající otázky, jejíž výsledek je uveden v předcházející větě je téměř úměrný výsledku otázky vypovídající o výše uloženého trestu.

Otázka č. 11

Jakých vzdělávacích či doplňkových aktivit se v současné době ve věznici účastníte?

Graf 12: Účast respondentů na vzdělávacích a doplňkových aktivitách

Zdroj¹¹⁹

¹¹⁹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 12: Účast respondentů na vzdělávacích a doplňkových aktivit

Otázka č. 11	Počet	%
učební obor Práce ve stravování	5	7
odborný kurz výpočetní techniky	2	3
odborný kurz anglického jazyka	0	0
odborný kurz malířských a natěračských prací	3	4
odborný kurz výtvarného zpracování keramiky	3	4
odborný kurz chovatele včel	0	0
odborný kurz FIE	0	0
<i>mezisoučet</i>	<i>13</i>	<i>18</i>
neúčastním se	58	82
Σ	71	100

Zdroj¹²⁰

Účast na vzdělávacích a doplňkových aktivitách respondentů zobrazuje přehledná tabulka. Grafem je znázorněn rozbor bez uvedení procent a počtu respondentů v celkové součtu zúčastněných. Rozborem uvedeným v tabulce bylo zjištěno, že na aktivitách se účastní pouze 18 %, čemuž odpovídá 13 respondentů. Zbýlý počet zobrazuje respondenty, kteří se neúčastní na vzdělávacích či doplňkových aktivitách (82 % = 58 respondentů; zohledněno 5 respondentů, kteří uvedli, že jsou zařazeni jako pracující a na aktivity již nezbyvá volný čas). Dílčí rozbor podle charakteru aktivit předkládá jednotlivé počty respondentů odpovídající procentnímu vyjádření.

Otázka č. 12

Do jakých zájmových aktivit či kroužků jste v současné době ve věznici zapojeni? (vypište aktivity)

Rozborem účasti respondentů v zájmových aktivitách či kroužků ve VTOS bylo zjištěno, že 5 odsouzených je pracovně zařazeno uvnitř nebo mimo věznici a z důvodu nedostatku volného času, právě ohledně zaměstnanosti, nejsou účastni žádných zájmových aktivit či kroužků. Skupina 41 respondentů zaznamenala účast v následujících aktivitách. (viz tabulka 13)

¹²⁰ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 13: Zapojení do aktivit ve věznici

Otázka č. 12	Počet
kroužek vaření a stolování	3
sportovní kroužek	22
přírodovědný kroužek	1
kroužek – píšme správně česky	2
komunitní setkávání	1
sociálně psychologický trénink	4
křehká šance II. – program VIT	2
kreativní dílna	1
pracovní terapie	2
zeměpisný kroužek	1
individuální terapie	1
základy práva	5
CELKEM	41

Zdroj¹²¹

Zbývající část 25 účastněných výzkumného šetření dotazník nevyplnilo, lze se domnívat, že tento počet respondentů se ve věznici nezapojuje do žádných aktivit.

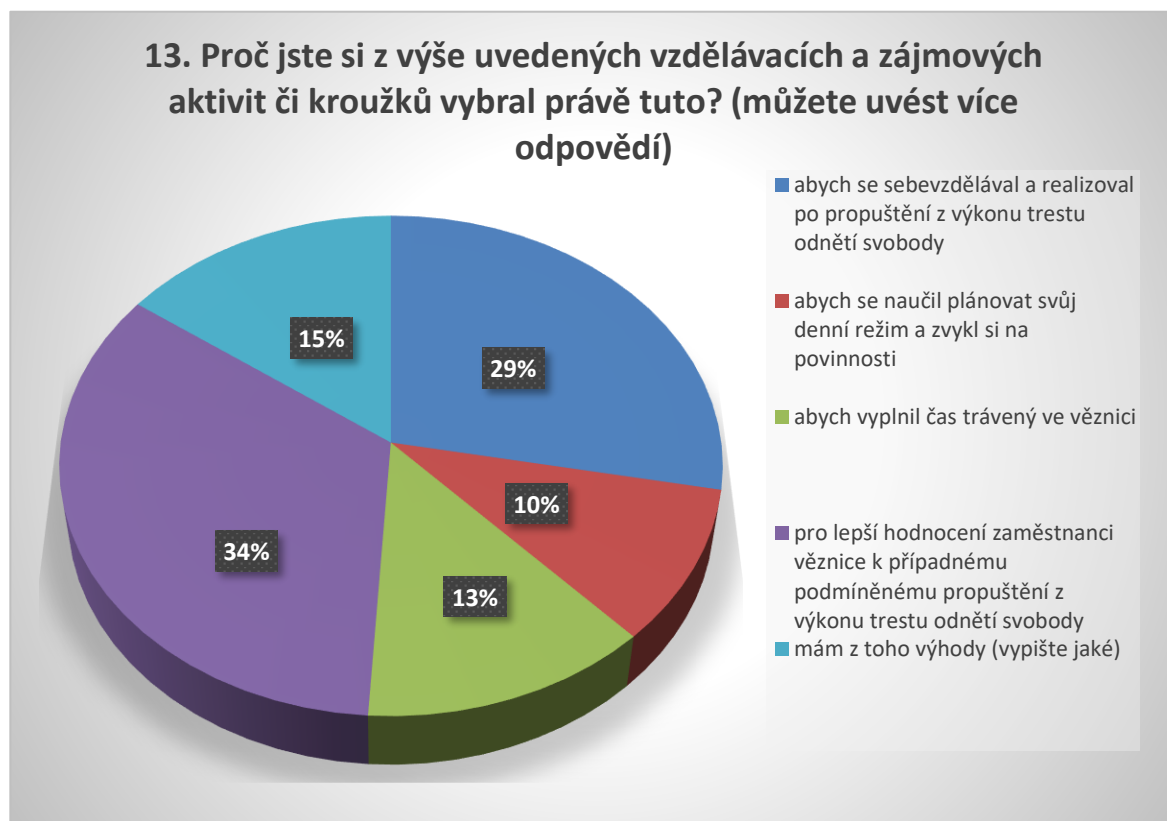
Pokud dojde k porovnání zaměstnanosti respondentů před VTOS s využitím aktivit v rámci věznice je důležité připomenout, že porovnání těchto dvou položek byl záměr, a to vzhledem k tomu, že být ve věznici zaměstnán, ať přímo ve věznici nebo mimo věznici, sčítá velmi důležitá kritéria se zvýšenou pozorností výběru odsouzených. Vychází-li se z rozboru, že před výkonem trestu bylo zaměstnáno 51 respondentů a 4 respondenti vykonávali rekvalifikační kurz, lze usoudit, že jejich zájem o „nějaké“ zapojení se dá brát pozitivně. Možnost zapojit se do účasti aktivit ve věznici však vykazuje poměrně nižší číslo, 41 respondentů. Jedná se o jejich zcela dobrovolné zapojení, tak jako dnešní společnost umožňuje zcela dobrovolné zapojení do pracovního procesu. V této souvislosti může vyplynout otázka proč a kam se ztratila iniciativa té samé osoby? Dotčenému faktu se diplomová práce bude ještě věnovat.

Otázka č. 13

Proč jste si z výše uvedených vzdělávacích a zájmových aktivit či kroužků vybral právě tuto? (můžete uvést více odpovědí)

¹²¹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Graf 13: Zařazení respondentů do zájmových aktivit a kroužků

Zdroj¹²²

Tabulka 14: Zařazení respondentů do zájmových aktivit a kroužků

Otázka č. 13	Počet	%
abych se sebevzdělával a realizoval po propuštění z VTOS	20	28
abych se naučil plánovat svůj denní režim a zvykl si na povinnosti	7	10
abych vyplnil čas trávený ve věznici	9	13
pro lepší hodnocení zaměstnanci věznice k případnému podmíněnému propuštění z VTOS	24	34
mám z toho výhody (vypište jaké)	11	15
Σ	71	100

Zdroj¹²³

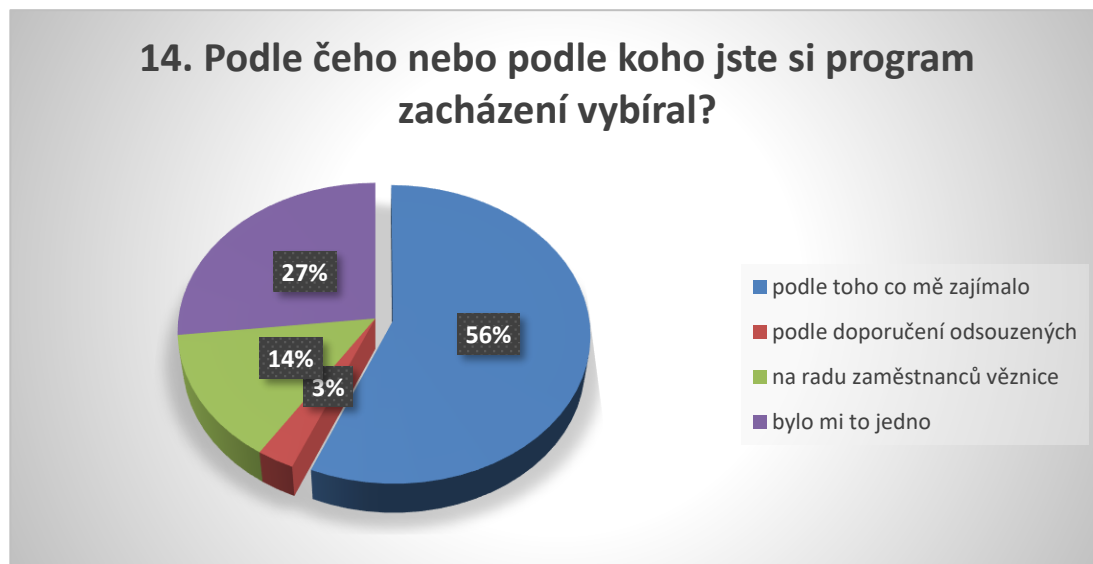
¹²² Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹²³ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 14

Podle čeho nebo podle koho jste si program zacházení vybíral?

Graf 14: Kritérium respondentů pro výběr programu zacházení

Zdroj¹²⁴

Tabulka 15: Kritérium respondentů pro výběr programu zacházení

Otázka č. 14	Počet	%
podle toho co mě zajímalo	40	56
podle doporučení odsouzených	2	3
na radu zaměstnanců věznice	10	14
bylo mi to jedno	19	27
Σ	71	100

Zdroj¹²⁵

Výsledky ukázaly, že 56 % respondentů v počtu 40 si program zacházení volilo podle vlastního zájmu, pouze 3 %, což odpovídá 2 respondentům upřednostnilo pro výběr programu doporučení ostatních odsouzených. Rady zaměstnanců věznice využilo 10 respondentů představující 14 % a 19ti respondentům bylo jedno jaký program zacházení si vyberou.

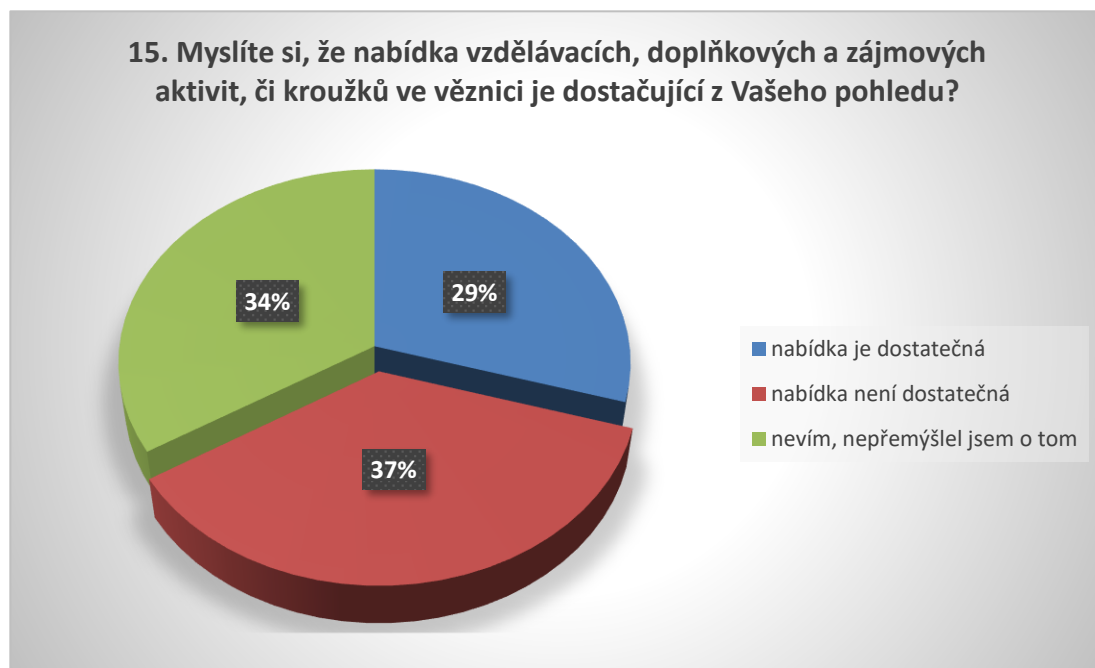
¹²⁴ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹²⁵ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 15

Myslíte si, že nabídka vzdělávacích, doplňkových a zájmových aktivit, či kroužků ve věznici je dostačující z Vašeho pohledu?

Graf 15: Dostatečnost nabídky aktivit pohledem odsouzených

Zdroj¹²⁶

Tabulka 16: Dostatečnost nabídky aktivit pohledem odsouzených

Otázka č. 15	Počet	%
nabídka je dostatečná	21	29
nabídka není dostatečná	26	37
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	24	34
Σ	71	100

Zdroj¹²⁷

¹²⁶ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹²⁷ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 16

Jak trávíte volný čas ve věznici? (můžete uvést více odpovědí)

Graf 16: Trávení volného času ve věznici

Zdroj¹²⁸

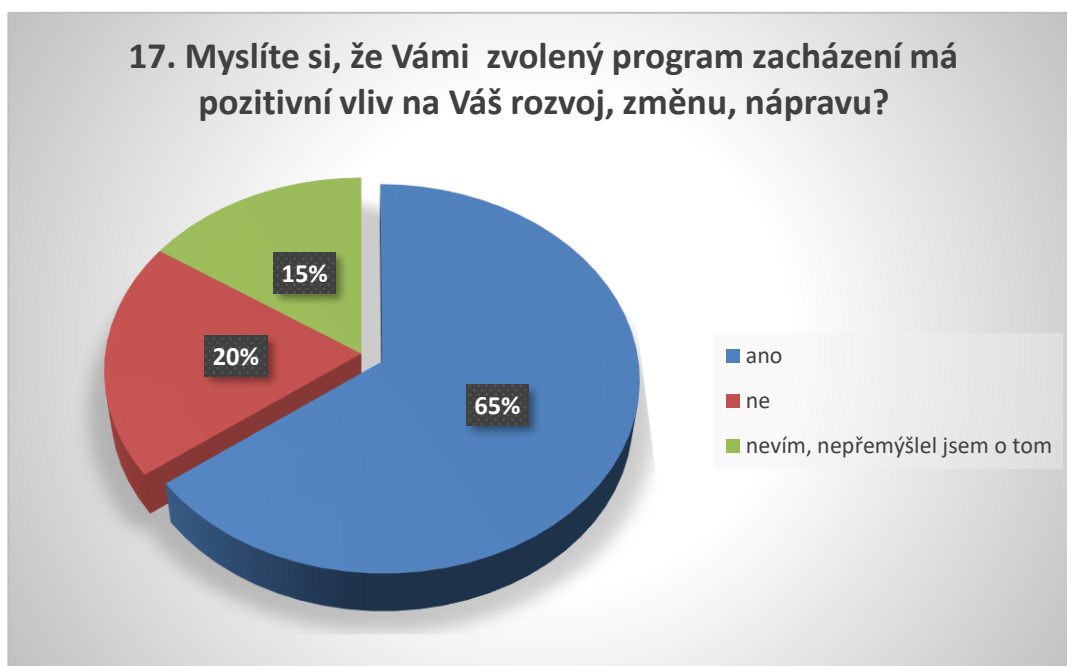
Otázka uvedeného znění respondentům byla položena záměrně. Jedná se o využití volného času tráveného ve věznici. Záměr je pozorován v iniciativě jednotlivce, zda jeho postoj k VTOS ve volném čase je aktivně využíván, aby neprohluboval vlivy působící na jeho osobu v přímé blízkosti a nepodléhal prizonizaci. Svůj volný čas tráví nejvíce tázajících čtením knih převážně románů, detektivek, zábavné literatury a jiných (34 %), čtením odborné literatury (13 %), cvičením a posilováním (26 %), skládáním básní (2 %), kreslením (11 %) a jinými činnostmi představující 14 %, např. vycházky, hudba, luštění křížovek, psaní dopisů, sledování televizních pořadů, šachy. Odpovědi neunikly ani kuriózní činnosti odpovídající vězeňskému uzavřenému společenství: *učení – mučení, spát a kouřit, hrát na nervy druhým odsouzeným.*

¹²⁸ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 17

Myslíte si, že Vámi zvolený program zacházení má pozitivní vliv na Váš rozvoj, změnu, nápravu?

Graf 17: Úsudek odsouzených pozitivního vlivu programu zacházení na rozvoj, změnu, nápravu na jeho osobu

Zdroj¹²⁹

Tabulka 17: Úsudek odsouzených pozitivního vlivu programu zacházení na rozvoj, změnu, nápravu na jeho osobu

Otázka č. 17	Počet	%
Ano	46	65
ne	14	20
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	11	15
Σ	71	100

Zdroj¹³⁰

¹²⁹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

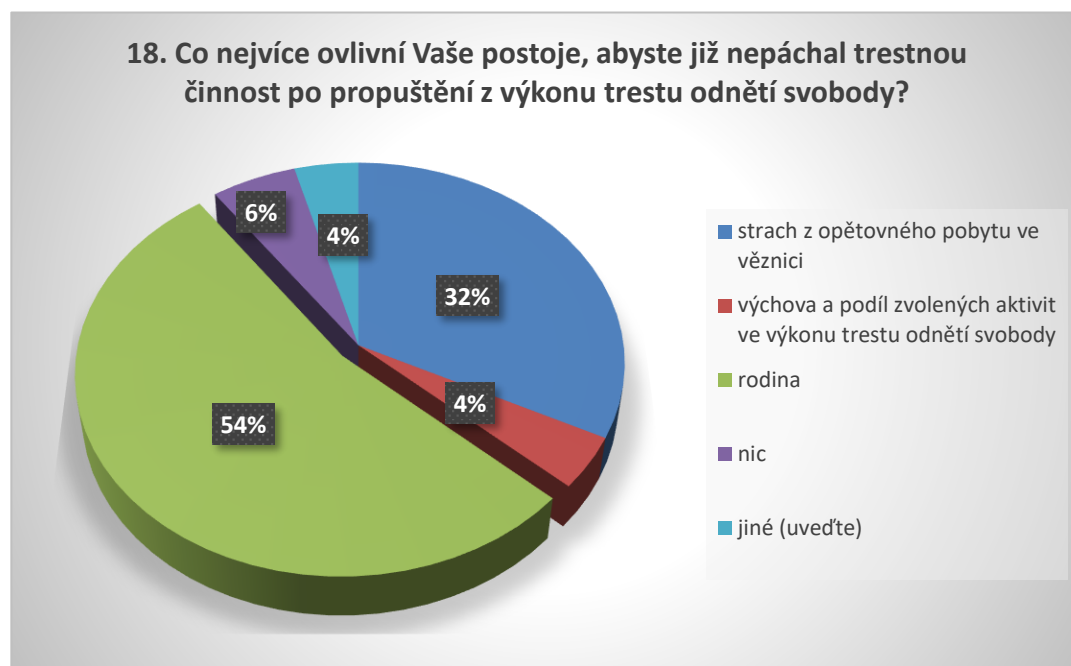
¹³⁰ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka vedla k zamyšlení respondentů o sobě samými. Překvapivě vysoký počet 46 respondentů v 65 % se přiklání k odpovědi *ano* a myslí si, že nimi zvolený program zacházení má pozitivní vliv na jejich rozvoj, změnu, nápravu. Druhá skupina respondentů v počtu 14 ve 20 % myslí, že nimi zvolený program zacházení nemá pozitivní vliv na jejich rozvoj, změnu, nápravu. A zbylý počet 11 tázaných (15 %) se postavilo k odpovědi laxe a nevědí a nepřemýšleli, zda program zaházení je prostředek působení na jejich rozvoj, změnu či nápravu.

Otázka č. 18

Co nejvíce ovlivní Vaše postoje, abyste již nepáchal trestnou činnost po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody?

Graf 18: Ovlivnění postojů pro nepáchání trestné činnosti po propuštění z VTOS

Zdroj¹³¹

¹³¹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 18: Ovlivnění postojů pro nepáchání trestné činnosti po propuštění z VTOS

Otázka č. 18	Počet	%
strach z opětovného pobytu ve věznici	23	32
výchova a podíl zvolených aktivit ve VTOS	3	4
rodina	38	54
nic	4	6
jiné (uved'te)	3	4
Σ	71	100

Zdroj¹³²

Rozbor na *Co nejvíce ovlivní Vaše postoje, abyste již nepáchal trestnou činnost po propuštění z VTOS* získaný z odpovědí respondentů seznamuje s počtem 23 respondentů vykazující odpověď, že mají strach z opětovného pobytu ve věznici, vliv rodiny vykazuje nejvyšší počet odpovědí až 38 respondentů. K tomu, že pozitivní vliv má výchova a podíl zvolených aktivit ve VTOS si myslí 3 respondenti, odpověď *nic* uvedli 4 respondenti a 3 respondenti se přikládání k zaměstnání. Procentní výměr je přehledně znázorněn ve výsečovém grafu.

¹³² Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 19

Domníváte se, že se po výkonu trestu odnětí svobody vrátíte k trestné činnosti?

Graf 19: Osobní předpoklad návratu k trestné činnosti

Zdroj¹³³

Tabulka 19: Osobní předpoklad návratu k trestné činnosti

Otázka č. 19	Počet	%
ano	3	4
nechtěl bych, ale zřejmě mě situace (majetková, finanční, sociální) donutí	5	7
ne, začlením se do společnosti, jako řádný občan	63	89
Σ	71	100

Zdroj¹³⁴

Osobní úvahu respondentů nad domněnkou, zda se po VTOS vrátí k trestné činnosti prezentuje otázka č. 19, v které se rozbohem došlo k závěru, že 3 (4 %) odpovídajících usoudili možnost návratu k trestné činnosti, 5 (7 %) odpovídajících se nechtějí vrátit k trestné činnosti, avšak jejich situace je donutí páchat trestnou činnost a nejvíce

¹³³ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹³⁴ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

respondentů v počtu 63 (89 %) se nedomnívá, že se k trestné činnosti nevrátí a začlení se do společnosti jako řádní občané. Pro zajímavost stojí uvést, že jeden z respondentů ve své odpovědi o začlenění se do společnosti jako řádný občan vyškrtнул slovo *řádný*.

Otázka č. 20

Po výkonu trestu odnětí svobody vyhledám pomoc u:

Graf 20: Osobní předpoklad vyhledání pomoci po VTOS

Zdroj¹³⁵

Tabulka 20: Osobní předpoklad vyhledání pomoci po VTOS

Otázka č. 20	Počet	%
rodiny	32	45
blízkých známých	11	16
využiji pomoc státu (měl by se o mně postarat)	1	1
při pobytu ve věznici jsem přehodnotil dosavadní styl života a „postavím se na vlastní nohy“	27	38
Σ	71	100

Zdroj¹³⁶

¹³⁵ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹³⁶ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 21

Naučil jste se ve výkonu trestu odnětí svobody novým věcem do života?

Graf 21: Zkušenosti (nové věci do života) z VTOS

Zdroj¹³⁷

Tabulka 21: Zkušenosti (nové věci do života) z VTOS

Otázka č. 21	Počet	%
ano	28	39
spíše ano	8	11
ne	17	24
spíše ne	12	17
nevím	6	9
Σ	71	100

Zdroj¹³⁸

Výsledná data předkládají počet a vyjádřená procenta úsudku respondentů, zda si myslí, že se ve VTOS naučili novým věcem do života. Dvacet osm respondentů

¹³⁷ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

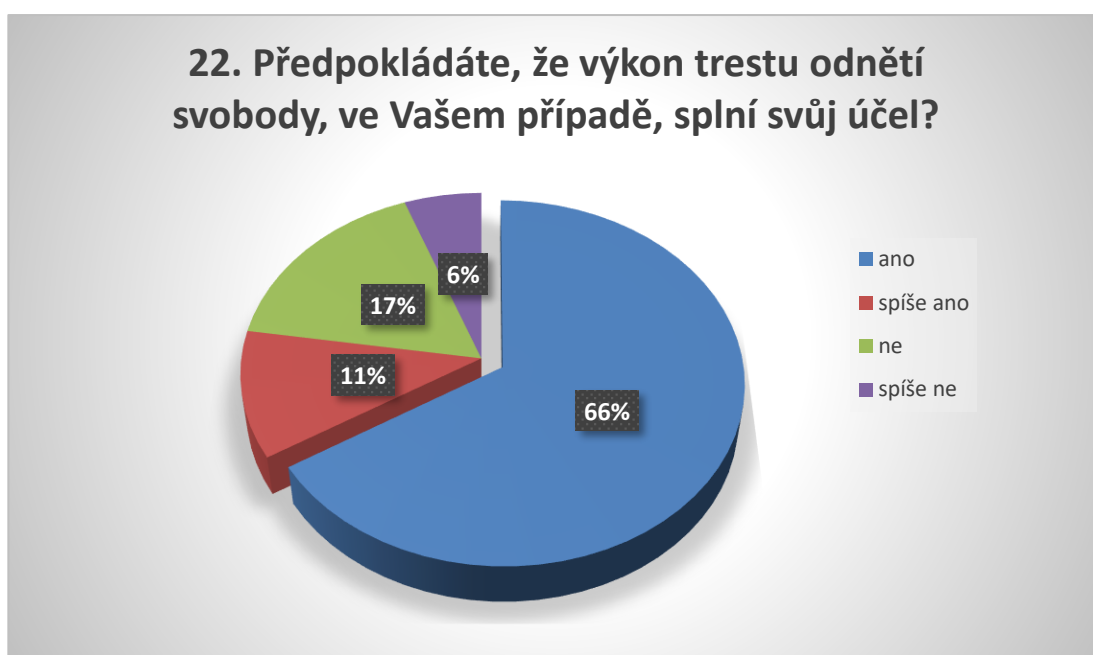
¹³⁸ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

ve 39 % úsudkem přišlo na odpověď *ano*. Součet odpovědí ve znění *spíše ne* představuje 8 respondentů (11 %), 17 respondentů (21 %) se vyjádřilo, že se ve VTOS nenaučili žádné nové věci do života, *spíše ne* odpovědělo 12 respondentů (17 %) a odpověď *nevím* zaznamenalo 6 tazajících (9 %).

Otázka č. 22

Předpokládáte, že výkon trestu odnětí svobody, ve Vašem případě, splní svůj účel?

Graf 22: Názor respondentů o plnění účelu VTOS na jeho osobu

Zdroj¹³⁹

Tabulka 22: Názor respondentů o plnění účelu VTOS na jeho osobu

Otázka č. 22	Počet	%
ano	47	66
spíše ano	8	11
ne	12	17
spíše ne	4	6
Σ	71	100

Zdroj¹⁴⁰

¹³⁹ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹⁴⁰ Autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Závěrečná otázka dotazníkového šetření měla za úkol zjistit individuální předpoklad splnění účelu VTOS. Z celkového počtu zúčastněných respondentů (71) přepokládá, že účel VTOS v jeho případě byl splněn, což představuje 66 % (47 respondentů), 8 respondentů (11 %) si myslí, že účel VTOS byl spíše splněn, 12 respondentů uvádí ve své odpovědi nesplnění účelu VTOS a odpověď *spíše ne* vyznačili 4 respondenti představující (6 %).

11.2 Rozhovor se zástupkyní vedoucí výkonu trestu odnětí svobody Věznice Pardubice

Nestrukturovaný (cílený) rozhovor k tématu diplomové práce byl zrealizován mimo prostory Věznice Pardubice s kompetentní osobou npor. Mgr. Evou Žďárskou zástupkyní vedoucí výkonu trestu odnětí svobody na doporučení a ústním souhlasem ředitele Věznice Pardubice. Otázky korespondovaly průběžné výsledky dotazníkového šetření se záměrem konzultace volených otázek pro dokreslení závěrečných výstupů výzkumu. Rozhovor probíhal v souladu s potvrzením o poučení souhlasu s příloženým informačním listem k poučenému souhlasu. (viz Příloha H) Rozhovor trval v délce asi hodinu a nebyl pro nesouhlas dotazované osoby nahráván a byl zaznamenán v písemné podobě.

1. Práce s odsouzenými ve VTOS, kteří svým způsobem ztrácí přirozenou svobodu, je velmi náročná. Zajisté se ze svého služebního zařazení můžete posoudit vnímání vězněných osob trest odnětí svobody nařízený za jejich protiprávní jednání. Jak vnímají výkon trestu odnětí svobody, co by přirozeném prostředí věznice?

Na toto téma můžeme hovořit dlouhé hodiny, je třeba posuzovat jednotlivá kritéria, délku výkonu trestu, zda osoba již ve výkonu trestu byla, věkovou hranici a určitě i jejich způsob myšlení a povahové vlastnosti, ale většina odsouzených tret vnímá jako křivdu a jsou samozřejmě nevinní a bylo jim rozhodnutím soudu ublíženo. Celkově mentalita člověka ovlivňuje jeho jednání, chování, vnímání a postoje k dané situaci. Účelem výkonu trestu odnětí svobody je odstranění nežádoucích vzorců chování, které je vedly k páchání trestné činnosti a působit na ně tak, aby odsouzení dospěli k přehodnocení svého činu a změnili postoje se zapracováním na své osobě

a do společnosti se vrátili jako prospění občané sobě i společnosti a již se k nám nevrátili.

2. Navážu na Vaši odpověď. Výzkum pomocí dotazníkového šetření ukázal, že ve Vaší věznici vykonávají trest nejvíce muži ve věku od 31 – 40 let s nejvyšším dosažením vzdělání „vyučen s výučním listem“ a převážná většina není ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé se současnou uloženou délkou trestu od 2 do 5 let. Dá se tedy předpokládat, že tato skupina odsouzených vnímá svůj trest jiným způsobem, jak např. mladší generace s uloženým trestem do jednoho roku?

To bych neřekla přímo takhle, že vnímají až tak jiným způsobem. Je pravdou, že recidivisté, kteří jsou znovu pravomocně odsouzeni za protiprávní jednání k nepodmíněnému trestu odnětí svobody již jsou znalí toho, co je za mřížemi čeká, že se budou muset podřídit na vymezený čas pravidlům a povinnostem ve věznici a bude jim omezen prostor s vnějším okolím, a proto se snaží trávený čas aktivně vyplnit na úcastech v programu zacházení a spolupracovat se zaměstnanci věznice. Mladší generace zpravidla podlehne vězeňskému prostředí s přijímáním „pravidel služebně starších a zkušenějších odsouzených“. Samozřejmě že existují výjimky, ale ze své zkušenosti a praxe ve věznici mohu potvrdit, že jich nebývá moc. Vždycky záleží na individuální osobě a jejího přístupu a uvědomění si proč ve výkonu trestu je, což se pak odráží na celkovém vnímání trestu odnětí svobody, jeho průběhu, a i splnění účelu.

3. Zmínila jste trávení volného času ve věznici a programy zacházení. Rozborem odpovědí respondentů z dotazníků ve většinově vychází, že nabídka aktivit a kroužků ve věznici je nedostatečná, i přesto více jak polovina odsouzených soudí o zvoleném programu zacházení, že má pozitivní vliv na jejich rozvoj, změnu, nápravu. Co si o tom myslíte?

Vyjádření odsouzených o nedostatečné nabídce odpovídá jejich záměru upozornit na nedokonalost a nepružnost věznice, ale opak je pravdou. Nezapomeňte, že jako každá věznice podléhá metodickému a kontrolnímu vedení generálního ředitelství, tak i naše věznice by nemohla dobře fungovat, kdyby tomu bylo tak, jak uvádějí odsouzení. A k druhé části otázky uvedu jednoznačnou odpověď. Nepřekvapuje mě, že nejvíce odpovědí se sešlo s názorem pozitivního vlivu. Pracuji ve vězeňství více jak

dvacet let, a proto si mohu dovolit oponovat výsledek se slovy: v odpovědi lze hledat odsouzeného účelnost, jednoduchost přemýšlení o zadání otázky a povrchnost. Ve skutečnosti, podle mého úsudku, pouze tak 1/3 odsouzených volí program zacházení s cílem rozvoje osobnosti, změny a snahy o nápravu.

4. Co je tedy motivačním prvkem při výběru vzdělávacích a zájmových aktivit či kroužků a podle čeho nebo koho dochází k výběru?

Nejsilnější roli motivačního prvku při výběru vzdělávacích a zájmových aktivit či kroužku hraje představa a vidina dobrého hodnocení zaměstnanci věznice, což má za předpoklad možnost případné podmíněné propuštění z výkonu trestu a na druhém místě bych volila variantu využití volného času, který opravdu odsouzení ve VTOS mají. Z velké části při výběru je nápomocen pedagog, speciální psycholog, sociální pracovník a vychovatel nástupního oddělení. Vše je zahrnuto v komplexní zprávě, která vychází z pohovorů s odsouzeným a diagnostických vyšetření, kde se posuzují rizika a potřeby toho jednotlivce. Takže pokud to shrnu s výběrem určitě nejvíce pomáhají všechny kompetentní osoby.

5. Dotazníkový průzkum ukázal, že postoje odsouzeného, aby nepáchal trestnou činnost po propuštění z VTOS, nejvíce ovlivňuje rodina, kde bude hledat pomoc právě po svém propuštění. Myslíte si, že je to pravda?

Ano, to si myslím, že jde o reálné zjištění. Ještě bych upřesnila, že mladší generace, spíše než rodinu, upřednostňuje oblast svých známých. No, a to je asi i další oříšek, jakých známých, nebudou mu nápomocni s návratem k páčání trestné činnosti? Odsouzení propuštění z VTOS, ať podmíněně nebo po konci trestu s delšími tresty, a i bych zařadila odsouzené ve výkonu po prvé, se z pravidla vracejí ke své rodině, kde nebyly zpřetrhány vzájemné vazby.

6. V jedné z předcházejících otázek jste mi odpověděla, že podle Vašeho úsudku pouze tak 1/3 odsouzených volí program zacházení s cílem rozvoje osobnosti, změny a snahy o nápravu. Domníváte se tedy, že také 1/3 odsouzených subjektivně přehodnotí vlivem působení programu zacházení svoje postoje?

Přehodnocení postojů vlivem programu zacházení dochází opravdu jen individuálně. Je důležité rozlišovat, zda vliv bude mít trvalé nebo pouze dočasné účinky na jednotlivce. Zvolený program zacházení má pouze vodící směr pro odsouzeného

a je pouze a pouze na té osobě, zda jeho chování a jednání povede správným směrem, bez odbočení na cestu vedoucí k nám. Většina odsouzených při propuštění předpokládá, že do výkonu trestu se již nikdy nevrátí, a hlavně se vrátit nechtějí. Skutečnost bohužel je jiná; do výkonu trestu během následujícího půl roku až roku se k nám vrací hodně odsouzených, většinou za krádeže či majetkové podvody.

7. Jak byste celkově zhodnotila plnění účelu výkonu trestu odnětí svobody ve Věznice Pardubice?

Odpověděla bych takto, účel výkonu trestu je jedna věc, který je daný a každá organizační složka Vězeňské služby je postavena na plnění účelu výkonu trestu s dosažením stanovených cílů programu zacházení a druhá věc je, jak nakládat s účelem výkonu trestu odnětí svobody pohledem odsouzeného.

Cíleným rozhovorem byl získán pohled druhé strany na výkon trestu odnětí svobody. Porovnání rozboru kvantitativního a kvalitativního výzkumu s dosaženými výstupy, práce uvádí v podkapitole Závěry výzkumné studie.

11.3 Závěry výzkumné studie

Záměr šetření cestou smíšeného výzkumu metodou dotazníkového šetření a rozhovoru spočíval ve zmapování způsobu vnímání výkonu trestu odnětí svobody odsouzených ve výkonu trestu co by přirozeném prostředí věznice a jejich způsob vnímání penitenciární péči v kontextu programů zacházení s hledáním motivačních faktorů upřednostňujících odsouzenými při výběru vzdělávacích aktivit a zájmových aktiv a předložení zjištění pohledu odsouzených na účasti v programech zacházení v souvislosti subjektivního přehodnocení postojů. Zároveň ověřování stanovených hypotéz.

Hypotéza č. 1: Odsouzení penitenciární péči v kontextu programů zacházení vnímají jako proces, který je součástí VTOS.

Ověřování hypotézy č. 1: Výsledky výzkumu ukázaly na jedné straně překvapivě vysoké procento odsouzených vnímajících penitenciární péči v kontextu programů zacházení jako pozitivní vliv působící na jejich postupnou změnu s možností odstranění nežádoucích vzorců chování a získání vzorců chování, které ovlivní nejen průběh

výkonu trestu, ale především si naučené odnesou sebou do společnosti po výkonu trestu a získané budou kladným způsobem zužitkovávat. Na druhé straně je však nutné připomenout, že zjištění kvalitativním výzkumem formou rozhovoru se spíše blížilo k potvrzení hypotézy, že odsouzení penitenciární péči v kontextu programů zacházení vnímají jako proces součástí VTOS. K potvrzení hypotézy je důležité zmínit promyšlené a účelově nastavené chování odsouzených, kteří ve výkonu trestu nejsou poprvé a mají za sebou pestrou trestnou činnost. K potvrzení první hypotézy bylo bráno v úvahu i složení odsouzených podle jejich minulosti trestné činnosti. Porovnáním proměnných byla hypotéza potvrzena: odsouzení penitenciární péči v kontextu programů zacházení vnímají jako proces, který je součástí VTOS.

Hypotéza č. 2: K nejsilnějším faktorům motivace se řadí získání lepšího hodnocení své osoby.

Ověřování hypotézy č. 2: Porovnáním rozboru kvantitativního a kvalitativního výzkumu vychází jednoznačné potvrzení hypotézy. Odsouzení se účastní účelově vzdělávacích a zájmových aktivit ve věznici. Účelovost vyplývá jak z dotazníkového šetření, tak z rozhovoru s kompetentní osobou. Odsouzení se účastní různých aktivit nabízených věznicí, která však ve většinovém počtu názorů je ve věznici nedostatečná, ale účast na vzdělávacích a zájmových aktivitách jim přináší potenciálně lepší hodnocení své osoby, k němuž se přihlíží v procesu podmíněného propuštění. Z výzkumu vyplynul zajímavý poznatek nepřímé úměry. Většina odsouzených se účastní aktivit jen proto, že motivujícím prvkem možné podmínění propuštění, je svoboda. A na druhou stranu z rozboru výzkumu vychází, že odsouzení upozorňují na nedostatečnou nabídku. I tento poznatek přispěl k potvrzení hypotézy č. 2, že k nejsilnějším faktorům motivace se řadí získání lepšího hodnocení své osoby.

Hypotéza č. 3: Čím vyšší četnost trestů, tím snaha na účasti programu zacházení změnit postoj mizí.

Ověřování hypotézy č. 3: Přehodnocení postojů ze strany odsouzeného vlivem programu zacházení dochází pouze v případě od případu. Majoritní část odsouzených je přesvědčena, že účel výkonu trestu odnětí svobody v případě jeho osoby je v průběhu výkonu je plněn a předpokládají, že se k trestné činnosti po propuštění již nevrátí a zařadí se do společnosti se všemi jejími požadavky, nástrahy a nátlaky. Výzkum však toto tvrzení vyvrací v podobě četnosti osob, které se do výkonu trestu vracejí

po několikáté. Potvrzení hypotézy lze usvědčit rozbořením rozhovoru s kompetentní osobou.

Výsledky výzkumu byly vypracovány ze souhrnu subjektivních názorů, postojů a ambicí odsouzených vykonávající trest odnětí svobody ve Věznici Pardubice spojené s praktickým náhledem a postřehem zkušené příslušnice Vězeňské služby ze jmenované věznice. Vytěžené údaje pochází ze dvou různých pohledů, což přispělo k ucelenějšímu zachycení předmětného tématu diplomové práce. Záměr diplomové práce potvrdit stanovený cíl s jeho dílčími otázkami a zkompletovanými hypotézami, byl splněn.

ZÁVĚR

Vězeňská služba se může pyšnit důkladným a propracovaným systémem v oblasti výkonu trestu odnětí svobody. Mezi její hlavní úkoly, které definuje zákon o vězeňské službě, patří pomocí programů zacházení systematické, záměrné, permanentní a cílené působení na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, aby tyto osoby po svém propuštění se mohly vrátit do společnosti a být pro ni řádnými občany a vedly život neohrožující sebe i okolí.

Trest z pedagogického hlediska je jeden ze základních výchovných prostředků a s jeho vykonáním dochází k uvědomění si vlastních činů s cílem nechovat se tak, aby trest nebyl opakován. Na stejném principu je postaven trest odnětí svobody. Účel výkonu trestu odnětí svobody vychází z atributu kvantitativní a kvalitativní stránky. Kvantita značí množství, počet, četnost, pak tedy stránka kvantitativní trestu odnětí svobody je spatřována v délce a výši uloženého trestu a po dobu jeho výkonu dochází k ochraně společnosti před nebezpečnou osobou. Kvalitativní stránka trestu odnětí svobody představuje využití času po dobu výkonu trestu v souvislosti působením programů zacházení s cílem dojít k pozitivní změně s odstraněním nežádoucích vzorců chování, získání nových postojů a uvědomění si svého protiprávního jednání.

Veřejností přijatá a více známá se jeví stránka ochrany společnosti, což se může nazvat jako ochranná funkce trestu. Méně pochopená, a i méně známá, širokou veřejností, představuje funkce charakteru výchovného a resocializačního nebo také vyrovnávacího. Skutečnost, že vězněné osobě v době výkonu trestu je poskytována možnost a prostor k přemýšlení o své trestné činnosti, vyrovnání se s vinou a pochopení důsledků za své činy.

Resocializací ve směru výkonu trestu odnětí svobody se rozumí programy zacházení, pojem resocializace se spíše používá jako termín pracovní, a proto diplomová práce s názvem pracuje.

Předložená diplomová práce na téma Resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice předkládá zjištěné poznatky z oblasti Vězeňské služby, penologie a penitenciaristiky v rovině teoretické i v rovině praktické. Stěžejní podklad teoretické části vychází z primárních a sekundárních zdrojů odborné literatury a odborných časopisů, článků, informačních zdrojů, koncepce vězeňství a právních

norem. Zaměření teorie představuje poslání, cíle, organizační strukturu a právní ukotvení v českém právu. Pomocí dostupných zdrojů definuje základní pojmy používané v systému vězeňství. Následující kapitoly, popř. podkapitoly, seznamují s dokumentem Koncepce vězeňství do roku 2025, který byl schválen vládou ČR a jako první dokument garantuje postupný, ale trvalý rozvoj vězeňství usilující o dosažení znaků moderního evropského vězeňství. Dalším předložením se snaží najít spojitost penologie a penitenciaristiky s jinými vědními obory. Samostatná část je věnována sociální andragogice s jejími prvky, které lze nacházet v celé oblasti vězeňství, obzvlášť jedná-li se o jedince nacházející se na životní křižovatce. Mezi dalšími kapitolami je zařazena prizonizace, jejímž procesem prochází pravděpodobně každá vězněná osoba. Vysvětluje její složky, předkládá některé příklady argotu a věnuje se pohledu etopedie na samotný proces prizonizace. Velká část roviny teoretické prezentuje samotnou Věznici Pardubice, která se stala klíčovou věznicí provedeného výzkumu. Seznamuje s dlouhou historií, kterou lze datovat 19. stoletím, a se současností jako organizační složkou Vězeňské služby.

Navazující praktická část je zaměřena na vymezení výzkumných cílů se stanovením hypotéz, představuje výzkumný vzorek s časovou organizací, s předložením použitých metod při výzkumu, z nichž zpracovává a prezentuje celistvá data zjištěná rozbořením dvou různých pohledů. Ke sběru dat bylo využito smíšeného výzkumu formou dotazníkové šetření a nestrukturovaného rozhovoru s kompetentní osobou. Rozbor získaných podkladů pomocí grafů, tabulek a cíleného rozhovoru byl shromážděn v prezentaci závěrů výzkumné studie.

Stanovení výzkumného cíle zmapovat způsob vnímání výkonu trestu odnětí svobody odsouzených ve výkonu trestu, co by přirozeném prostředí věznice a jejich způsob vnímání penitenciární péči v kontextu programů zacházení s hledáním motivačních faktorů upřednostňujících odsouzenými při výběru vzdělávacích aktivit a zájmových aktivit a předložit zjištění pohledu odsouzených na účasti v programech zacházení v souvislosti subjektivního přehodnocení postojů, bylo splněno a stanovené hypotézy potvrzeny.

Diplomová práce se snažila co nejvíce přiblížit k danému tématu, přes obsáhlost oblasti vězeňství a stanovenému rozsahu práce nemohly být zachyceny všechny souvislosti s daným oborem. I přesto obsah diplomové práce by se mohl stát prvním

vodítkem studentů UJAK bakalářského studijního programu Resocializační a penitenciární pedagogika, který představuje jedinečný program v celé České republice. Studijní program byl nově otevřen v akademickém roce 2018 - 2019, což předpokládá, že noví absolventi budou moci svoje získané studijní zkušenosti, a dost možná i praktické, rozdávat již během druhé poloviny příštího roku 2021. Unikátní cílený program je velkým přínosem vzestupu profesí v řadě pomáhajících profesí, kam lze zahrnout i práci s vězni. Vězeňská služba se dlouhá léta potýká s nedostatečným personálem na pozici vychovatel a tento absolvent je zdárný potenciální zaměstnanec.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BAJCURA, L. a T. VACÍNOVÁ. *Práva vězně: od vazby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 1. vyd. Praha: Grada Pub., 1999. ISBN: 80-716-9555-6.

BĚLÍK, V. a kol. *Slovník sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0599-1.

BENEŠ, M. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN: 978-80-247-4824-5.

BIEDERMANOVÁ, E. a M. PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství KURF s.r.o., 2011. ISBN: 978-80-7338-115-8.

ČERNÍKOVÁ, V. et al. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN: 978-80-7380-138-0.

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, L. a F. ČERVINKA. *Forenzní psychologie: psychologie pro soudce, advokáty, státní zástupce, vyšetřovatele, kriminalisty, policisty a pro všechny, kteří se v souvislosti s trestným činem dostanou do kontaktu s policií a soudy*. 1. vyd. Praha: Support, 1994.

DRAHÝ, F., HŮRKA, J. a M. PETRAS. *SARPO. Charakteristiky odsouzených v českých věznicích*. Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN: 978-80-270-5197-7.

FISCHER, S. *Etopedie v penitenciární praxi*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-772-9.

FISCHER, S., RABOCH, J. a I. ŽUKOV. *Analýza struktury hodnot a potřeb odsouzených v průběhu uvěznění*. Časopis pro psychologickou teorii a praxi. Praha: Československá psychologie, 2008. ISSN: 388-396.

FISCHER, S. a J. ŠKODA. *Sociální patologie. Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 1.vyd. Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

FOUCAULT. M. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení*. ©Éditions Gallimard, 1975
Translation © Čestmír Pelikán, © Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.

GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. ISBN: 80-7203-124-4.

HARTL. P. In: VETEŠKA. J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN: 978-80-7478-898-7.

HATÁR, C. *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca – teoretické, profesijné a vzťahové reflexie*. 2. vyd. Praha: Educa Service ve spolupráci s Českou andragogickou společností, 2009. ISBN: 978-80-87306-01-7.

HAVLÍČKOVÁ, D. a K. ŽÁRSKÁ. *Kompetence v neformálním vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. ISBN 978-80-87449-18-9.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HENRYCH, I. *Vybrané kapitoly z penologie*. Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010. ISBN 978-80-7248-574-1.

JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-131-7.

KALÁBOVÁ. K. a V. KALÁB. *Historie Zemské donucovací pracovny a Věznice pro ženy v Pardubicích*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2005.

KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0.

KOLESÁROVÁ, K. *Životní styl v informační společnosti*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN: 978-80-7452-119-5.

KÝR, A. Odkaz Františka Josefa Řezáče nejen českému vězeňství. *Historická penologie. Časopis Institutu vzdělávání - Kabinetu dokumentace a historie VS ČR pro historickou penologii*. Praha 2003, roč.2003, č. 2.

MAREŠOVÁ, A. a kol. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 14. ISBN 978-80-7338-8.

MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-002-5.

MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V. a J. KUČHTA. *Základy penologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 1995. ISBN 80-210-1248-X.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

NAKONEČNÝ, M. *Lexikon psychologie*. Praha: Vodnář, 1995. ISBN: 80-85255-74-X.

NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D. a S. HÁJEK. *Psychologie v právu. Úvod do forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997. ISBN 80-7179-177-6.

PALÁN, Z. a T. LANGER. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN: 978-80-86723-58-7.

PETRAS, M. a J. HŮRKA. *Základní aspekty hodnocení odsouzených*. In: *České vězeňství*, 2006.

POPELKA, J. *Penologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2932-8.

SKLENÁK, V. a kol. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-409-0.

SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6.

ŠTĚRBA, V. *Penologie*. 1. vyd. Praha: Armex, 2007. ISBN 978-80-86795-485.

UNIVERZITNÍ LISTY. *České vězeňství se nemá za co stydět, v mnohém Evropu již předběhlo, říká docent Miloslav Jůzl*. Zpravodaj Univerzity Jana Amose Komenského Praha, č. 1/2019. Praha: UJAK, 2019, č. 1. ISSN: 2464-7225.

VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1 vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.

VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. ISBN 978-80-7478-898-7.

VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

VOJTÍŠEK, P. *Výzkumné metody: Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní, 2012. ISBN 978-80-905109-3-7.

VS ČR Věznice Pardubice. *Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Pardubice, ze dne 12. 12. 2019, č. j.: VS-50281-4/ČJ-2018-800033-VŘ*. s. 19-20.

Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb. ze dne 30. prosince 1999, kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 110, s. 7575. Dostupné z: ASPI.

Zákon č.169/1999 Sb. ze dne 3. srpna 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 58, s. 3178. Dostupné z: ASPI.

Zákon č.40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 365. Dostupné z: ASPI.

ZDRAŽILOVÁ, P. Plní výkon trestu odnětí svobody již „pouze“ funkci ochrany společnosti? *Sociální práce: Sociální práce s pachateli trestných činů: odborný časopis*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2012, roč. 12, č. 2. ISBN: 1213-6204.

ZOUBKOVÁ, I. et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

R K SAHU. *Competency Mapping*. First Edition: New Delhi, 2009. Excel Books India, 2009. ISBN 978-81-7446-745-4.

SEEMA, S. *The Handbook of Competency Mapping. Understanding, Designing and Implementing Competency Models in Organizations*. Third Edition: Indie: SAGE Publications India Pvt Ltd., 2016. ISBN 978-93-8598-516-4.

SIEGEL L. J. a C. BARTOLLAS. *Corrections Today*. 3rd ed. Boston: Cengage Learning, 2015. ISBN 978-1-305-46548-0.

Seznam použitých internetových zdrojů

DŮVODOVÁ ZPRÁVA I. OBECNÁ ČÁST. *Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného vztahu k rovnosti mužů a žen* [online]. [cit. 2020-01-31].

Dostupné z:

https://www.kacr.cz/data/Methodika/Legislativa/Dokumenty%20k%20připomínkám/TrZ%20do%20připomínek_důvodová%20zp.%20k%20návrhu%20zák.pdf

JUSTICE: Ministerstvo spravedlnosti. [online]. ©2017 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/trestni-legislativa1>

VS ČR: Generální ředitelství *Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby České republiky* [online]. ©2020 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/07/Kodex-profesn%C3%AD-etiky-zam%C4%9Bstnance-a-p%C5%99%C3%ADslu%C5%A1n%C3%ADka-VS-%C4%8CR_2018.pdf

VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. Správní odbor. Týdenní statistické hlášení [online]. ©2020 [cit. 2020-02-14]. Dostupné z:
<https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/02/TSH-14.-2.-2020.pdf>

VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. s. 44-51. [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z:
<https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Zákon České národní rady ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky* [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z:
https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/555_1992.pdf

VS ČR: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Zákon ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů* [online]. ©2020 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z:
https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/169_1999.pdf

SEZNAM ZKRATEK

GŘ ČR – Generální ředitelství ČR

MS ČR – Ministerstvo spravedlnosti ČR

MVCŘ – Ministerstvo vnitra ČR

PMS – Probační a mediační služba

ŘVTOS – Řád výkonu trestu odnětí svobody

SARPO – Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených

VS ČR – Vězeňská služba ČR

VTOS – Výkon trestu odnětí svobody

VV ČR – Vazební věznice ČR

ZVTOS – Zákon výkonu trestu odnětí svobody

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozmístění organizačních jednotek Vězeňské služby ČR.....	14
Obrázek 2: Schéma struktury prediktivního nástroje SARPO	30
Obrázek 3: Sociální andragogika jako průnik praxe sociální práce a teorie vzdělávání dospělých	41
Obrázek 4: Pohled na budovu Zemské donucovací pracovny ze stávající Husovy ulice	46

Seznam tabulek

Tabulka 1: Aktuální stav počtu vězněných osob k 3. 2. 2020.....	15
Tabulka 2: Věkové kategorie odsouzených	60
Tabulka 3: Otcovství ve Věznici Pardubice	61
Tabulka 4: Dosažené vzdělání respondentů	62
Tabulka 5: Úsudek respondentů o svém stávajícím vzdělání s návazností na tabulku 4....	63
Tabulka 6: Zaměstnanost před výkonem trestu odnětí svobody	65
Tabulka 7: Využití rekvalifikačních kurzů nabízených úřadem práce	66
Tabulka 8: Zastoupení respondentů ve VTOS poprvé a vícekrát	67
Tabulka 9: Návratnost do VTOS – kriminální recidiva	68
Tabulka 10: Znázornění uložené délky trestu odnětí svobody	69
Tabulka 11: Porovnání profilace	70
Tabulka 12: Účast respondentů na vzdělávacích a doplňkových aktivitách.....	72
Tabulka 13: Zapojení do aktivit ve věznici	73
Tabulka 14: Zařazení respondentů do zájmových aktivit a kroužků	74
Tabulka 15: Kritérium respondentů pro výběr programu zacházení.....	75
Tabulka 16: Dostatečnost nabídky aktivit pohledem odsouzených	76
Tabulka 17: Úsudek odsouzených pozitivního vlivu programu zacházení na rozvoj, změnu, nápravu na jeho osobu	78
Tabulka 18: Ovlivnění postojů pro nepáchání trestné činnosti po propuštění z VTOS..	80
Tabulka 19: Osobní předpoklad návratu k trestné činnosti	81
Tabulka 20: Osobní předpoklad vyhledání pomoci po VTOS	82

Tabulka 21: Zkušenosti (nové věci do života) z VTOS	83
Tabulka 22: Názor respondentů o plnění účelu VTOS na jeho osobu.....	84

Seznam grafů

Graf 1: Věkové kategorie odsouzených	59
Graf 2: Otcovství ve Věznici Pardubice	60
Graf 3: Dosažené vzdělání respondentů.....	61
Graf 4: Úsudek respondentů o svém stávajícím vzdělání s návazností na graf 3.....	62
Graf 5: Volnočasové aktivity před výkonem trestu odnětí svobody	63
Graf 6: Zaměstnanost před výkonem trestu odnětí svobody.....	64
Graf 7: Využití rekvalifikačních kurzů nabízených úřadem práce.....	66
Graf 8: Zastoupení respondentů ve VTOS poprvé a vícekrát.....	67
Graf 9: Návratnost do VTOS – kriminální recidiva.....	68
Graf 10: Znázornění uložené délky trestu odnětí svobody.....	69
Graf 11: Porovnání profilace	70
Graf 12: Účast respondentů na vzdělávacích a doplňkových aktivit	71
Graf 13: Zařazení respondentů do zájmových aktivit a kroužků	74
Graf 14: Kritérium respondentů pro výběr programu zacházení	75
Graf 15: Dostatečnost nabídky aktivit pohledem odsouzených	76
Graf 16: Trávení volného času ve věznici.....	77
Graf 17: Úsudek odsouzených pozitivního vlivu programu zacházení na rozvoj, změnu, nápravu na jeho osobu	78
Graf 18: Ovlivnění postojů pro nepáchání trestné činnosti po propuštění z VTOS	79
Graf 19: Osobní předpoklad návratu k trestné činnosti	81
Graf 20: Osobní předpoklad vyhledání pomoci po VTOS	82
Graf 21: Zkušenosti (nové věci do života) z VTOS	83
Graf 22: Názor respondentů o plnění účelu VTOS na jeho osobu	84

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka VS ČR	I
Příloha B - Přehled kapacity a % naplněnosti ke dni 12. 02. 2020	IV
Příloha C - Aktivity programu zacházení ve Věznici Pardubice.....	V
Příloha D - Nabídka vzdělávacích aktivit	IX
Příloha E - Všeobecné a odborné vzdělávání	X
Příloha F - Zaměstnávání odsouzených	XI
Příloha G - Dotazník.....	XII
Příloha H - Potvrzení / informační list o poučeném souhlasu.....	XVIII

**KODEX
PROFESNÍ ETIKY
ZAMĚSTNANCE A PŘÍSLUŠNÍKA
VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY**

Čj.: VS-42999-6/ČJ-2018-800040-IAŘ

Praha, 2018

Příloha A – Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka VS ČR

Preambule:

Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby České republiky podporuje zákonnost a žádoucí standardy chování příslušníků ve služebním poměru k Vězeňské službě České republiky a zaměstnanců v pracovněprávním poměru k Vězeňské službě České republiky (dále jen „zaměstnanec Vězeňské služby České republiky“, není-li dále stanoveno jinak) v návaznosti na právní předpisy vztahující se k působnosti Vězeňské služby České republiky. Současně slouží jako informace pro veřejnost o způsobu jednání, které může od zaměstnanců Vězeňské služby České republiky požadovat.

Článek 1

Zaměstnanec Vězeňské služby České republiky vykonává profesi ve shodě s Ústavou České republiky, Listinou základních práva svobod, se zákony a ostatními právními předpisy, s právem Evropské unie, v souladu s doporučeními Evropských vězeňských pravidel, jakož i s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a zároveň činí vše nezbytné, aby jednal v souladu s ustanoveními Kodexu profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby (dále jen „Etický kodex“).

Článek 2

(1) Při plnění úkolů je povinností zaměstnance Vězeňské služby České republiky jednat profesionálně, svědomitě, nestranně a ve vztahu ke všem osobám ctít lidskou důstojnost, zákonnost všech postupů včetně principu rovného zacházení, respektovat a chránit lidská práva.

(2) Zaměstnanec Vězeňské služby České republiky je odpovědný za úroveň profesionálního výkonu své funkce, respektuje v mezích právních předpisů též koncepce, priority a cíle Vězeňské služby České republiky a s tím související vnitřní předpisy a pokyny nadřízených vydané v souladu s tímto Etickým kodexem. Svou práci vykonává na vysoké odborné úrovni, dbá o zvyšování své kvalifikace a odbornosti, při plnění svěřených úkolů postupuje tak, aby Vězeňské službě České republiky nevznikaly zbytečné náklady. Za kvalitu své práce a za rozvíjení svých odborných znalostí je osobně odpovědný a své vzdělání si studiem průběžně prohlubuje.

Článek 3

(1) Profesní etika zaměstnance Vězeňské služby České republiky je neslučitelná s šířením urážek, pomluv nebo nepodložených obvinění zejména na adresu státního orgánu, územně samosprávného celku jako orgánů veřejné moci, jejich představitelů, jiného zaměstnance, a též protiprávním jednáním na veřejnosti.

(2) Zaměstnanec Vězeňské služby České republiky se chová tak, aby v době výkonu služby a pracovní době nediskreditoval sebe ani nepoškodil důvěryhodnost a vážnost Vězeňské služby České republiky.

(3) Zaměstnanec Vězeňské služby České republiky je při výkonu služby nebo práce vždy vhodně oblečen a upraven tak, aby nesnižoval dobré jméno Vězeňské služby České republiky.

Příloha A – Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka VS ČR

Článek 4

Zaměstnanec Vězeňské služby České republiky je vždy zdvořilý, svým jednáním vykazuje tolerantnost, s vyloučením projevů diskriminace na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. S osobami, se kterými přichází při plnění svých povinností do kontaktu a s vězněnými osobami jedná korektně, dbá na zvyšování svého právního vědomí zejména v oblasti úcty k lidským právům.

Článek 5

(1) S výkonem pracovní nebo služební činnosti zaměstnance Vězeňské služby České republiky je neslučitelné jakékoliv korupční jednání.

(2) Zaměstnanec Vězeňské služby České republiky nevyžaduje a nesmí přijmout žádné dary nebo jiná zvýhodnění, které by mohly ovlivnit zákonnost a nestrannost výkonu jeho pracovních nebo služebních povinností a rozhodování. Neposkytuje ani nenabízí nikomu žádnou výhodu spojenou s využitím svého profesního postavení. Jedná tak, aby se při plnění jemu svěřených úkolů nedostal do postavení, ve kterém by byl zavázán nebo se cítil být zavázán oplatit službu či laskavost, která mu byla prokázána.

Článek 6

Zaměstnanec Vězeňské služby České republiky je povinen dodržovat zásady ochrany osobních údajů, zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dověděl při výkonu své profese nebo v souvislosti s ní a které mají zůstat utajeny před nepovolanými osobami, či které byly za takové výslovně označeny, pokud ustanovení zákona nevyžaduje jinak.

Článek 7

Zjistí-li zaměstnanec Vězeňské služby České republiky ztrátu, neodpovědné hospodaření s majetkem, podvodné nebo korupční jednání, anebo se oprávněně domnívá, že se na něm vyžaduje, aby jednal způsobem, který je v rozporu s právními předpisy nebo je neetický, oznámí toto bez zbytečného odkladu.

Článek 8

Etický kodex navazuje a rozvíjí povinnosti zaměstnanců Vězeňské služby České republiky vyplývající ze základního pracovněprávního vztahu nebo služebního poměru a jejich nerespektování může být kvalifikováno jako porušení zákoníku práce a pracovního řádu, anebo porušení služební kázně.

Příloha B – Přehled kapacity a % naplněnosti ke dni 12. 02. 2020

Přehled kapacity a % naplněnosti ke dni

12. únor 2020

UBYT	m ²	KAP	střední stupeň - standard			střední stupeň - TPN			vysoký stupeň - standard			vysoký stupeň - TPN			MLADISTVÍ		
			Stav	%	ESK	Stav	%	ESK	Stav	%	ESK	Stav	%	ESK	Stav	%	ESK
A1L - BZ	12	9	12	133,33%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
A1VO	18	18	17	94,44%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
A2 - BZ	48	36	43	119,44%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
C	32	28	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
B1	48	36	0	0,00%	0	0	0,00%	48	133,33%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
B2P	36	27	0	0,00%	0	0	0,00%	35	129,63%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
B2L	6	6	0	0,00%	0	0	0,00%	5	83,33%	1	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
D1	40	40	0	0,00%	0	30	75,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
D2	94	69	80	115,94%	5	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
D3	94	69	0	0,00%	0	0	0,00%	89	128,99%	1	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
D4	94	69	0	0,00%	0	0	0,00%	94	136,23%	1	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
E1LL	8	8	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	14	175,00%	0	0	0,00%	0	0,00%
E1	31	31	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	37	119,35%	1	0	0,00%	0	0,00%
E2 L	54	41	0	0,00%	0	0	0,00%	54	131,71%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
E2 P	56	42	0	0,00%	0	0	0,00%	56	133,33%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
F L	42	30	39	130,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
F P	26	18	24	133,33%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
GL NO-102	10	8	0	0,00%	0	0	0,00%	5	62,50%	1	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
GL NO-103	15	11	0	0,00%	0	0	0,00%	9	81,82%	1	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
G P	14	14	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	18	128,57%	0	0	0,00%	0	0,00%
H1	15	15	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	17	113,33%	2	0	0,00%	0	0,00%
H2 NO-stř	8	6	2	33,33%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
H2 P ml.	18	18	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0,00%	9	50,00%	0
G1-KO	1	1	0	xxx	0	0	xxx	0	2	xxx	0	0	xxx	0	0	xxx	0
G1-OVKT	xxx	xxx	1	xxx	0	0	xxx	0	4	xxx	0	0	xxx	0	0	xxx	0
celkem (ubytovny a ESK)			218	117,20%	5	30	75,00%	0	401	131,48%	5	88	126,47%	3	9	50,00%	0
celkem s ESK			223	119,89%		30	75,00%		406	133,11%		89	130,88%		9	50,00%	
včetně celkem	647	stav ubytovny		770	%		119,01%										
		stav s ESK		784	% s ESK		121,17%										
		stav na ESK		14	% na ESK		2,16%										
			186		40		305		68		18						

Příloha C – Aktivity programu zacházení ve Věznici Pardubice

Aktivity programu zacházení ve Věznici Pardubice

Speciální výchovné aktivity

Arteterapie

Pracovní terapie

Práce v dílnách nebo na pozemku

Pracovní aktivity

Keramika

Kreativní dílna

Rukodělné činnosti

Pohybová terapie

Individuální terapie

Komunitní setkání

Relaxace

Sportovně relaxační aktivity

Psychologické poradenství

Individuální terapie a poradenství

Rozvoj osobnosti

Sociálně psychologický trénink

Psychosociální trénink

Orientace v právních normách

Pedagogické působení na odsouzené inklinující k agresivnímu řešení problematických situací ve VTOS

Sociálně právní poradenství

Nácvik sociálních dovedností

Terapeutický program JUNIOR 21 (TP Junior)

Program 3 Z

Terapeutický program výstupního oddílu (TP VO)

Pardon (terapeuticko-edukativní program)

Křehká šance II. – program VIT

Skupinová sezení protidrogové prevence

Příloha C – Aktivity programu zacházení ve Věznici Pardubice

Zájmové aktivity

Sportovní kroužek

Míčové hry

Společenské hry

Společenský klub

Kroužek vaření a stolování

Základy vaření a stolování

Sportovní kroužek - Pohybové cvičení

Vzdělávací aktivity – Všeobecně vzdělávací klub

Aktuality – domácí a světové události

Základy práva

Všeobecně vzdělávací klub:

Přírodovědný kroužek

Kulturně literární kroužek

Populárně naučný kroužek

Cestopisný kroužek

Zeměpisný kroužek

Putování po ČR

Kroužek akvaristický

Videokroužek s výkladem

Exekutorské minimum

Pišme správně česky

BESIP – dodržování pravidel silničního provozu

Rozvoj osobnosti

Zdravý životní styl

Pedagogická intervence

Pracovní aktivity

Sebe obslužné a pracovní činnosti

HODNOCENÍ ÚČASTNÍKŮ AKTIVITY PROGRAMU ZACHÁZENÍ:

Název aktivity: Kreativní dílna		Pravidelná doba setkání: aktivita podle týdenního časového rozvrhu
Období: LEDEN 2020		Vedoucí aktivity (zaměstnanec VS): vychovatel - terapeut
příjmení jméno	KÓD	oddíl
HODNOCENÍ		
		Na TC dochází pravidelně. Zařazen je do TP na TC. Je samostatný, aktivně se zapojuje ve více aktivitách, zejména v Apterapii. Účastní se více jak 21 hodin v týdnu.
		Aktivně se účastní více jak 21 hodin v týdnu, chodí o víkendech, ve svém osobním volnu. Velmi pozitivní přístup, přemýšlivý, kreativní, samostatný, vsřícný. Napomáhá i ostatním odsouzeným. Od 22. 1. Je nemocen.
		Docházka na TC pravidelná. Začal zajišťovat úklidy, nejsou však zatím v požadované kvalitě. Odsouzený spíše povídá než pracuje, někdy sebestředný, ale snaží se.
		Docházka na TC pravidelná, aktivně se účastní více jak 21 hod., tj. nad stanovený rámec. Zařazen je do TP na TC. Aktivně se zapojuje, o práci přemýšlí, samostatný, kreativní, precízní. Ve čtvrtek je zařazen na ŠVS v kurzu Vělaření.
		Na TC dochází pravidelně. Aktivně se zapojuje při různých činnostech. Je klidný, samostatný, pracovitý. Zařazen do TP na TC. Aktivně se zapojuje více jak 21 hodin v týdnu, o víkendech. Je pracovitý, zodpovědný, tichý, snaživý.
		Docházka na TC pravidelná. Vykonává různé činnosti, iniciativně plní zadané úkoly.
		Na TC dochází pravidelně. Napomáhá v knihovně. Snaží se, zdokonaluje se ve vlnění druhých. Zadané úkoly plní, ale je potřeba kontrola.
		Docházka na TC je pravidelná. Opracovává dřevěné hračky, páře vatelín pro neziskovou organizaci. Vždy pečlivě připraví pro náter, opravuje dřevo. Tichý, uzavřený, samostatný. Aktivní přístup.
		Přestal na aktivitu úplně docházet, je vyřazen.

ŠVS – NABÍDKA VZDĚLÁVACÍCH AKTIVIT

/školní rok 2019 – 20/

A/ Učební obory

*dvouletý učební obor **Práce ve stravování** (65 – 51 – E/02)*

- v současné době 50 studentů

Po absolvování učňovských zkoušek získají studenti civilní **výuční list**, ze kterého není patrné, že studovali během výkonu trestu

B/ KURZY

1/ *Kurz výpočetní techniky*

- v současné době 11 frekventantů

2/ *Kurz anglického jazyka*

- v současné době 15 frekventantů

3/ *Kurz malíř – natěrač*

- v současné době 11 frekventantů

4/ *Kurz výtvarného zpracování keramiky*

- v současné době 10 frekventantů

5/ *Kurz chovatel včel*

- v současné době 12 frekventantů

6/ *Kurz FIE /Feuersteinova metoda instrumentálního vzdělávání/*

- v současné době 21 frekventantů

Absolventi všech uvedených kurzů získávají pouze potvrzení o absolvování kurzu – nejedná se o kurzy akreditované.

Všeobecné a odborné vzdělávání (mimo ŠVS) za rok 2019

V/VV	Kateg. obv.	Kateg. ods.	Doba trvání kurzu	Celkem hodin	Průměrný počet žáků	Získali doklad o absolvování	Druh kurzu	Finanční náklady (Kč)
Pardubice								
		m, ml.	12 měsíců	50	7		Všeobecně vzdělávací klub	
		m, OV	12 měsíců	136	43		Všeobecně vzdělávací klub	
		m, OV	12 měsíců	164	140		Všeobecně vzdělávací klub - filmový klub	
		m, OV	12 měsíců	46	13		Všeobecně vzdělávací klub - kultura	
		m, OV	12 měsíců	92	28		Všeobecně vzdělávací klub - přírodovědný kroužek	
		m, OV	12 měsíců	52	26		Všeobecně vzdělávací klub - zeměpisný kroužek	
		m, OV	12 měsíců	49	19		Všeobecně vzdělávací klub - základy práva	
		m, OV	12 měsíců	44	23		Všeobecně vzdělávací klub - komunikační dovednosti	
		m, OV	12 měsíců	48	9		Všeobecně vzdělávací klub - zeměpisný	
		m, OV	12 měsíců	43	11		Všeobecně vzdělávací klub - historický	
		m, OV	12 měsíců	44	21		Všeobecně vzdělávací klub - zdravotní	
		m, OV	12 měsíců	104	28		Všeobecně vzdělávací klub - aktuality, domácí a světové události	
		m, O/S	12 měsíců	98	34		Všeobecně vzdělávací klub	
		m, O/S	12 měsíců	42	14		Všeobecně vzdělávací klub - aktuality	
		m, O/S	12 měsíců	44	12		Všeobecně vzdělávací klub - klub volnočasových aktivit	
		m, O/S	12 měsíců	28	17		Všeobecně vzdělávací klub - putování po ČR	
		m, O/S	12 měsíců	48	12		Všobecně vzdělávací klub - akvaristika	
		m, O/S	12 měsíců	43	22		Všeobecně vzdělávací klub - zeměpisný kroužek	
		m, O/S	12 měsíců	44	12		Všobecně vzdělávací klub - mluvně a písemně správné česky	

Vysvětlivky:

Rekvalifikační kurzy, rozšíření vzdělání, záuční kurzy apod. – s dokladem o absolvování

Základní vzdělání - dokončení

Středoškolské vzdělávání, VOŠ

Vysokoškolské vzdělávání

Všeobecné vzdělávání (bez barevného podkladu)

Kategorie:

- m - muži
- ž - ženy
- ml - mladiství
- DT - doživotní trest
- O/N - ostraha nízký stupeň sítěžení

Zaměstnávání odsouzených

Výpis z Rozboru stavu realizace účelu výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice za II. pololetí ze dne 10. 1. 2020

Uvedená problematika vychází z ustanovení § 29 - § 33 zákona o výkonu trestu, dále z ustanovení § 41 – § 45 řádu o výkonu trestu. Odsouzení jsou zařazováni na pracoviště uvnitř věznice (pracovní místa ve vlastní režii a vlastní výrobní činnosti, pracoviště Šicí dílny, pracoviště Tiskárna Rentis, s. r. o., Kovolis Hedvikov, a. s. Faurecia Interiors Pardubice, s. r. o., Jan Ficek Dřevovýroba, s. r. o.) a na pracoviště s uděleným volným pohybem v souvislosti s plněním pracovních úkolů mimo věznici (např. Statutární město Pardubice – Městský obvod Pardubice I. A II. , ES Skuteč, JFD Chrudim, Marius Pedersen, a. s.) a na nestřeženém pracovišti (Marius Pederson, a. s.).

Přehled společností zaměstnávajících odsouzené:

- **Tiskárna Rentis, s. r. o.** (*střežené pracoviště uvnitř věznice*) – firma dlouhodobě zaměstnává v průměru 25 odsouzených, kteří vykonávají jednoduché pomocné a obslužné práce v tiskařském provozu.
- **Kovolis Hedvikov, a. s.** (*střežené pracoviště uvnitř věznice*) – společnost se snaží zaměstnávat odsouzené ve dvousměnném provozu. Ke dni 6. 1. 2020 zde bylo zařazeno 66 odsouzených. Jejich pracovní náplní je opracování kovových odlitků pro automobilový průmysl.
- **Faurecia Interiors Pardubice, s. r. o.** (*střežené pracoviště uvnitř věznice*)- s uvedenou společností byla spolupráce zahájena v roce 2017. na pracovišti je zařazeno 17 odsouzených a v jednání je další rozšiřování pracoviště.
- **Jan Ficek Dřevovýroba** (*střežené pracoviště uvnitř věznice*) – v průměrně zařazeno 16 odsouzených.
- **Šicí dílny** (*střežené pracoviště uvnitř věznice*) – v průměru zařazeno 53 odsouzených.
- **Vnitřní režie** – v průměru zařazeno 85 odsouzených.
- **Statutární město Pardubice – Městský obvod Pardubice III** (*pracoviště s volným pohybem mimo věznici*) – stabilní partner v celoročním zaměstnávání odsouzených spočívá v úklidech městského obvodu, zaměstnání 2 odsouzených.
- **Statutární město Pardubice – Městský obvod Pardubice III** (*pracoviště s volným pohybem mimo věznici*) – pracoviště je osvědčeným partnerem v oblasti zaměstnávání odsouzených, pracují 3 odsouzení a zabezpečují úklidy či parkové úpravy v rámci příslušného městského obvodu.
- **Marius Pedersen, a. s.** (*pracoviště s volným pohybem mimo věznici a nestřežené pracoviště mimo věznici*) – na pracovišti bylo v průměru I. pololetí 2019 zaměstnáno 25 odsouzených na pracích při třídění separovaného plastového odpadu. Ve II. pololetí již docházelo k častým výkyvům v počtu pracovních zařazených vězňů z důvodu nestatečného množství odsouzených, kteří by splňovali kritéria pro udělení volného pohybu mimo věznici při plnění pracovních úkolů. Společnost projevuje stálý zájem o rozšíření spolupráce při zaměstnávání odsouzených.
- **Jan Ficek Dřevovýroba** – (*pracoviště s volným pohybem mimo věznici*) – průměrně zařazeno 12 odsouzených.

Příloha G – Dotazník

Vážený pane,

touto cestou Vás žádám o spolupráci při vyplnění krátkého dotazníku, jehož cílem je výzkumná studie pro diplomovou práci se zaměřením na zmapování způsobu, jakým vnímáte výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice, možnosti účasti na vzdělávacích, doplňkových a zájmových aktivitách a Vaše úvahy možného začlenění zpět do společnosti po výkonu trestu odnětí svobody.

Vyplnění dotazníku je anonymní. Dotazník obsahuje otázky i s více možnostmi odpovědí. Označte tu odpověď, která Vám je nejbližší a s kterou se ztotožňujete, případně svou odpověď vepište.

Za vyplnění dotazníku a Váš čas a ochotu předem děkuji.

Hana Kristková

1. Kolik je Vám let?

- a) 18 – 20 let
- b) 21 – 30 let
- c) 31 – 40 let
- d) 41 – 50 let
- e) 51 – 60 let
- f) 61 a více let

2. Jste otcem?

- a) ano
- b) ne

3. Jaké máte vzdělání?

- a) nedokončené základní vzdělání
- b) základní vzdělání
- c) vyučen (výuční list)
- d) střední vzdělání s maturitou
- e) vyšší odborné vzdělání (titul diplomový specialista = DiS.)
- f) vysokoškolské vzdělání

Příloha G – Dotazník

4. Považujete své vzdělání za dostatečné?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

5. Jaké jste provozoval volnočasové aktivity před výkonem trestu odnětí svobody? (můžete zaškrtnout více odpovědí)

- a) sportování
- b) posilování
- c) cestování a turistika
- d) kulturní aktivity
- e) umělecká činnost
- f) motorismus
- g) včelařství
- h) zahrádkaření
- i) práce na počítači
- j) rybaření
- k) plavání
- l) jiné

.....
.....

6. Byl jste zaměstnán před výkonem trestu odnětí svobody?

- a) ano
- b) ne, ani jsem nebyl v evidenci úřadu práce
- c) ne, ale byl jsem v evidenci úřadu práce

7. Pokud jste byl v evidenci úřadu práce, vykonával jste nebo jste měl vykonávat rekvalifikační kurz? (pokud jste nebyl v evidenci úřadu práce nevyplávejte)

- a) ano, vypište, prosím, jeho název

.....

- b) ne

Příloha G – Dotazník

8. Jste ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé?

- a) ano
  - b) ne (prosím, o uvedení po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody)
- .....

9. Jaká výše trestu odnětí svobody Vám byla uložena?

- a) do 1 roku
- b) do 3 let
- c) do 5 let
- d) do 10 let
- e) více

10. V jakém oddělení věznice vykonáváte svůj trest odnětí svobody?

- a) oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení
- b) oddělení s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení

11. Jakých vzdělávacích či doplňkových aktivit se v současné době ve věznici účastníte?

- a) učební obor Práce ve stravování
- b) odborný kurz výpočetní techniky
- c) odborný kurz anglického jazyka
- d) odborný kurz malířských a natěračských prací
- e) odborný kurz výtvarného zpracování keramiky
- f) odborný kurz chovatele včel
- g) odborný kurz FIE
- h) neúčastním se

12. Do jakých zájmových aktivit či kroužků jste v současné době ve věznici zapojen? (vypište aktivity)

.....

.....

.....

.....

.....

13. Proč jste si z výše uvedených vzdělávacích a zájmových aktivit či kroužků vybral právě tuto? (můžete uvést více odpovědí)

- a) abych se sebevzdělával a realizoval po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- b) abych se naučil plánovat svůj denní režim a zvykl si na povinnosti
- c) abych vyplnil čas trávený ve věznici
- d) pro lepší hodnocení zaměstnanci věznice k případnému podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- e) mám z toho výhody (vypište jaké)

.....
.....

14. Podle čeho nebo podle koho jste si program zacházení vybíral?

- a) podle toho co mě zajímalo
- b) podle doporučení odsouzených
- c) na radu zaměstnanců věznice
- d) bylo mi to jedno

15. Myslíte si, že nabídka vzdělávacích, doplňkových a zájmových aktivit, či kroužků ve věznici je dostačující z Vašeho pohledu?

- a) nabídka je dostatečná
- b) nabídka není dostatečná
- c) nevím, nepřemýšlel jsem o tom

16. Jak trávíte volný čas ve věznici? (můžete uvést více odpovědí)

- a) čtením knih (románů, detektivek, zábavné literatury, ...)
- b) čtením odborné literatury
- c) cvičením, posilováním
- d) skládáním básní
- e) kreslením
- f) jinými činnostmi (uveďte jaké)

.....
.....
.....

Příloha G – Dotazník

17. Myslíte si, že Vámi zvolený program zacházení má pozitivní vliv na Váš rozvoj, změnu, nápravu?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, nepřemýšlel jsem o tom

18. Co nejvíce ovlivní Vaše postoje, abyste již nepáchal trestnou činnost po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

- a) strach z opětovného pobytu ve věznici
- b) výchova a podíl zvolených aktivit ve výkonu trestu odnětí svobody
- c) rodina
- d) nic
- e) jiné (uveďte)

.....
.....

19. Domníváte se, že se po výkonu trestu odnětí svobody vrátíte k trestné činnosti?

- a) ano
- b) nechtěl bych, ale zřejmě mě situace (majetková, finanční, sociální) donutí
- c) ne, začlením se do společnosti, jako řádný občan

20. Po výkonu trestu odnětí svobody vyhledám pomoc u:

- a) rodiny
- b) blízkých známých
- c) využiji pomoc státu (měl by se o mně postarat)
- d) při pobytu ve věznici jsem přehodnotila dosavadní styl života a „postavím se na vlastní nohy“

21. Naučil jste se ve výkonu trestu odnětí svobody novým věcem do života?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne
- e) nevím

Příloha G – Dotazník

22. Předpokládáte, že výkon trestu odnětí svobody, ve Vašem případě, splní svůj účel?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

Ještě jednou Vám děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha H – Potvrzení o poučení a souhlasu

Potvrzení o poučení a souhlasu

Tento souhlas mezi tazajícím a dotazovaným je součástí diplomové práce na téma *Resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice*

studentky Hany Kristkové, 2. ročníku magisterského kombinovaného studia oboru Andragogika na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze (dále jen „UJAK“).

A Prohlášení tazající osoby

Pročetla jsem si předcházející informace, případně, mi byly přečteny. Měla jsem možnost se ptát a každá otázka, kterou jsem položila, mi byla zodpovězena k mé spokojenosti. Dobrovolně souhlasím s účastí na tomto rozhovoru.

Jméno a příjmení tazající osoby: Hana Kristková

Podpis tazající osoby: .....

Datum: 13. 2. 2020

B Prohlášení dotazované osoby, která s tazajícím probírala podmínky rozhovoru a poučení a souhlasu

Přečetla jsem si informační list a byla jsem seznámena s postupem tazající osoby a ujistila jsem se, jak nejlépe dovedu, že tazající osoba rozumí tomu, jak budeme postupovat:

1. formou rozhovoru mezi tazajícím a dotazovanou osobou,
2. na téma *Resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice*,
3. s cílem vypracovat diplomovou práci pro potřeby studia na UJAK Praha.

Potvrzuji, že tazající osoba měla příležitost se ptát, a že všechny jí položené otázky rozhovoru jsem zodpověděla správně a korektně, jak nejlépe dovedu.

Potvrzuji, že jsem nebyla k souhlasu donucena a že jsem souhlasila svobodně a dobrovolně. Souhlasím s uveřejněním mého jména a příjmení, titulu a hodnosti. Rozhovor může být použit pouze pro studijní účely, jak je uvedeno v informačním listu. Kopie tohoto formuláře poučení a souhlasu mi byla poskytnuta.

Jméno, příjmení, titul a hodnost dotazované osoby: Eva Žďárská Mgr., npor.

Podpis dotazované osoby: .....

Datum: 13. 2. 2020

Příloha H – Informační list k poučenému souhlasu

Informační list k poučenému souhlasu

1. setkání mezi tazajícím a dotazovaným bude veden formou rozhovoru,
2. rozhovor se bude týkat oblasti resocializace odsouzených ve Věznici Pardubice,
3. získaný rozhovor bude použit jako materiál pro diplomovou práci,
4. dotazovaná osoba byla upozorněna, že v celém průběhu vedení rozhovoru má možnost dotazování se položením dalších otázek vztahující se k rozhovoru,
5. Vaše účast na rozhovoru je zcela dobrovolná, máte právo na některé z kladených otázek neodpovídat, kdykoliv můžete rozhovor uzavřít, odložit na později nebo bez udání důvodu od rozhovoru ustoupit bez jakéhokoliv postihu,
6. rozhovor bude trvat nejdéle 1 hodinu, pokud Vám nebude dohodnutá doba vyhovovat, je možné časově upravit,
7. nepředpokládám, že by Vám z vedení rozhovoru nastala nějaká rizika, přesto máte možnost kdykoliv, pokud budete mít pocit ohrožení své osoby nebo nepříjemného pocitu z vedení spolupráce, rozhovor ukončit,
8. za Váš čas věnovaný rozhovoru nebude poskytnuta žádná finanční ani jiná náhrada,
9. rozhovor bude vypracován v písemné podobě, dotazovaná osoba souhlasí s prezenčním zpřístupněním rozhovoru v univerzitní knihovně UJAK,
10. v případě Vašeho zájmu můžete sdílet výsledky našeho vedeného rozhovoru v podobě písemné nebo při našem předem domluveném setkání,
11. v souvislosti s právem odmítnutí rozhovoru nebo omezení účasti na něm Vás upozorňuji, že kdykoliv v rozhovoru můžete ukončit nebo upravit či Vaše výpovědi vymazat,
12. závěrem upozorňuji, že v případě dalších otázek je možnost spojení s tazající osobou: Hanou Kristkovou, e-mail: 1201180120@student.ujak.cz a lze si ověřit účel rozhovoru u vedoucího diplomové práce: Doc. PhDr. Miloslava Jůzla, Ph.D., e-mail: juzl.miloslav@ujak.cz.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Hana Kristková

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Resocializace odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody
ve Věznici Pardubice

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 84

Celkový počet stran příloh: 19

Počet titulů českých použitých zdrojů: 46

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.